

INFOR*lex*

KOMPLEKSOWA
BAZA WIEDZY

poleca

e-book

ZBIEGI TYTUŁÓW DO UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH – ZASADY STOSOWANIA

stan prawny 20 czerwca 2021 r.

Praca zbiorowa

INFOR
Zał. R. Pieńkowski w 1987 r.

Spis treści

Wstęp	5
Umowy cywilnoprawne w zbiegu z innymi tytułami ubezpieczeniowymi	6
Ustalanie obowiązku ubezpieczeń w sytuacji zbiegu tytułów ubezpieczeniowych występujących z umową zlecenia	6
Zasady oskładkowania samoistnej umowy zlecenia	6
Ogólne zasady rozstrzygnięcia zbiegu tytułów ubezpieczeniowych z umową zlecenia	9
Zleceniobiorca wykonujący więcej niż jedną umowę zlecenia	9
Zlecenie i działalność pozarolnicza oskładkowana na zasadach ogólnych	12
Zlecenie i działalność gospodarcza oskładkowana na zasadach preferencyjnych albo mały ZUS	15
Zlecenie wykonywane w ramach pozarolniczej działalności	18
Zlecenie i umowa o pracę	19
Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty	23
Zlecenie i członkostwo w radzie nadzorczej	25
Zlecenie i zasiłek macierzyński lub urlop wychowawczy	26
Umowa zlecenia ze studentem lub uczniem	28
Umowa o dzieło a obowiązek składkowy	29
Samoistna umowa o dzieło	30
Umowa o dzieło realizowana na rzecz własnego pracodawcy	30
Umowa o dzieło, umowa o pracę i działalność pozarolnicza	31
Umowa o dzieło, umowa o pracę i urlop macierzyński lub wychowawczy	32
Kontrakt menedżerski, umowa zlecenia i działalność pozarolnicza	33
Zasady oskładkowania kontraktów menedżerskich	33
Uchwała Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 r.	34
Zbieg tytułów z kontraktem menedżerskim	35
Dokumentacja ZUS za zleceniobiorców	36
Dokumentacja zgłoszeniowa zleceniobiorcy	36
Zgłoszenie do ubezpieczeń	36
Zgłoszenie do ubezpieczeń dobrowolnych	39
Zbieg tytułów do ubezpieczeń zleceniobiorcy	40
Obowiązek zgłoszenia zmian	45
Korekta podlegania ubezpieczeniom	48
Wyrejestrowanie zleceniobiorcy	51
Zbieg tytułów – umowy zlecenia i umowy o pracę	52
Dokumentacja rozliczeniowa	53
Terminy składania dokumentów za zleceniobiorców	53
Korekta podstawy wymiaru składek zleceniobiorcy	53
Terminy korekty dokumentów rozliczeniowych	56
Identyfikator dokumentu	57
Wycofywanie raportów imiennych	59
Korygowanie imiennych raportów miesięcznych	63
Korekty z urzędu, forma złożenia dokumentów	65
Wniosek o ustalenie zakresu podlegania ubezpieczeniom przez zleceniobiorcę	67
Odpowiedzi na pytania Czytelników	71
Jak ustalić obowiązek ubezpieczeń ZUS za zleceniobiorcę studiującego w szkole doktorskiej	71
Czy od umowy zlecenia należy opłacić składki, jeśli z umowy o pracę wynagrodzenie jest płacone w następnym miesiącu	75
Jak ustalić obowiązkowe ubezpieczenia od 2 umów zlecenia, jeżeli wynagrodzenie za ich wykonanie będzie wypłacone w następnym miesiącu	78
Podsumowanie	81

Andrzej Okułowicz

ekspert i praktyk, prawnik od 15 lat zajmujący się prawem ubezpieczeń społecznych

Joanna Stolarska

ekspert prawa ubezpieczeń społecznych, autorka licznych publikacji i opracowań z zakresu składkowego, były wieloletni pracownik ZUS

Joanna Goliniewska

specjalista i praktyk, od 20 lat zajmująca się stosowaniem prawa ubezpieczeń społecznych, autorka licznych opracowań i publikacji z zakresu rozliczeń składkowych

Zbiegi tytułów do ubezpieczeń społecznych – zasady stosowania

Wstęp

Ustalanie zakresu ubezpieczeń społecznych w sytuacji zbiegu tytułów do ubezpieczeń społecznych niezmiennie sprawia płatnikom składek wiele trudności. W przypadku wykonywania pracy zarobkowej w wielu podmiotach ważna jest kwota uzyskanego przychodu. Od niej zależy, czy ubezpieczony będzie obciążony obowiązkiem składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz fundusze pozaubezpieczeniowe czy tylko składką zdrowotną. Znaczenie ma również rodzaj wykonywanej pracy, np. praca na etat, umowa zlecenia, prowadzenie działalności gospodarczej, w zbiegu z innym tytułem. Także korzystanie z ulg przez przedsiębiorców ma wpływ na podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom, gdy posiadają oni inne tytuły do ubezpieczeń.

Warto przypomnieć o zasadach ustalania obowiązku ubezpieczeniowego w przypadku wykonywania przez zleceniobiorcę różnych rodzajów działalności zarobkowej. Chodzi o sytuację, gdy dodatkowy tytuł ubezpieczeniowy towarzyszy umowie zlecenia albo innej umowie cywilnoprawnej o podobnym charakterze. Od 1 stycznia 2016 r. zleceniobiorca wykonujący jednocześnie kilka umów zlecenia, prowadzący jednocześnie pozarolniczą działalność, będący jednocześnie pracownikiem, rolnikiem, duchownym, lub pozostający w stosunku służby, będzie objęty obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi i zdrowotnym ze wszystkich tytułów (również ze zlecenia), jeżeli łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu będzie niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę. Dodatkowo w przypadku wykonującego umowę zlecenia mogą występować okoliczności, które mają wpływ na powstanie obowiązku ubezpieczeń społecznych, np. bycie uczniem lub studentem.

W niniejszej publikacji wyjaśniamy w przystępny sposób, jak obecnie należy rozstrzygać zbiegi tytułów ubezpieczeniowych. Ponadto w książce znajdują się praktyczne porady dotyczące korygowania ewentualnych nieprawidłowości, które pojawiają się w dokumentacji w przypadku popełnienia błędu przy ustalaniu zakresu ubezpieczeń zleceniobiorców. Publikacja zawiera także instrukcję, w jaki sposób uzyskać z ZUS informację na temat prawidłowego zakresu podlegania ubezpieczeniom społecznym przez zleceniobiorcę, gdy konieczne jest rozstrzygnięcie zbiegu tytułów ubezpieczeniowych.

Umowy cywilnoprawne w zbiegu z innymi tytułami ubezpieczeniowymi

Ustalanie obowiązku ubezpieczeń w sytuacji zbiegu tytułów ubezpieczeniowych występujących z umową zlecenia

Wykonywanie umowy zlecenia nie zawsze jest jedynym tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Zleceniobiorca może bowiem jednocześnie pozostawać w stosunku pracy, wykonywać inną umowę zlecenia, prowadzić pozarolniczą działalność, być rolnikiem, duchownym czy osobą pozostającą w stosunku służby. Występuje wówczas zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych, gdzie jednym z tytułów jest wykonywanie pracy na podstawie zlecenia. Ponadto taka umowa może być wykonywana przez osobę mającą ustalone prawo do renty lub emerytury oraz osobę będącą uczniem lub studentem. Mimo że uprawnienie do renty lub emerytury czy posiadanie statusu ucznia lub studenta nie jest tytułem do podlegania ubezpieczeniom społecznym, to wpływa na charakter i zakres ubezpieczeń z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

Zasady oskładkowania samoistnej umowy zlecenia

Umowa zlecenia, bez względu na okres, na jaki została zawarta, skutkuje obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, chyba że zachodzą okoliczności wyłączające ten obowiązek. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia powstaje również obowiązek ubezpieczenia wypadkowego. Ubezpieczeniu chorobowemu zleceniobiorcy i osoby z nimi współpracujące podlegają na zasadzie dobrowolności. Powyższa generalna zasada ma zastosowanie również do umowy agencyjnej, a także każdej innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia (lub innej umowy o podobnym charakterze) istotne znaczenie ma fakt posiadania przez zleceniobiorcę innych tytułów do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz fakt zawarcia tej umowy z własnym pracodawcą bądź wykonywania jej na rzecz własnego pracodawcy.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych – osiągniany z tytułu wykonywania umowy zlecenia, jeżeli w umowie tej określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie. Jeżeli odpłatność za wykonanie umowy została ustalona w innej formie niż wyżej wskazane, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak od kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Przychodami – w rozumieniu przepisów podatkowych – są otrzymywane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymywanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń (art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, dalej: updof).

DEFINICJA

Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy – przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągnany z tytułu wykonywania umowy cywilnoprawnej, jeżeli w umowie tej określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo albo w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej, albo prowizyjnie, z wyłączeniem:

- zasiłków z ubezpieczenia społecznego (jeżeli zleceniobiorca nabył do nich prawo z tytułu przystąpienia do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego),
- niektórych przychodów wymienionych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek.

Podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie kwoty 250% przeciętnego prognozowanego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, określonego w ustawie budżetowej

– art. 18 ust. 2–3, art. 20 ust. 1 i 3 ustawy systemowej.

Należy pamiętać, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe została przez ustawodawcę ograniczona w skali roku. Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców (także osób wykonujących pracę na podstawie umowy agencyjnej lub innej umowy o świadczenie usług) w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy. W 2021 r. górna roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wynosi 157 770 zł.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe zleceniobiorcy stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tej osoby, bez stosowania ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek. Należy jednak pamiętać o tym, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, w danym miesiącu, nie może być wyższa od 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek (w 2021 r. – 13 147,50 zł).

Wysokości składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe są wyrażone w formie stopy procentowej, jednakowej dla wszystkich ubezpieczonych, w tym także dla zleceniobiorców. Stopy procentowe składek na poszczególne ryzyka ubezpieczeniowe wynoszą:

- 19,52% podstawy wymiaru – na ubezpieczenie emerytalne,
- 8,00% podstawy wymiaru – na ubezpieczenia rentowe,
- 2,45% podstawy wymiaru – na ubezpieczenie chorobowe,
- od 0,67% do 3,33% – na ubezpieczenie wypadkowe.

Należne kwoty składek na ubezpieczenia społeczne podlegają zaokrągleniu do pełnych groszy w górę, jeżeli końcówka jest równa lub wyższa od 0,50 grosza, lub w dół, jeżeli jest niższa od 0,50 gr.

Składkę na ubezpieczenia:

- emerytalne – finansują z własnych środków, w równych częściach, ubezpieczony (zleceniobiorca) i płatnik składek (zleceniodawca);
- rentowe – finansują:
 - w wysokości 1,5% podstawy wymiaru – z własnych środków ubezpieczony (zleceniobiorca),

WAŻNE Roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w 2021 r. jest ograniczona do kwoty 157 770 zł, a miesięczna podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe – do kwoty 13 147,50 zł.

– w wysokości 6,5% podstawy wymiaru – z własnych środków płatnik składek (zleceniodawca);

- chorobowe – finansuje w całości, z własnych środków, sam ubezpieczony (zleceniobiorca);
- wypadkowe – finansuje w całości, z własnych środków, płatnik składek (zleceniodawca).

Zleceniobiorcy podlegają obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu. Osoba podlegająca obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego, w tym również zleceniobiorca, uzyskuje prawo do świadczeń opieki zdrowotnej po zgłoszeniu jej do ubezpieczenia zdrowotnego. Prawo do bezpłatnych świadczeń opieki zdrowotnej ustaje natomiast po upływie 30 dni od dnia wygaśnięcia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego.

Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia powstaje i wygasa w terminach określonych w przepisach o ubezpieczeniach społecznych. Wyżej wymienione osoby podlegają zatem obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. Ponadto do ubezpieczenia zdrowotnego zleceniobiorców (osób wykonujących umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług) stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zasad, trybu i terminu zgłaszania do ubezpieczeń społecznych.

PRZYKŁAD 1

Michał H. zawarł od 14 czerwca 2021 r. umowę zlecenia z innym podmiotem niż pracodawca (zlecenie nie jest wykonywane na rzecz pracodawcy). Z umowy o pracę otrzymuje on wynagrodzenie w wysokości 2800 zł miesięcznie. Zatem z tytułu wykonywania umowy zlecenia podlega obowiązkowo jedynie ubezpieczeniu zdrowotnemu.

W sytuacji gdy składka na ubezpieczenie zdrowotne obliczona przez płatnika zleceniodawcę jest wyższa od zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych, składkę obliczoną za poszczególne miesiące obniża się do wysokości tej zaliczki (art. 83 ust. 1 ustawy zdrowotnej). W przypadku przychodów uzyskiwanych z tytułu umowy lub umów zlecenia zawartych z osobą niebędącą pracownikiem płatnika, z których suma należności wynikająca z umowy lub z umów nie przekracza miesięcznie 200 zł, pobierany jest podatek zryczałtowany w wysokości 17%. Wówczas nie ma podstawy do obniżenia naliczonej od tych przychodów składki zdrowotnej do wysokości 0 zł – jeżeli w tych przypadkach płatnik nie oblicza i nie odprowadza zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Do ustalenia podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tych osób, z poniższymi wyjątkami, tj.:

podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców (osób wykonujących umowę agencyjną lub inną umowę o świadczenie usług) pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe, finansowanych ze środków ubezpieczonego

+

przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne nie stosuje się ograniczenia rocznej podstawy wymiaru tych składek do 30-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej

Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosi 9% podstawy jej wymiaru.

Ogólne zasady rozstrzygania zbiegu tytułów ubezpieczeniowych z umową zlecenia

Tytuły do ubezpieczeń, z którymi może nastąpić zbieg obowiązku ubezpieczeniowego zleceniobiorcy, to m.in.:

- wykonywanie pracy nakładczej,
- wykonywanie kolejnej lub kolejnych umów zlecenia (lub o świadczenie usług, o charakterze umowy zlecenia),
- wykonywanie współpracy ze zleceniobiorcą,
- wykonywanie mandatu posła lub senatora,
- status osoby duchownej,
- wykonywanie współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności.

Zleceniobiorca, którego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia, spełniający warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów (wymienionych powyżej), podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym zarówno jako zleceniobiorca, jak i z tych innych tytułów. Zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy (z jednej lub więcej umów) lub z innych tytułów osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia (art. 9 ust. 2c ustawy systemowej).

Sytuacja zleceniobiorcy w zakresie ubezpieczeń społecznych będzie zatem ulegała zmianie w zależności od podstawy wymiaru składek osiąganych w danym miesiącu. Jeżeli w danym miesiącu zleceniobiorca, który wykonuje więcej niż jedną umowę, nie uzyska z żadnej z nich przychodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia, będzie musiał zostać zgłoszony do ubezpieczeń ze wszystkich wykonywanych umów.

PRZYKŁAD 2

Włodzimierz W. współpracujący z żoną Marianną W. – prowadzącą działalność gospodarczą, zawarł umowę o świadczenie usług (o charakterze umowy zlecenia) ze spółką cywilną BARAK Jan i Kazimierz Barszczewscy. Włodzimierz W. wybrał jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych wykonywanie umowy. Na obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu współpracy ma wpływ wysokość podstawy wymiaru składek uzyskiwanej z umowy o świadczenie usług. Jeżeli przychód z umowy w danym miesiącu będzie niższy od kwoty minimalnego wynagrodzenia, wówczas Włodzimierz W. podlega obowiązkowym składkom z obydwu tytułów, tj. ze współpracy i ze zlecenia. Chyba że zamieni tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych – ze zlecenia na współpracę przy działalności prowadzonej przez żonę.

Zleceniobiorca wykonujący więcej niż jedną umowę zlecenia

Jeżeli w danym miesiącu zleceniobiorca, który wykonuje więcej niż jedną umowę zlecenia, nie uzyska z żadnej z nich przychodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia, musi zostać zgłoszony do ubezpieczeń ze wszystkich wykonywanych umów. Osiągnięcie minimalnego wynagrodzenia z jednej bądź następnych w kolejności umów oznacza, że

z następnego tytułu (umowy) ubezpieczony będzie zwolniony z obowiązku ubezpieczeń społecznych.

PRZYKŁAD 3

Kazimiera R. wykonuje pracę na podstawie 2 umów o świadczenie usług, zawartych z 2 zleceniodawcami. Z tytułu pierwszej umowy uzyskuje wynagrodzenie miesięczne w wysokości 400 zł, a z drugiej – w wysokości 1500 zł. Musi zostać zgłoszona do ubezpieczeń społecznych również z drugiej umowy, ponieważ podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z żadnej z umów nie wynosi tyle, ile minimalne wynagrodzenie (w 2021 r. – 2800 zł).

PRZYKŁAD 4

Damian B. pracuje na podstawie 3 umów zlecenia. Każda z tych umów przewiduje wypłatę wynagrodzenia w wysokości 1100 zł. W maju 2021 r. otrzymał wypłatę wyłącznie z drugiej umowy. A zatem od 1 do 31 maja 2021 r. został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania wszystkich umów, ponieważ suma podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ze wszystkich umów nie osiągnęła w maju 2021 r. minimalnego wynagrodzenia.

Jeżeli obowiązek ubezpieczeń społecznych w danym miesiącu został ustalony dla kilku umów, to do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wchodzi cała kwota przychodu uzyskanego z każdej z tych umów. Nawet jeśli suma podstaw wymiaru składek przekracza kwotę minimalnego wynagrodzenia, to od „nadwyżki” ponad tę kwotę również należy odprowadzić składki na ubezpieczenia społeczne. Jest tak dlatego, że przepisy w zakresie ustalania podstawy wymiaru składek zleceniobiorców nie przewidują dzielenia podstaw w zależności od kwot uzyskanych u różnych płatników (ustala się ją od przychodu osiągniętego ze zlecenia – zob. definicję na str. 7). Przepisy nie przewidują dzielenia przychodu z tytułu umowy zlecenia na część oskładkowaną oraz nieoskładkowaną.

PRZYKŁAD 5

Wiktoria P. jest zatrudniona na podstawie umowy zlecenia. Wynagrodzenie z tej umowy wynosi 1400 zł. Dodatkowo wykonuje pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą. Ubezpieczona w maju 2021 r. uzyskała przychód stanowiący podstawę wymiaru składek z umowy zlecenia – 1400 zł, i z umowy nakładczej w wysokości 900 zł. W tym miesiącu podlega obowiązkowo tym ubezpieczeniom jako zleceniobiorca i jako wykonawca. W związku z tym składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu wykonywania umowy zlecenia powinny być naliczone od kwoty 1400 zł, ale z tytułu pracy nakładczej od kwoty 900 zł.

PRZYKŁAD 6

Mariusz D. w okresie od 1 do 31 maja 2021 r. był jednocześnie zatrudniony u 2 różnych zleceniodawców na podstawie 2 umów zlecenia i z każdej ma otrzymać po 1500 zł. Wypłata z tych umów nastąpi po ich rozwiązaniu w czerwcu 2021 r. Każdy

ze zleceniodawców powinien zgłosić Mariusza D. jako zleceniobiorcę do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i powinien on podlegać tym ubezpieczeniom w okresie od 1 do 31 maja 2021 r., gdyż w maju przychody stanowiące podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu każdej z umów wyniosły 0 zł. Przychody z tytułu wykonywania umów wypłacone po ich wykonaniu będą stanowiły podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

O tym, czy i z których tytułów (umów) dany zleceniobiorca będzie podległ ubezpieczeniom społecznym, można dowiedzieć się dopiero po zakończeniu danego miesiąca (ewentualnie ostatniego dnia miesiąca). Natomiast tytuły do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych zainteresowany musi wybrać na bieżąco, gdyż przepisy nie przewidują możliwości wyboru co do minionych okresów (miesiący). Jednocześnie prawidłowość wskazania tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych musi być zweryfikowana w następnym miesiącu, po ustaleniu uzyskanych podstaw wymiaru składek za ten następny miesiąc.

PRZYKŁAD 7

Piotr N. od 1 czerwca 2021 r. wykonuje pracę na podstawie 3 umów zlecenia. Z każdej z tych umów przewidziano wynagrodzenie w wysokości 1400 zł. Zleceniobiorca wybrał jako tytuły do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych pierwszą i drugą umowę. Jednak w czerwcu 2021 r. nie uzyskał przychodu z pierwszej umowy (podstawa wymiaru składek wynosiła 0 zł). Zatem zleceniodawca, na rzecz którego Piotr N. wykonuje trzecią umowę, również musi zgłosić go do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tej umowy, ponieważ zleceniobiorca nie złożył zleceniodawcom oświadczenia, że zamienia tytuł do ubezpieczeń społecznych z pierwszej na trzecią umowę.

PRZYKŁAD 8

Renata G. pracuje jako przedstawiciel handlowy na podstawie 2 umów zlecenia. Z obydwu uzyskuje wynagrodzenie prowizyjne. Z pierwszej umowy w maju 2021 r. uzyskała podstawę wymiaru składek w wysokości niższej niż minimalne wynagrodzenie, natomiast z drugiej – kwotę wyższą od minimalnej płacy. Z uwagi na to, że tytuł do ubezpieczeń społecznych zmieniła na drugą umowę dopiero 1 czerwca 2021 r., tj. po dniu wypłaty z tej umowy, ubezpieczeniami społecznymi z drugiej umowy będzie mogła zostać objęta dopiero od tego dnia.

W maju 2021 r. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu z tytułu obydwu umów zlecenia.

W czerwcu br. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z drugiej umowy, gdyż uzyskała z tego tytułu przychód w wysokości co najmniej równej minimalnemu wynagrodzeniu. Gdyby uzyskała kwotę niższą – podlegałaby obowiązkowym ubezpieczeniom z 2 umów (tak jak w maju).

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest obowiązkowa z tytułu każdej wykonywanej umowy (art. 82 ust. 1 i 2 ustawy zdrowotnej).

Tabela 1. Zasady podlegania ubezpieczeniom w przypadku zbiegu 2 umów zlecenia

O – podleganie obowiązkowe; D – podleganie dobrowolne; N – osoba nie podlega ubezpieczeniom z danego tytułu ani obowiązkowo, ani dobrowolnie. Te same oznaczenia przyjęto we wszystkich tabelach obrazujących zbiegi tytułów z umową zlecenia.

Rodzaj tytułu ubezpieczenia		Zasady podlegania ubezpieczeniom		Uwagi
tytuł 1* /płatnik 1	tytuł 2* /płatnik 2	tytuł 1	tytuł 2	
Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą, równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	Emerytalne – D Rentowe – D Chorobowe – N Wypadkowe – N/O** Zdrowotne – O	Zleceniobiorca ma prawo zmiany tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń z tytułu 1 na tytuł 2, jeżeli udokumentuje płatnikowi 1, że podstawa wymiaru składek z tytułu 2 jest równa lub wyższa niż minimalne wynagrodzenie
Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	Zleceniobiorca podlega obowiązkowym ubezpieczeniom z obu tytułów także wtedy, gdy suma podstaw wymiaru składek z tytułów 1 i 2 jest równa lub wyższa niż minimalne wynagrodzenie
Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – O/D Rentowe – O/D Chorobowe – D/N Wypadkowe – O/N Zdrowotne – O	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	O podleganiu ubezpieczeniom decyduje założona kolejność powstania tytułów ubezpieczeń*. Zleceniobiorca ma prawo wskazania wyłącznie tytułu 2 do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, jeżeli udokumentuje płatnikowi 1, że podstawa wymiaru składek z tytułu 2 jest równa lub wyższa niż minimalne wynagrodzenie

* Przyjęto założenie, że ubezpieczeniowy tytuł 1 powstał jako pierwszy. To samo założenie dotyczy również wszystkich kolejnych tabel obrazujących zbiegi tytułów z umową zlecenia.

** Składka wypadkowa musi być opłacona w miesiącach, w których z tego samego tytułu opłacono składki emerytalne i rentowe (obowiązkowe lub dobrowolne).

Zlecenie i działalność pozarolnicza oskładkowana na zasadach ogólnych

Zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym przez osoby wykonujące umowę zlecenia i jednocześnie prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą dotyczą sytuacji, gdy zlecenie nie jest wykonywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, a jej przedmiot nie pokrywa się z przedmiotem tej działalności. Istotne znaczenie dla ustalenia, czy umowa zlecenia jest wykonywana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, ma zakwalifikowanie przychodów z tej umowy dla celów podatkowych. Jeżeli osoba prowadząca działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji, wykonująca jednocześnie umowę zlecenia, osiąga przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej (w rozumieniu przepisów podatkowych), a także przychody z wykony-

wanej umowy zlecenia (w rozumieniu updog, czyli z działalności wykonywanej osobiście), następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych.

W sytuacji zbiegu tytułów do ubezpieczeń – prowadzącego działalność pozarolniczą i zleceniobiorcy – znaczenie będzie miała wysokość:

- podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z działalności,
- podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia zleceniobiorcy z tytułu wykonywania umowy zlecenia,
- sumy podstaw wymiaru z tych tytułów (w niektórych przypadkach).

Tabela 2. Podstawa wymiaru składek osoby prowadzącej działalność gospodarczą w 2021 r.

Wysokość podstaw wymiaru i składek	Warunki ustalania podstawy wymiaru składek		
	na zasadach preferencyjnych, tj. 30% minimalnego wynagrodzenia	na zasadach ogólnych – 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w danym roku	Mały ZUS – składka zależna od dochodów uzyskanych w poprzednim roku
	2021 r.	2021 r.	2021 r.
Podstawa wymiaru składek – ubezpieczenia społeczne*	840 zł	3155,40 zł	Zróżnicowana – ustalana indywidualnie dla każdego przedsiębiorcy, który korzysta z tej ulgi. Nie niższa niż 840 zł i nie wyższa niż 3155,40 zł
Składka na ubezpieczenie emerytalne (19,52%)	163,97 zł	615,93 zł	Wyliczana jako % od indywidualnej podstawy oskładkowania
Składka na ubezpieczenia rentowe (8%)	67,20 zł	252,43 zł	Wyliczana jako % od indywidualnej podstawy oskładkowania
Składka na ubezpieczenie chorobowe (2,45%)**	20,58 zł	77,31 zł	Wyliczana jako % od indywidualnej podstawy oskładkowania
Składka na ubezpieczenie wypadkowe (przyjęto 1,67%)****	14,03 zł	52,70 zł	Wyliczana jako % od indywidualnej podstawy oskładkowania
Fundusz Pracy (2,45%)	Nie opłaca się***	77,31 zł	Wyliczana jako % od indywidualnej podstawy oskładkowania
Podstawa wymiaru – ubezpieczenie zdrowotne	4242,38 zł	4242,38 zł	4242,38 zł
Ubezpieczenie zdrowotne (9%)	381,81 zł	381,81 zł	381,81 zł

* Podstawę wymiaru składek stanowi kwota zadeklarowana, nie mniejsza niż kwoty wskazane w tabeli.

** Dla osób prowadzących działalność pozarolniczą jest to ubezpieczenie dobrowolne.

*** Jeżeli kwota podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od minimalnego wynagrodzenia.

**** Stopa procentowa składki wypadkowej obowiązuje od 1 kwietnia 2021 r. do 31 marca 2022 r.

Zleceniobiorca prowadzący dodatkowo pozarolniczą działalność, którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z działalności stanowi kwota nie niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (czyli oskładkowana

na zasadach ogólnych), będzie podlegać ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo z tytułu działalności, jeżeli podstawa wymiaru składek z umowy zlecenia będzie niższa od podstawy z działalności. Jako zleceniobiorca będzie mógł przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

WAŻNE Zlecenie będzie również obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń społecznych (obok działalności), jeżeli podstawa wymiaru składek na te ubezpieczenia ze zlecenia jest niższa od podstawy z działalności, a opłacane są preferencyjne składki albo mały ZUS.

PRZYKŁAD 9

Matylda B. prowadzi działalność, z której opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy wymiaru wynoszącej 30% minimalnego wynagrodzenia. Jednocześnie wykonuje umowę zlecenia (jej przedmiot jest inny niż przedmiot działalności), z której uzyskuje przychód miesięczny w wysokości niższej niż ta kwota. W tej sytuacji Matylda B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym zarówno z prowadzonej działalności, jak i ze zlecenia.

Jeżeli ze zlecenia osiągnie w danym miesiącu przychód stanowiący podstawę wymiaru składek nie niższy niż podstawa wymiaru z działalności (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego), to jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych będzie mogła na bieżąco wybrać umowę zlecenia. Należy pamiętać, że ww. zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym mają zastosowanie także do osób prowadzących pozarolniczą działalność inną niż działalność gospodarcza i wykonujących jednocześnie pracę na podstawie umowy zlecenia.

PRZYKŁAD 10

Tomasz B. prowadzi działalność pozarolniczą jako jednoosobowy wspólnik spółki z o.o. Z tytułu tej działalności opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od podstawy wymiaru wynoszącej 60% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Jednocześnie wykonuje na rzecz innej firmy umowę zlecenia, z której uzyskuje przychód miesięczny w wysokości 1200 zł miesięcznie. W tej sytuacji Tomasz B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z prowadzonej działalności.

Tabela 3. Zasady podlegania ubezpieczeniom w przypadku zbiegu działalności pozarolniczej z obowiązkiem opłacania składek od podstawy wymiaru wynoszącej nie mniej niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (art. 18 ust. 8 ustawy systemowej) i umowy zlecenia

Rodzaj tytułu ubezpieczenia		Zasady podlegania ubezpieczeniom		Uwagi
tytuł 1/płatnik 1*	tytuł 2/płatnik 2	tytuł 1	tytuł 2	
1	2	3	4	5
Działalność pozarolnicza z podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – D Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Emerytalne – D Rentowe – D Chorobowe – N Wypadkowe – N/O Zdrowotne – 0	Ubezpieczony ma obowiązek udokumentować podstawę wymiaru składek z działalności pozarolniczej w wysokości co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego

1	2	3	4	5
Działalność pozarolnicza z podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	Emerytalne – D Rentowe – D Chorobowe – N Wypadkowe – N/O Zdrowotne – O	O podleganiu ubezpieczeniom decyduje założona kolejność powstania tytułów ubezpieczeń. Ubezpieczony ma prawo zmiany tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu 1 na tytuł 2, jeżeli udokumentuje, że podstawa wymiaru składek z tytułu 2 jest równa lub wyższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego
Działalność pozarolnicza z podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego	Umowa zlecenia wykonywana w ramach prowadzonej działalności pozarolniczej	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	Emerytalne – N Rentowe – N Chorobowe – N Wypadkowe – N Zdrowotne – N	Umowa zlecenia nie stanowi odrębnego tytułu do ubezpieczeń, jeżeli: <ul style="list-style-type: none"> ■ przedmiot umowy zlecenia mieści się w zakresie prowadzonej działalności, ■ przychód z niej jest uzyskiwany pod względem podatkowym, traktowany jako przychód z działalności gospodarczej

* Płatnikiem składek i jednocześnie ubezpieczonym jest osoba prowadząca działalność pozarolniczą.

Zlecenie i działalność gospodarcza oskładkowana na zasadach preferencyjnych albo mały ZUS

Osoba prowadząca działalność gospodarczą, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi kwota niższa niż minimalne wynagrodzenie, tj. opłaca ją od kwoty 30% minimalnego wynagrodzenia albo korzysta z małego ZUS, a obliczona od dochodów kwota podstawy wymiaru składek również nie przekracza kwoty minimalnego wynagrodzenia, wykonująca jednocześnie umowę zlecenia:

- obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z obu ww. tytułów, gdy podstawa wymiaru na te ubezpieczenia z obu tytułów jest niższa w miesiącu od minimalnego wynagrodzenia,
- w przypadku gdy z jednego tytułu do ubezpieczeń podstawa wymiaru wynosi w miesiącu co najmniej minimalne wynagrodzenie, a z drugiego tytułu poniżej tego wynagrodzenia, obowiązkowy jest tylko 1 tytuł do ubezpieczeń – ten, dla którego podstawa wymiaru wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie, zgodnie z kolejnością powstawania tytułów,
- ma prawo wyboru na bieżąco tytułu do ubezpieczeń społecznych z kolejnej umowy (tytułu), w przypadku gdy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z poprzednich tytułów wynoszą w danym miesiącu co najmniej minimalne wynagrodzenie,

- może złożyć wniosek o zmianę tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, na bieżąco, w sytuacji gdy wykonuje pracę na podstawie więcej niż jednej umowy zlecenia lub świadczenia usług (znaczenie ma to, której umowy wykonywanie spowodowało najwcześniejsze powstanie tytułu do ubezpieczeń społecznych).

Zasadniczo zatem osoba prowadząca działalność, opłacająca składki na ubezpieczenia społeczne na zasadach preferencyjnych albo mały ZUS, od najniższej dopuszczalnej podstawy i jednocześnie wykonująca zlecenie, będzie podlegać ubezpieczeniom z obu tytułów. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy ze zlecenia osiągnie podstawę wymiaru składek w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia. W takim przypadku będzie mogła zostać objęta obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi tylko jako zleceniobiorca. Z obydwu tytułów obowiązkowa będzie natomiast składka zdrowotna.

PRZYKŁAD 11

Kacper K. jest zatrudniony od 1 maja 2021 r. na podstawie umowy zlecenia. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za maj 2021 r. wyniosła 1000 zł. Ubezpieczony prowadzi jednocześnie działalność gospodarczą z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia. W maju 2021 r. Kacper K. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym zarówno z tytułu prowadzenia działalności, jak i wykonywania umowy zlecenia.

PRZYKŁAD 12

Erwin R. prowadzi działalność gospodarczą, z której opłaca składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w wysokości 30% minimalnego wynagrodzenia, tj. od kwoty 840 zł. W maju br. wykonywał dodatkowo pracę na podstawie umowy zlecenia oraz umowy o świadczenie usług. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z pierwszej umowy za maj wyniosła 2000 zł, a z drugiej – 700 zł. Erwin R. w maju był objęty obowiązkowo ubezpieczeniami społecznymi z tytułu prowadzenia działalności oraz z tytułu pierwszej z umów zlecenia, ponieważ tylko suma podstaw z tych tytułów jest w miesiącu wyższa od kwoty minimalnego wynagrodzenia. Z tytułu wykonywania drugiej umowy zlecenia podlegał obowiązkowo wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu.

PRZYKŁAD 13

Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej Michalina J. spełnia warunki do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od 1 listopada 2016 r., a od 1 stycznia 2021 r. korzysta z małego ZUS – opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od kwoty 1750,36 zł. Od 10 maja 2021 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, a od 24 maja 2021 r. na podstawie kolejnego zlecenia. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za maj z pierwszej umowy wyniosła 1400 zł, a z drugiej – 1100 zł. Michalina J. nie złożyła wniosku o zmianę tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń (np. z działalności oraz z drugiej umowy zlecenia). Zatem obowiązek ubezpieczeń społecznych w maju 2021 r. powstał z tytułu działalności oraz pierwszej umowy. Z drugiej umowy zlecenia należna jest składka zdrowotna. Biorąc bowiem pod uwagę kolejność powstawania tytułów do ubezpieczeń społecznych, przy sumowaniu podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

2 pierwsze tytuły (działalność i pierwsza umowa) spełniają warunek osiągnięcia co najmniej kwoty minimalnego wynagrodzenia (suma podstaw z tych tytułów wyniosła 3150,36 zł).

Jeżeli przedsiębiorca uprawniony do ustalania podstawy wymiaru składek na zasadach preferencyjnych albo małego ZUS (w przypadku gdy wyliczona od jego przychodów podstawa wymiaru jest niższa niż minimalne wynagrodzenie), może zdecydować o opłaceniu składek od wyższej, zadeklarowanej podstawy wymiaru (niż obowiązujące go ustawowe minimum). Jeśli będzie to kwota nie niższa niż minimalne wynagrodzenie, wówczas zlecenie nie będzie powodowało powstania obowiązku ubezpieczeń społecznych, bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego ze zlecenia w każdym miesiącu.

PRZYKŁAD 14

Jan W. prowadzi działalność gospodarczą od 10 lipca 2019 r., a od 1 stycznia 2021 r. korzysta z małego ZUS. Od 1 czerwca 2021 r. wykonuje też umowę zlecenia (inną niż przedmiot działalności gospodarczej), z wynagrodzeniem prowizyjnym. Jan W. ustalił (na podstawie dochodu z 2020 r.) kwotę podstawy wymiaru składek w wysokości 1921,72 zł. Za styczeń 2021 r. opłacił składki od tej podstawy (najniższej), a od lutego opłaca składki od kwoty 2800 zł (wysokość minimalnego wynagrodzenia w 2021 r.). W czerwcu uzyskał ze zlecenia 2450 zł. Jan W. w czerwcu 2021 r. nadal podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Z tytułu umowy zlecenia obowiązkowa jest jednak tylko składka zdrowotna.

Tabela 4. Zasady podlegania ubezpieczeniom w przypadku zbiegu działalności gospodarczej z prawem do opłacania składek od obniżonej podstawy wymiaru (art. 18a albo art. 18c ustawy systemowej) i umowy zlecenia

Rodzaj tytułu ubezpieczenia		Zasady podlegania ubezpieczeniom		Uwagi
tytuł 1 /płatnik 1*	tytuł 2 /płatnik 2	tytuł 1	tytuł 2	
1	2	3	4	5
Działalność gospodarcza z podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą, równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – D Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Emerytalne – D Rentowe – D Chorobowe – N Wypadkowe – N/O Zdrowotne – 0	Ubezpieczony ma prawo zmiany tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu 1 na tytuł 2, jeżeli udokumentuje, że podstawa wymiaru składek z tytułu 2 jest równa lub wyższa niż minimalne wynagrodzenie
Działalność gospodarcza z podstawą wymiaru składek niższą niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – D Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – D Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Ubezpieczony podlega obowiązkowym ubezpieczeniom z obu tytułów także wtedy, gdy suma podstaw wymiaru składek z tytułów 1 i 2 jest równa lub wyższa niż minimalne wynagrodzenie

1	2	3	4	5
Działalność gospodarcza z podstawą wymiaru składek niższą niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – O/D Rentowe – O/D Chorobowe – D/N Wypadkowe – O/N Zdrowotne – O	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	O podleganiu ubezpieczeniom decyduje założona kolejność powstania tytułów ubezpieczeń. Ubezpieczony ma prawo wskazania wyłącznie tytułu 2 do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, jeżeli udokumentuje, że podstawa wymiaru składek z tytułu 2 jest równa lub wyższa niż minimalne wynagrodzenie
Działalność gospodarcza z podstawą wymiaru składek niższą, równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia wykonywana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej	Emerytalne – O Rentowe – O Chorobowe – D Wypadkowe – O Zdrowotne – O	Emerytalne – N Rentowe – N Chorobowe – N Wypadkowe – N Zdrowotne – N	Umowa zlecenia nie stanowi odrębnego tytułu do ubezpieczeń, jeżeli: <ul style="list-style-type: none"> ■ przedmiot umowy zlecenia mieści się w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej, ■ przychód z niej uzyskiwany jest pod względem podatkowym traktowany jako przychód z działalności gospodarczej

* Płatnikiem składek i jednocześnie ubezpieczonym jest osoba prowadząca działalność gospodarczą.

Zlecenie wykonywane w ramach pozarolniczej działalności

W sytuacji gdy osoba prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, a następnie w ramach tej działalności zawiera umowę zlecenia, której przedmiot jest taki sam jak przedmiot prowadzonej działalności, wówczas podlega ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia nie jest obejmowana tymi ubezpieczeniami – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie. Aby jednak umowa zlecenia mogła być traktowana jak wykonywana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, warunek jest taki, aby uzyskiwany z niej przychód był opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej.

Za pozarolniczą działalność gospodarczą nie uznaje się czynności, jeżeli łącznie są spełnione następujące warunki:

- zlecający wykonanie czynności ponosi odpowiedzialność wobec osób trzecich za rezultat tych czynności oraz ich wykonywanie,
- z wyłączeniem odpowiedzialności za popełnienie czynów niedozwolonych,
- czynności są wykonywane pod kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonych przez zlecającego te czynności,
- wykonujący czynności nie ponosi ryzyka gospodarczego związanego z prowadzoną działalnością.

Jeżeli organ podatkowy uzna, że czynności wykonywane w ramach umowy zlecenia są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wy-

konywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej), osoba wykonująca tylko taką umowę podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca.

W przypadku gdy osoba wykonująca umowę zlecenia wykonuje również czynności w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca lub osoba prowadząca działalność (następuje wówczas zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych).

Należy pamiętać, że po uznaniu przez organ podatkowy, że czynności wykonywane w ramach umowy są dla celów podatkowych działalnością wykonywaną osobiście (nie są czynnościami wykonywanymi w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej), to w sytuacjach budzących wątpliwości co do rodzaju umowy (umowa zlecenia czy umowa o dzieło) obowiązek ubezpieczeń społecznych, lub jego brak, ustala się na podstawie treści umowy oraz warunków świadczenia pracy i wypłaty wynagrodzenia.

PRZYKŁAD 15

Anna Z. prowadzi od 1 lutego 2017 r. na podstawie wpisu do ewidencji działalność gospodarczą. W ramach tej działalności od 1 czerwca 2021 r. zawarła umowę zlecenia. Przedmiot umowy zlecenia pokrywa się z zakresem prowadzonej przez Annę Z. działalności, a przychód uzyskiwany z umowy jest opodatkowany jako przychód z działalności gospodarczej. Osoba ta z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu. Z tytułu wykonywania umowy zlecenia nie jest obejmowana ubezpieczeniami – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie.

Wyjątkiem od tej zasady jest, gdy umowa zlecenia jest wykonywana przez prowadzącego działalność, który z podmiotem, z którym podpisał umowę zlecenia, pozostaje również w stosunku pracy, a działalność jest wykonywana wyłącznie na rzecz pracodawcy, tj. prowadzący działalność nie świadczy usług na rzecz innych podmiotów. W takim przypadku ZUS przyjmuje, że nie ma on prawa do opłacania składek z działalności. Wtedy przychód ze zlecenia jest doliczany (umowa wykonywana na rzecz pracodawcy) do podstawy wymiaru ze stosunku pracy i od sumy podstaw naliczane są wszystkie składki, jak za każdego pracownika – patrz rozdział „Zlecenie i umowa o pracę”.

PRZYKŁAD 16

Antoni D. jest pracownikiem szpitala miejskiego w G. W ramach działalności gospodarczej (ma wpis do CEIDG) zawarł umowę zlecenia z pracodawcą, że będzie świadczył na jego rzecz usługi – dyżury w szpitalu. Antoni D. nie wykonuje działalności w innym zakresie (tj. na rzecz innych podmiotów leczniczych, i nie prowadzi odrębnej, indywidualnej praktyki lekarskiej). W takim przypadku szpital w G. musi kwoty przychodów uzyskiwanych w danym miesiącu ze zlecenia doliczyć do podstawy wymiaru składek pracowniczych i odprowadzić od tej sumy łączne składki na wszystkie ubezpieczenia.

Zlecenie i umowa o pracę

Pracownik, który wykonuje dodatkowo umowę zlecenia zawartą z własnym pracodawcą, z tytułu wykonywania tej umowy podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych

zasadach, jak w przypadku umowy o pracę, tj. ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Za pracownika uważa się bowiem osobę pozostającą w stosunku pracy, a także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli taką umowę zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy (art. 8 ust. 1 i 2a ustawy systemowej). Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla tej osoby stanowi łączny przychód uzyskiwany z umowy o pracę oraz z umowy zlecenia. Pracodawca z tytułu zawartej umowy zlecenia nie zgłasza zleceniobiorcy do ubezpieczeń, a uzyskany przychód z tej umowy wykazuje, wraz z przychodem ze stosunku pracy, w imiennym raporcie miesięcznym składanym za pracownika (por. np. uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010/3–4/46), w której SN wskazał, że:

SN (...) *przełanką decydującą o uznaniu takiej osoby [wykonującej pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej – przyp. red.] za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest to, że będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą, jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z nim lub inną osobą. W konsekwencji, nawet gdy osoba ta (pracownik) zawarła umowę (...) z osobą trzecią, to prace w jej ramach wykonuje faktycznie dla swojego pracodawcy (uzyskuje on rezultaty jego pracy). Sąd Najwyższy, w stosunku do wyżej wymienionych osób, „rozszerza pojęcie pracownika na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, (...) także w zakresie tej aktywności należy go uznać na potrzeby ubezpieczeń społecznych za pracownika tego właśnie pracodawcy.*

Omówiona zasada nie ma zastosowania do osób przebywających na urlopie macierzyńskim, wychowawczym lub bezpłatnym. Jeżeli zatem pracodawca zatrudni na podstawie umowy zlecenia własnego pracownika przebywającego na urlopie macierzyńskim, wychowawczym czy bezpłatnym, to z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia podlega on ubezpieczeniom na zasadach przewidzianych dla zleceniobiorców.

WAŻNE Zleceniobiorca zatrudniony przez własnego pracodawcę nie jest traktowany jako pracownik, jeżeli zlecenie realizowane jest w trakcie urlopu macierzyńskiego, wychowawczego lub bezpłatnego.

PRZYKŁAD 17

Spółka zawarła od 1 maja 2021 r. umowę zlecenia z własnym pracownikiem, który przebywa na urlopie wychowawczym. Osoba przebywająca na urlopie wychowawczym i wykonująca jednocześnie umowę zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia. Przebywanie na urlopie wychowawczym nie stanowi wówczas tytułu do tych ubezpieczeń.

Ponadto, mimo że osoba przebywająca na urlopie wychowawczym jest nadal pracownikiem spółki, z tytułu zawartej umowy zlecenia podlega ubezpieczeniom na zasadach przewidzianych dla zleceniobiorców. Dlatego za tę osobę należy obowiązkowo odprowadzić składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe, a także na ubezpieczenie zdrowotne.

PRZYKŁAD 18

Spółka zawarła umowę zlecenia od 1 czerwca 2021 r. z własnym pracownikiem, który przebywa na urlopie macierzyńskim i pobiera z tego tytułu zasiłek macierzyński. W tej sytuacji obowiązkowym tytułem do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych tej osoby jest pobieranie zasiłku macierzyńskiego. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z umowy zlecenia. Składka na ubezpieczenie chorobowe jest natomiast opłacana na wniosek zleceniobiorcy. W tej sytuacji ze zlecenia obowiązkowa jest składka zdrowotna.

Osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę i jednocześnie wykonująca umowę zlecenia zawartą z innym podmiotem niż własny pracodawca (i niewykonująca tej umowy na jego rzecz) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu pozostawania w stosunku pracy. Natomiast z tytułu wykonywania umowy zlecenia ubezpieczenia emerytalne i rentowe mają dla niej charakter dobrowolny, jeżeli podstawa wymiaru składek ze stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca, wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie za pracę. Tym samym, jeżeli podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu stosunku pracy, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest niższa niż minimalne wynagrodzenie (najniższe wynagrodzenie), osoba ta podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym również z tytułu wykonywania umowy zlecenia.

Dla osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, którym przepisy prawa pracy gwarantują co najmniej minimalne wynagrodzenie, tak długo, jak długo trwa stosunek pracy, dodatkowe tytuły do ubezpieczeń, m.in. wykonywanie umowy zlecenia, mają charakter dobrowolny.

Dla pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy, który w umowie o pracę ma zagwarantowane wynagrodzenie w kwocie co najmniej równej lub wyższej od kwoty minimalnego wynagrodzenia, dodatkowe tytuły do ubezpieczeń posiadane przez tego pracownika, m.in. wykonywanie umowy zlecenia, także mają charakter dobrowolny.

Omawianą zasadę stosuje się również wtedy, gdy pracownik choruje albo pracodawca nie wywiązuje się ze swoich obowiązków wynikających z zawartej umowy o pracę oraz z przepisów prawa pracy i nie wypłaca pracownikowi należnego wynagrodzenia lub, bez zmiany treści umowy o pracę, wypłaca wynagrodzenie w kwocie niższej niż należna (zagwarantowana w umowie o pracę).

Jeżeli osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia pozostaje jednocześnie w 2 lub więcej stosunkach pracy, to do celów ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy zlecenia należy zsumować podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia z tytułu wszystkich umów o pracę.

W sytuacji gdy łącznie wynoszą one co najmniej tyle, ile wynosi kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, osoba wykonująca umowę zlecenia podlega z tego tytułu dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

PRZYKŁAD 19

Hanna F., wykonująca w okresie od 1 marca do 30 czerwca 2021 r. umowę zlecenia (dla innego podmiotu), jest jednocześnie zatrudniona na podstawie 2 umów o pracę (w jednym zakładzie pracy na 1/2 etatu z wynagrodzeniem miesięcznym 1450 zł,

w drugim zakładzie pracy na 1/2 etatu z wynagrodzeniem miesięcznym 1400 zł). Ponieważ osoba ta łącznie – z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy – osiąga miesięczne wynagrodzenie w kwocie 2850 zł (tj. wyższe niż minimalne wynagrodzenie w 2021 r., które wynosi 2800 zł), z tytułu wykonywanej w okresie od 1 marca do 30 czerwca 2021 r. umowy zlecenia może dobrowolnie podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

W przypadku gdy pracownik w przeliczeniu na okres miesiąca nie osiąga minimalnego wynagrodzenia (niepełny wymiar czasu pracy z wynagrodzeniem niższym niż minimalne) i dodatkowo wykonuje pracę (na rzecz innego podmiotu niż pracodawca) na podstawie 2 lub więcej umów zlecenia, wówczas umowy zlecenia, oprócz umowy o pracę, będą powodowały obowiązek ubezpieczeń, jeżeli suma podstaw wymiaru składek z tytułu tych umów będzie wynosiła mniej niż minimalne wynagrodzenie. Jeżeli przekroczy tę kwotę, to z kolejnej umowy nie będzie obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne (art. 9 ust. 1a i 1b w zw. z art. 9 ust. 2c ustawy systemowej).

Zasada ta ma zastosowanie w odniesieniu do zleceniobiorców, którzy równocześnie posiadają inne tytuły do ubezpieczeń społecznych, takie jak:

- umowa o pracę,
 - członkostwo w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub spółdzielni kółek rolniczych,
 - pobieranie świadczenia szkoleniowego, świadczenia socjalnego, zasiłku socjalnego, pobieranie wynagrodzenia przysługującego w okresie korzystania ze świadczenia górniczego lub w okresie korzystania ze stypendium na przekwalifikowanie
- jeśli podstawa wymiaru składek z tych tytułów w przeliczeniu na pełny miesiąc będzie niższa niż minimalne wynagrodzenie (nie zagwarantowano minimalnego wynagrodzenia).

Tabela 5. Zasady podlegania ubezpieczeniom w przypadku zbiegu umowy o pracę i umowy zlecenia

Rodzaj tytułu ubezpieczenia		Zasady podlegania ubezpieczeniom		Uwagi
tytuł 1/ płatnik 1	tytuł 2/ płatnik 2	tytuł 1	tytuł 2	
1	2	3	4	5
Umowa o pracę z miesięcznym wynagrodzeniem równym lub wyższym niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą, równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – 0 Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Emerytalne – D Rentowe – D Chorobowe – N Wypadkowe – N/O Zdrowotne – 0	Rozstrzygnięcie dotyczy sytuacji, w której umowa zlecenia nie jest zawarta z własnym pracodawcą i nie jest wykonywana na jego rzecz
Umowa o pracę z miesięcznym wynagrodzeniem niższym niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia z miesięczną podstawą wymiaru składek niższą, równą lub wyższą niż minimalne wynagrodzenie	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – 0 Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – D Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Rozstrzygnięcie dotyczy sytuacji, w której umowa zlecenia nie jest zawarta z własnym pracodawcą i nie jest wykonywana na jego rzecz. Ubezpieczony podlega obowiązkowym ubezpieczeniom

1	2	3	4	5
				z obu tytułów także wtedy, gdy suma podstaw wymiaru składek z tytułów 1 i 2 jest równa lub wyższa niż minimalne wynagrodzenie
Umowa o pracę z miesięcznym wynagrodzeniem niższym, równym lub wyższym niż minimalne wynagrodzenie	Umowa zlecenia zawarta z własnym pracodawcą lub wykonywana na jego rzecz	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – 0 Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Emerytalne – 0 Rentowe – 0 Chorobowe – 0 Wypadkowe – 0 Zdrowotne – 0	Przychód z tytułu umowy zlecenia jest sumowany z przychodem ze stosunku pracy. Suma przychodów jest rozliczana łącznie, na zasadach obowiązujących w odniesieniu do pracowników

Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty

Osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia, która ma jednocześnie ustalone prawo do emerytury lub renty, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Jeśli zatem osoba posiadająca uprawnienia emerytalne lub rentowe zawiera umowę zlecenia i jest to dla niej jedyny tytuł do ubezpieczeń, z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz ubezpieczeniu wypadkowemu. Zleceniobiorcy mający prawo do emerytury lub renty, którzy jednocześnie nie są zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, w przypadku zawarcia więcej niż 1 umowy zlecenia podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu ich wykonywania, dopóki suma podstaw wymiaru składek z tytułu tych umów nie będzie w miesiącu wynosiła co najmniej minimalnego wynagrodzenia. Dopiero kiedy kwota minimalnego wynagrodzenia zostanie osiągnięta (lub przekroczona), kolejna umowa nie będzie już oskładkowana. Zleceniobiorca emeryt lub rencista będzie objęty ubezpieczeniami społecznymi z uwzględnieniem kolejności powstawania tytułów do ubezpieczeń. Będzie mógł również na bieżąco zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (art. 9 ust. 4a z zastrzeżeniem art. 9 ust. 2c ustawy systemowej). Zasady sumowania podstaw wymiaru są analogiczne jak przy zbiegu 2 lub więcej umów zlecenia osób bez prawa do emerytury lub renty.

PRZYKŁAD 20

Witold G. przebywa na emeryturze i jednocześnie jest zatrudniony na podstawie 2 umów zlecenia. W maju 2021 r. z tytułu pierwszej umowy uzyskał przychód stanowiący podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 1700 zł, a z drugiej – 800 zł. Zleceniobiorca musi być zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu obydwu umów (minimalne wynagrodzenie w 2021 r. wynosi 2800 zł).

Nadal obowiązuje zasada, zgodnie z którą zleceniobiorca emeryt albo rencista wykonujący pracę na podstawie jednej umowy zlecenia (o świadczenie usług) podlega z tytułu jej wykonywania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypad-

kowemu. Do ubezpieczenia chorobowego może przystąpić, o ile wyrazi taką wolę (prze-każe oświadczenie zleceniodawcy).

PRZYKŁAD 21

Janina L., posiadająca prawo do renty rodzinnej, jest zatrudniona na podstawie umowy o świadczenie usług zawartej na okres od 3 maja 2021 r. do 31 lipca 2021 r., z wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 2000 zł. W całym okresie będzie podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz zdrowotnemu. Janina L. nie wyraziła chęci przystąpienia do ubezpieczenia chorobowego.

Przez pojęcie „renta” – na potrzeby ustawy systemowej – należy rozumieć wyłącznie świadczenia pieniężne z systemu ubezpieczenia społecznego realizowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz zaopatrzenia emerytalnego osób w stosunku służby (np. żołnierzy zawodowych, funkcjonariuszy policji). Nie są osobami mającymi ustalone prawo do renty – w rozumieniu przepisów powołanej ustawy:

- osoby pobierające rentę na podstawie przepisów prawa cywilnego (np. rentę wyrównawczą) oraz
- osoby pobierające rentę socjalną przyznaną na podstawie ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej.

Odrębnie została uregulowana sytuacja ubezpieczeniowa zleceniobiorców-emerytów, jednocześnie zatrudnionych w ramach stosunku pracy.

Zleceniobiorcy mający ustalone prawo do emerytury lub renty, wykonujący pracę na podstawie umowy zlecenia, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu jej wykonywania, nawet jeżeli jednocześnie pozostają w stosunku pracy. Należy to jednak tak rozumieć, że dla celów ustalenia obowiązku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych wobec emeryta/rencisty-zleceniobiorcy będą stosowane takie same zasady jak wobec pozostałych zleceniobiorców, nieposiadających prawa do tych świadczeń. Ponieważ przy ustaleniu obowiązku tych ubezpieczeń znaczenie będzie miała podstawa wymiaru składek ze stosunku pracy. Jeżeli emeryt/rencista-zleceniobiorca w umowie o pracę będzie miał zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie, to ze zlecenia obowiązkowo będzie podlegał tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. W przeciwnym razie składki na ubezpieczenia społeczne będą obowiązkowe również z tytułu umowy zlecenia. W przypadku zbiegu umowy o pracę emeryta oraz więcej niż jednej umowy zlecenia stosuje się takie same zasady sumowania jak w przypadku osób nieposiadających prawa do świadczeń emerytalno-rentowych. Kwotę podstawy wymiaru składek ze stosunku pracy sumuje się na początku, a później dolicza kolejne podstawy ze zleceń, zgodnie z kolejnością powstania tych tytułów. Jeśli podstawa wymiaru składek z umowy o pracę jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych są objęte również kolejne zlecenie/zlecenia, do osiągnięcia (po zsumowaniu) tej kwoty.

PRZYKŁAD 22

Anatol D. jest emerytem i jednocześnie pracownikiem zatrudnionym w spółce z o.o. jako stróż nocny na 1/4 etatu, z wynagrodzeniem 1000 zł miesięcznie. Dodatkowo 17 maja 2021 r. zawarł ze spółdzielnią mieszkaniową umowę zlecenia (która nie bę-

dzie wykonywana na rzecz spółki z o.o.), a następnie od 1 czerwca drugą umowę zlecenia. Z tytułu pierwszej umowy cywilnoprawnej uzyskuje przychód, stanowiący podstawę wymiaru składek, w kwocie 1900 zł miesięcznie, a z drugiej – 450 zł. Pomimo zatrudnienia Anatola D. na podstawie umowy o pracę, zleceniodawca powinien go zgłosić do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego z pierwszej umowy zlecenia. Dopiero kolejne zlecenie (zawarte 1 czerwca 2021 r.) będzie objęte tylko składką zdrowotną, bo wynagrodzenie z etatu i pierwszej umowy zlecenia jest wyższe od płacy minimalnej w 2021 r. (tj. 2800 zł).

Zlecenie i członkostwo w radzie nadzorczej

Członkowie rad nadzorczych, którzy otrzymują wynagrodzenie z tytułu pełnienia tej funkcji, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tego tytułu (art. 6 ust. 1 pkt 22 ustawy systemowej).

Jeśli członek rady nadzorczej pobierający wynagrodzenie posiada inny równoległy tytuł do ubezpieczeń społecznych, i tak musi zostać obowiązkowo zgłoszony do tych ubezpieczeń z tytułu członkostwa w radzie nadzorczej w każdym z podmiotów, w których został powołany do sprawowania tej funkcji (art. 9 ust. 9 ustawy systemowej). Takim dodatkowym tytułem będzie m.in. wykonywanie umowy zlecenia bądź umowy o świadczenie usług. Wysokość podstawy wymiaru składek osiągnięta ze zlecenia nie ma wpływu na obowiązek tych ubezpieczeń. Osoba będzie podlegała ubezpieczeniom społecznym z obu tytułów: jako zleceniobiorca oraz jako członek rady nadzorczej. Na zakres podlegania ubezpieczeniom zleceniobiorcy nie będzie miała wpływu wysokość przychodu stanowiącego podstawę wymiaru składek członka rady. Analogicznie jest w przypadku posiadania przez tę osobę prawa do emerytury lub renty (art. 9 ust. 4 ustawy systemowej).

WAŻNE Jeżeli członek rady nadzorczej nie pobiera wynagrodzenia z tytułu pełnienia tej funkcji, nie powinien być zgłaszany do ubezpieczeń społecznych.

PRZYKŁAD 23

Krystian T., zamieszkujący w Polsce, posiadający prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, jest zleceniobiorcą zatrudnionym przez spółkę A (ze zlecenia uzyskuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 2300 zł). W maju 2021 r. został powołany do rady nadzorczej spółki z o.o. Otrzymuje z tego tytułu wynagrodzenie. Od dnia powołania Krystian T. musi zostać zgłoszony przez spółkę do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, a także do ubezpieczenia zdrowotnego, bez względu na to, że jest zleceniobiorcą osiągającym przychód wyższy niż minimalne wynagrodzenie. Dla obowiązku ubezpieczeniowego z tytułu członkostwa w radzie nie ma znaczenia także prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, które posiada Krystian T.

PRZYKŁAD 24

Marian Z. (na stałe zamieszkujący w Polsce) jest zleceniobiorcą wykonującym w maju 2021 r. 2 umowy o świadczenie usług (na rzecz różnych podmiotów – A i B). Dodatkowo w tym miesiącu został powołany na członka rady nadzorczej w spółce z o.o. Z tego

tytułu przyznano mu wynagrodzenie. Z umowy zawartej ze zleceniodawcą A otrzymał w tym miesiącu 2900 zł, a z umowy zawartej z B – 3500 zł.

W maju br. podlegał obowiązkowo:

- ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu jako członek rady nadzorczej,
- ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu jako zleceniobiorca u zleceniodawcy A,
- ubezpieczeniu zdrowotnemu jako zleceniobiorca u zleceniodawcy B.

Zlecenie i zasiłek macierzyński lub urlop wychowawczy

Pobieranie zasiłku macierzyńskiego stanowi odrębny tytuł do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Oznacza to, że w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego pracownik podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu pobierania tego zasiłku (art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy systemowej). Nie jest natomiast objęty ubezpieczeniami chorobowym, wypadkowym i zdrowotnym (w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego nie wygasa prawo do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego, ale pobierający zasiłek nie podlega temu ubezpieczeniu). Podstawą wymiaru składek emerytalnej i rentowych jest kwota zasiłku brutto (przed pobraniem zaliczki na podatek).

Pobieranie zasiłku macierzyńskiego jest tytułem, który – pod względem ubezpieczeniowym – ma pierwszeństwo przed umową zlecenia. Oznacza to, że osoba pobierająca zasiłek macierzyński, która jednocześnie wykonuje umowę zlecenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym tylko z tytułu pobierania zasiłku. Z tytułu umowy zlecenia obowiązkowa jest dla niej tylko składka zdrowotna. Jeśli chce, może przystąpić ze zlecenia do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. W przypadku podjęcia takiej decyzji ubezpieczenie wypadkowe będzie obowiązkowe. Taki zleceniobiorca nie podlega ubezpieczeniu chorobowemu.

PRZYKŁAD 25

Angelika Z. od 28 listopada 2020 r. pobiera zasiłek macierzyński, do którego nabyła prawo u swojego pracodawcy. Od 1 czerwca 2021 r. zawarła umowę zlecenia (z innym podmiotem niż własny pracodawca). Jednocześnie poinformowała płatnika składek, że od 1 do 30 czerwca 2021 r. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z innym podmiotem niż własny pracodawca. W tej sytuacji Angelika Z. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu i rentowym) tylko z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Płatnik składek z tytułu umowy zlecenia (zleceniodawca) ma obowiązek zgłosić Angelikę Z. do ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA. Zleceniobiorczyni ma jednak prawo przystąpić ze zlecenia do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (w takiej sytuacji zostanie również objęta obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym). Jeżeli Angelika Z. zawnioskuje o objęcie ubezpieczeniami dobrowolnymi, zleceniodawca będzie zobowiązany zgłosić ją do nich na formularzu ZUS ZUA.

Warto przypomnieć, że osoba pobierająca zasiłek macierzyński i jednocześnie zawierająca umowę zlecenia z własnym pracodawcą albo wykonująca umowę zlecenia na jego rzecz (kiedy podpisana jest z innym podmiotem), nie jest traktowana pod względem ubezpieczeniowym jak pracownik, lecz jak „zewnętrzny” zleceniobiorca.

PRZYKŁAD 26

Marian B. od 12 kwietnia 2021 r. pobiera zasiłek macierzyński w czasie urlopu rodzicielskiego, udzielonego mu przez jego pracodawcę. Od tego samego dnia wykonuje na rzecz swojego pracodawcy umowę zlecenia. Pomimo że zlecenie jest realizowane na rzecz pracodawcy Mariana B., nie skutkuje ono uznaniem przychodów ze zlecenia jako przychodów pracowniczych, ponieważ umowa zlecenia jest realizowana w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego. W takiej sytuacji umowa zlecenia jest dla zleceniobiorcy tytułem do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego. Jeśli Marian B. nie przystąpi do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych ze zlecenia i w związku z tym obowiązkowe będzie dla niego – jako zleceniobiorcy – tylko ubezpieczenie zdrowotne, jego pracodawca (jednocześnie zleceniodawca) ma obowiązek za tego ubezpieczonego:

- rozliczać składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego od kwoty zasiłku wypłaconego w danym miesiącu, w raporcie ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 12 40 xx,
- składać raporty ZUS RSA z kodem pracowniczym 01 10 xx, w których zostanie rozliczony zasiłek macierzyński i wykazany okres, za jaki przysługuje (z kodem rodzaju świadczenia i przerwy w ubezpieczeniach – 319),
- zgłosić Mariana B. do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu pracy na podstawie umowy zlecenia, tj. na druku ZUS ZZA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 xx,
- rozliczać składkę na ubezpieczenie zdrowotne pobraną od przychodu wypłaconego z umowy zlecenia w raporcie ZUS RZA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 xx.

Inaczej wygląda sytuacja ubezpieczeniowa zleceniobiorców przebywających na urlopach wychowawczych. Jeśli nastąpi zbieg tytułów ubezpieczeniowych – umowy zlecenia i urlopu wychowawczego, umowa zlecenia ma pierwszeństwo przed urlopem wychowawczym. Oznacza to, że zleceniobiorca, który w czasie urlopu wychowawczego wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia, obowiązkowo podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zlecenia, natomiast nie podlega tym ubezpieczeniom z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym. Analogicznie jest z ubezpieczeniem zdrowotnym – w przedstawionej sytuacji jest ono obowiązkowe tylko z umowy zlecenia. Składka na ubezpieczenie zdrowotne nie jest rozliczana z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym.

Podobnie jak w przypadku umowy zlecenia, realizowanej w trakcie pobierania zasiłku macierzyńskiego, nie ma znaczenia, czy zlecenie zostało zawarte z własnym pracodawcą czy z podmiotem innym niż własny pracodawca.

PRZYKŁAD 27

Zleceniobiorca z przykładu powyżej (Marian B.) będzie kontynuował pracę na podstawie umowy zlecenia (zawartej z własnym pracodawcą) w czasie urlopu wychowawczego. W tym okresie realizacji zlecenia płatnik składek będzie miał obowiązek zgłosić zleceniobiorcę do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego, zdrowotnego, a także – na wniosek Mariana B. – do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 xx (czyli jako zleceniobiorcę). Nie ma tu znaczenia to, że zlecenie jest realizowane na rzecz własnego pracodawcy. Z tytułu przebywania na urlopie wychowawczym pracodawca (jednocześnie zleceniodawca) Mariana B. nie rozlicza żadnych składek.

Zleceniobiorca, który jednocześnie pobiera świadczenie rodzicielskie (wypłacane przez GOPS lub inny ośrodek pomocy społecznej dla osoby, która nie spełnia warunków do przyznania zasiłku macierzyńskiego) w zakresie ubezpieczeń, nie jest traktowany tak samo jak osoba pobierająca zasiłek macierzyński. Świadczenie rodzicielskie nie jest bowiem oskładkowane, co oznacza, że zleceniobiorca, który pobiera takie świadczenie, musi zostać zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego z tytułu umowy zlecenia.

WAŻNE Osoba pobierająca świadczenie rodzicielskie (wypłacane przez GOPS lub inny ośrodek pomocy społecznej osobie, która nie spełnia warunków do przyznania zasiłku macierzyńskiego) w zakresie ubezpieczeń nie jest traktowana tak samo jak pobierająca zasiłek macierzyński, bowiem świadczenie rodzicielskie nie jest oskładkowane.

Umowa zlecenia ze studentem lub uczniem

Nie podlegają ubezpieczeniom społecznym osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia, jeżeli są uczniami szkół ponadpodstawowych lub studentami – do ukończenia 26 lat.

Dla celów ubezpieczeń społecznych uznaje się, że uczniem do 31 sierpnia każdego roku jest osoba, która:

- kontynuuje naukę w tej samej szkole,
- ukończyła szkołę i rozpoczyna naukę w szkole, w której rok szkolny rozpoczyna się 1 września,
- ukończyła szkołę i nie kontynuuje nauki.

Ponadto za ucznia szkoły – do 30 września – uznaje się osobę, która przedstawi zaświadczenie o przyjęciu na studia wyższe.

Zgodnie z przepisami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce studentem jest osoba kształcąca się na studiach I lub II stopnia albo na jednolitych studiach magisterskich.

Tabela 6. Definicje form kształcenia na studiach wyższych do celów ustalenia obowiązku ubezpieczeń społecznych

Forma kształcenia	Definicja
studia stacjonarne wyższe I stopnia	studia licencjackie lub inżynierskie, umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności w określonym zakresie kształcenia, przygotowujące do pracy w określonym zawodzie, kończące się uzyskaniem tytułu licencjata albo inżyniera
studia wyższe II stopnia	studia magisterskie, umożliwiające uzyskanie specjalistycznej wiedzy w określonym zakresie kształcenia, jak również przygotowujące do twórczej pracy w określonym zawodzie, kończące się uzyskaniem tytułu magistra albo tytułu równorzędnego
jednolite studia magisterskie	studia magisterskie, na które przyjmowani są kandydaci posiadający świadectwo dojrzałości, umożliwiające uzyskanie specjalistycznej wiedzy w określonym zakresie kształcenia, jak również przygotowujące do twórczej pracy zawodowej, kończące się uzyskaniem tytułu magistra albo tytułu równorzędnego

Nie są studentami uczestnicy studiów:

- doktoranckich,
- podyplomowych (jest to inna niż studia wyższe i studia doktoranckie forma kształcenia).

Studentem jest osoba przyjęta na studia, która je rozpoczyna i nabywa prawa studenta z chwilą złożenia ślubowania do daty ukończenia studiów lub skreślenia z listy studentów. Jeżeli data formalnego ślubowania jest późniejsza niż 1 października danego roku kalendarzowego, wówczas zwolnienie z obowiązku ubezpieczeń społecznych obejmuje także okres między 1 października a dniem ślubowania.

Daty ukończenia studiów do ustalenia obowiązku ubezpieczeń

Osoba jest studentem do daty ukończenia studiów, tj. do daty:

- złożenia egzaminu dyplomowego,
- złożenia ostatniego wymaganego planem studiów egzaminu – w przypadku kierunków lekarskiego, lekarsko-dentystycznego i weterynarii,
- zaliczenia ostatniej, przewidzianej w planie studiów praktyki – w przypadku kierunku farmacja i fizjoterapia,
- skreślenia z listy studentów.

Osoba, która ukończyła studia I stopnia, zachowuje prawa studenta do 31 października roku, w którym ukończyła te studia. Nie należy jednak tego utożsamiać z posiadaniem statusu studenta. Oznacza to, że w okresie między ukończeniem studiów I stopnia a datą ślubowania (przyjęcia) na studia II stopnia, obowiązek ubezpieczeń z tytułu umowy zlecenia ustala się na zasadach ogólnych. Zatem taka osoba podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, jeżeli nie ma innego tytułu do tych ubezpieczeń.

Przy ustalaniu obowiązku ubezpieczeń społecznych zleceniobiorców będących studentami nie ma znaczenia obywatelstwo ani kraj odbywania studiów. Zatem każdy student (do ukończenia 26 lat), bez względu na obywatelstwo i kraj odbywania studiów, spełnia warunki do zwolnienia z obowiązku ubezpieczeń społecznych w przypadku podjęcia pracy na podstawie wskazanych wyżej umów.

Umowa o dzieło a obowiązek składkowy

Umowa o dzieło, podobnie jak zlecenia, jest umową uregulowaną w Kodeksie cywilnym (art. 627–646 Kodeksu cywilnego). Przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie (zwany dalej także wykonawcą) zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający – do zapłaty wynagrodzenia. Umowa o dzieło jest umową rezultatu i wymaga, by działanie przyjmującego określone zamówienie doprowadziło do konkretnego, indywidualnie oznaczonego efektu (dzieła). Umowa o dzieło odznacza się m.in. tym, że wykonawca ma daleko posuniętą swobodę co do sposobu, w jaki będzie postępował w celu uzyskania ustalonego w umowie końcowego efektu.

Przedmiotem umowy o dzieło powinno być konkretne dzieło, uzgodnione przez strony, przy czym może być ono rozumiane szeroko: jako obejmujące zarówno przedmioty w postaci materialnej (np. zbudowanie budynku, wykonanie szafki kuchennej, wyrzeźbienie figurki), jak i w postaci niematerialnej (np. napisanie piosenki, zorganizowanie koncertu lub konferencji).

Może się również zdarzyć, że o ile pojedyncza czynność mogłaby zostać zakwalifikowana jako umowa o dzieło, o tyle znaczna liczba powtarzalnych czynności nie spełnia już takich warunków. W wyroku z 6 kwietnia 2011 r. II UK 315/10) Sąd Najwyższy stwierdził, że:

SN (...) okoliczność wykonywania umowy o współpracy mającej za przedmiot powtarzalne i takie same usługi, świadczone systematycznie, za stałym wynagrodzeniem, nie pozwala jednocześnie uznać, że są wykonywane odrębne (indywidualne) umowy o dzieło. Tłumaczenie dokumentów z języka angielskiego na polski i odwrotnie, nawet ograniczone do danej branży, nie może być w takiej sytuacji kwalifikowane jako wykonywanie oznaczonego dzieła w rozumieniu art. 627 k.c. Nie jest to czynność właściwa dla umowy o dzieło w sytuacji, gdy tłumacz pozostaje w gotowości do pracy, która polega na powtarzalnym tłumaczeniu dokumentów związanych z branżową działalnością firmy i za którą otrzymuje stałe (miesięczne) wynagrodzenie, a przy tym umowa trwa kilka lat (...).

Samoistna umowa o dzieło

Osoba, która wykonuje pracę wyłącznie na podstawie umowy o dzieło, nie podlega ubezpieczeniom społecznym. Samoistna umowa o dzieło nie stanowi tytułu do ubezpieczeń. Jednakże od 1 stycznia 2021 r. płatnicy składek oraz osoby fizyczne mają obowiązek zgłaszania takich umów do ZUS. Umowy te należy wykazać w nowym formularzu RUD (Zgłoszenie umowy o dzieło). Zgłoszenia należy dokonać w ciągu 7 dni od daty zawarcia umowy o dzieło.

PRZYKŁAD 28

Katarzyna B., architekt wnętrz, realizuje równolegle 2 umowy o dzieło, zawarte w 2021 r. z 2 różnymi podmiotami – spółką z o.o. (projekt aranżacji przestrzeni open space w biurcu, do którego spółka przenosi siedzibę) oraz osobą fizyczną (projekt wykończenia i aranżacji domu jednorodzinnego, wraz z nadzorem nad wykonaniem projektu). Oprócz tego Katarzyna B. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w spółce akcyjnej, na 1/2 etatu, na stanowisku starszego projektanta. Żadna z umów o dzieło nie jest realizowana na rzecz pracodawcy Katarzyny B. W tej sytuacji Katarzyna B. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnemu z tytułu stosunku pracy. Umowy o dzieło nie stanowią dla niej tytułu do ubezpieczeń i nie są od nich odprowadzane żadne składki ZUS – ani obowiązkowo, ani dobrowolnie. Natomiast zarówno spółka z o.o. jak i osoba fizyczna miały obowiązek zgłoszenia tych umów do ZUS na formularzu RUD.

Umowa o dzieło realizowana na rzecz własnego pracodawcy

Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o dzieło powstaje wówczas, gdy taka umowa została zawarta z własnym pracodawcą lub jest wykonywana na rzecz własnego pracodawcy. W takich przypadkach osoba wykonująca umowę o dzieło jest w zakresie ubezpieczeń społecznych traktowana jak pracownik (pozostający w stosunku pracy). W myśl art. 8 ust. 2a ustawy systemowej za pracownika uważa się również osobę wykonującą pracę na podstawie umowy o dzieło, jeżeli taką umowę zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Jeżeli zatem pracownik wykonuje dodatkowo umowę o dzieło z własnym pracodawcą lub na podstawie tej umowy wykonuje pracę na rzecz własnego pracodawcy, to podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowe-

mu z tytułu wykonywania pracy na podstawie tych 2 umów (umowy o pracę i z umowy o dzieło). Płatnikiem składek w stosunku do wykonawcy dzieła – zarówno w sytuacji, gdy umowa o dzieło została zawarta z pracodawcą, jak i gdy została zawarta z podmiotem trzecim, ale jest wykonywana na rzecz pracodawcy, jest pracodawca. Tę wykładnię potwierdza m.in. uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009 r. (II UZP 6/09, OSNP 2010/3–4/46), w której Sąd Najwyższy wskazał:

SN (...) zważywszy, że w stosunku do pracownika płatnikiem składek jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a art. 8 ust. 2a rozszerza pojęcie pracownika na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy on pracę na rzecz swojego pracodawcy, naturalne i zgodne z wykładnią literalną tego przepisu jest uznanie, że także w zakresie tej sfery aktywności należy go uznać na potrzeby ubezpieczeń społecznych za pracownika tego właśnie pracodawcy. Za taką wykładnią przemawia także art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, według którego, w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Z przepisu tego wynika logicznie, że płatnikiem jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie „uwzględnia się” w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy.

Umowy o dzieło zawierane z własnym pracownikiem, oraz wykonywane na rzecz własnego pracodawcy, ale zawarte z innym podmiotem, są wyłączone z obowiązku zgłaszania ich do ZUS.

PRZYKŁAD 29

Załóżmy, że Makary G. zawarł z własnym pracodawcą umowę o dzieło od 3 do 31 maja 2021 r., za którą wynagrodzenie zostało wypłacone w maju. Osoba ta pozostaje w stosunku pracy od 1 grudnia 2020 r. Zarówno z tytułu umowy o pracę, jak i umowy o dzieło Makary G. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Pracodawca, jako płatnik składek, był zobowiązany zgłosić go od 1 grudnia 2020 r. do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i chorobowego z tytułu zawartej umowy o pracę. Nie powinien natomiast zgłaszać Makarego G. do ubezpieczeń z tytułu umowy o dzieło. W raporcie ZUS RCA za maj 2021 r. powinien wykazać sumę przychodów uzyskanych z umowy o dzieło oraz z umowy o pracę. W raporcie powinien być wskazany kod tytułu ubezpieczenia 01 10 xx (właściwy dla pracownika). W tej sytuacji nie ma obowiązku przekazania RUD.

Umowa o dzieło, umowa o pracę i działalność pozarolnicza

W sytuacji gdy osoba, która wykonuje równocześnie pracę na podstawie umowy o pracę i zawartej z własnym pracodawcą umowy o dzieło, dodatkowo prowadzi pozarolniczą działalność, obowiązkowe są dla niej ubezpieczenia społeczne jako pracownika (wykonywanie pracy zarówno na podstawie umowy o pracę, jak i umowy o dzieło). Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności jest natomiast

uzależniony od wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia ze stosunku pracy (łącznie 2 umów). Jeśli podstawa ta, w przeliczeniu na okres miesiąca, jest niższa od minimalnego wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności są obowiązkowe. Jeżeli natomiast podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ze stosunku pracy (łącznie z dziełem) w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej tyle, ile minimalne wynagrodzenie, z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności osoba ta podlega dobrowolnie ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

PRZYKŁAD 30

Henryk I. od 1 stycznia 2018 r. prowadzi działalność gospodarczą (jako osoba fizyczna, na podstawie wpisu do ewidencji). Od 1 września 2020 r. wykonuje również pracę na podstawie umowy o pracę, na 1/2 etatu, z miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 1500 zł. Henryk I. z tytułu własnej działalności opłaca obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, ponieważ z tytułu umowy o pracę nie uzyskuje miesięcznie kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 1 do 31 maja 2021 r. Henryk I. wykonywał także umowę o dzieło, którą zawarł z własnym pracodawcą. Z tytułu tej umowy, w maju 2021 r., zostało mu wypłacone wynagrodzenie w kwocie 1400 zł. Oznacza to, że od 1 do 31 maja 2021 r. osoba ta podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu stosunku pracy (podstawa wymiaru składek z umowy o pracę łącznie z umową o dzieło za maj wyniosła 2900 zł). Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej ubezpieczenia emerytalne i rentowe były dla Henryka I. dobrowolne, gdyż łączna podstawa wymiaru składek ze stosunku pracy i umowy o dzieło w maju 2021 r. była wyższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę (w 2021 r. – 2800 zł).

Umowa o dzieło, umowa o pracę i urlop macierzyński lub wychowawczy

W sytuacji gdy pracodawca zatrudnia na podstawie umowy o dzieło swojego pracownika przebywającego na urlopie macierzyńskim, wychowawczym czy bezpłatnym – z tytułu wykonywania umowy o dzieło nie podlega on ubezpieczeniom społecznym. Statusu pracownika (w rozumieniu systemu ubezpieczeń społecznych) nie mają bowiem osoby przebywające na urlopie macierzyńskim, urlopie wychowawczym lub urlopie bezpłatnym, a tym samym w odniesieniu do tych osób nie ma również zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

PRZYKŁAD 31

Marzena H. przebywa na urlopie wychowawczym i podlega z tego tytułu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Od 15 kwietnia do 21 maja 2021 r. wykonywała umowę o dzieło na rzecz swojego pracodawcy, który udzielił jej urlopu wychowawczego. W okresie wykonywania umowy o dzieło osoba ta nadal podlegała ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu urlopu wychowawczego. Wykonywanie umowy o dzieło w okresie urlopu wychowawczego nie jest tytułem do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, a tym samym od przychodu uzyskiwanego z tej umowy nie powinny być opłacane żadne składki.

Kontrakt menedżerski, umowa zlecenia i działalność pozarolnicza

Kontrakt menedżerski jest umową nienazwaną, czyli taką, której definicja nie została zawarta w powszechnie obowiązujących przepisach prawnych. Najczęściej do tej umowy stosuje się odpowiednio regulacje dotyczące umowy zlecenia, na podstawie art. 750 Kodeksu cywilnego.

Istota kontraktu sprowadza się do zarządzania przedsiębiorstwem albo jego częścią przez wykwalifikowanego menedżera (zarządcę) w imieniu oraz na rzecz i ryzyko podmiotu zatrudniającego.

Kontrakt menedżerski (zwany często umową o zarządzanie podmiotem gospodarczym) jest zaliczany zasadniczo do umów starannego działania. Oznacza to, że menedżer nie zobowiązuje się do uzyskania konkretnego efektu swojej działalności, lecz do dołożenia wszelkich starań przy wykonywaniu powierzonych mu czynności. Menedżer prowadzi sprawę podmiotu, w którym pracuje i reprezentuje go na zewnątrz.

Kontrakt menedżerski może być zawarty przez przedsiębiorstwo zarówno z osobami fizycznymi, jak i z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność na własny rachunek, a także z osobami prawnymi.

WAŻNE Istotą kontraktu menedżerskiego jest zarządzanie przedsiębiorstwem przez wykwalifikowanego menedżera (zarządcę) w imieniu oraz na rzecz i ryzyko podmiotu zatrudniającego.

Zasady oskładkowania kontraktów menedżerskich

Umowa kontraktu menedżerskiego może mieć charakter umowy o pracę lub umowy zlecenia. Jeżeli kontrakt menedżerski ma charakter umowy o pracę, osoba wykonująca tę umowę podlega ubezpieczeniom społecznym na takich samych zasadach jak pracownik. Jednak częściej kontrakt menedżerski występuje jako umowa o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o umowie zlecenia, a tym samym osoba wykonująca taką umowę podlega ubezpieczeniom społecznym na zasadach przewidzianych dla zleceniobiorców.

Za przychody z działalności wykonywanej osobiście uważa się przychody uzyskane na podstawie:

- umów o zarządzanie przedsiębiorstwem,
- kontraktów menedżerskich lub
- umów o podobnym charakterze, w tym przychody z tego rodzaju umów zawieranych w ramach prowadzonej przez podatnika działalności gospodarczej.

WAŻNE W zakresie obowiązku ubezpieczeń społecznych, do kontraktu menedżerskiego w formie umowy o świadczenie usług stosuje się przepisy dotyczące zleceniobiorców.

Dla menedżera, który ma wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) w zakresie zarządzania i jednocześnie ma zawartą umowę kontraktu menedżerskiego na zarządzanie, przychód uzyskiwany z tej umowy – na potrzeby opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych – jest przychodem z działalności wykonywanej osobiście. Tym samym, zgodnie ze stanowiskiem ZUS, umowa kontraktu menedżerskiego jest traktowana jak tytuł do ubezpieczeń społecznych, a nie jak umowa wykonywana w ramach działalności gospodarczej. Taka osoba podlega wówczas

ubezpieczeniom z tytułu wykonywania kontraktu menedżerskiego, tj. jako zleceniobiorca. Obowiązkowe są dla niej wtedy ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe. Ubezpieczenie chorobowe jest dla niej dobrowolne. Prawdopodobnie powyższej interpretacji ZUS potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z 17 czerwca 2015 r. (III UZP 2/15). Sąd Najwyższy nadał uchwale moc zasady prawnej oraz zastrzegł, że przedstawiona w niej wykładnia wiąże sądy powszechne od dnia podjęcia uchwały (czyli od 17 czerwca 2015 r.).

Uchwała Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 r.

W rozpatrywanej przez Sąd Najwyższy sprawie spółka akcyjna zawarła z członkami zarządu kontrakty menedżerskie o zarządzanie. Osoby te prowadziły własną działalność gospodarczą, której przedmiotem było świadczenie usług zarządzania. Spółka uznała, że nie jest zobowiązana oskładkować tych kontraktów, ponieważ członkowie zarządu, jako przedsiębiorcy, odprowadzają składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności. Firma zwróciła się jednak do ZUS o wydanie pisemnej interpretacji w tym zakresie. Organ rentowy uznał, że składki na ubezpieczenia społeczne za członków zarządu należy naliczać i odprowadzać jak od umowy o świadczenie usług.

W wyniku wniesionego przez spółkę odwołania sąd I instancji stwierdził, że stanowisko ZUS jest nieprawidłowe. ZUS złożył apelację. Sąd II instancji uznał ją za uzasadnioną. Zdaniem sądu apelacyjnego spółka powinna oskładkować kontrakty menedżerskie tak jak umowy o świadczenie usług. Spółka wniosła skargę kasacyjną. Sąd Najwyższy orzekł, że tytułem do ubezpieczeń członka zarządu spółki akcyjnej zawierającego z tą spółką kontrakt menedżerski w ramach prowadzonej przez siebie pozarolniczej działalności gospodarczej jest umowa o świadczenie usług. SN uznał, że członek zarządu – przedsiębiorca – nie działa we własnym imieniu, ale w imieniu i na rzecz spółki (działa jako organ spółki). Podkreślił, że uprawnienia członka zarządu do działania w spółce wynikają z faktu powołania danej osoby do zarządu, a nie z zawartego ze spółką kontraktu. Prowadzenie działalności gospodarczej ma znaczenie drugorzędne, gdyż to nie z niej członek zarządu czerpie umocowanie do działania w zarządzie.

W praktyce oznacza to, że składy sądów powszechnych rozpoznające po 16 czerwca 2015 r. sprawy sporne przedsiębiorców z ZUS powinny je rozstrzygać zgodnie z wykładnią przepisów ustawy systemowej zaprezentowaną w uchwale, czyli tak samo jak w stanowisku ZUS.

Należy jednak mieć na względzie, że sprawa rozpoznawana przez Sąd Najwyższy dotyczyła członków zarządu dużej spółki giełdowej, którzy zawarli umowę o zarządzanie (kontrakt menedżerski) i prowadzona przez nich działalność gospodarcza wpisana do CEIDG była realizowana wyłącznie poprzez kontrakt zawarty ze spółką. Spór dotyczył uznania, czy w takiej sytuacji osoby wykonujące kontrakty w ramach działalności posiadają tytuł do ubezpieczeń w postaci prowadzenia działalności gospodarczej czy też ich tytułem do ubezpieczeń jest wykonywanie kontraktu menedżerskiego, do którego stosuje się przepisy o zleceniu (art. 750 Kodeksu cywilnego). W tym ostatnim przypadku spółka jako płatnik opłacałaby za tych menedżerów składki jak za zleceniobiorców.

WAŻNE Menedżer wykonujący tylko kontrakt w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem podlega ubezpieczeniom jako zleceniobiorca pomimo posiadania wpisu do CEIDG.

Zbieg tytułów z kontraktem menedżerskim

ZUS uznaje, że zleceniobiorca będący menedżerem, który oprócz wykonywanej umowy kontraktu na zarządzanie, ma wpis do CEIDG w zakresie zarządzania i jednocześnie którego przychód uzyskiwany z tej umowy – na potrzeby opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych – jest wyłącznie przychodem z działalności wykonywanej osobiście, podlega ubezpieczeniom jako zleceniobiorca. Umowa kontraktu menedżerskiego jest traktowana jak tytuł do ubezpieczeń społecznych, a nie jak umowa wykonywana w ramach działalności gospodarczej, która w tej sytuacji faktycznie nie jest wykonywana. W konsekwencji taka osoba podlega wówczas ubezpieczeniom tylko z tytułu wykonywania kontraktu menedżerskiego.

PRZYKŁAD 32

Adrianna M. od 1 stycznia 2021 r. została powołana na stanowisko prezesa zarządu spółki. Wcześniej, w 2019 i w 2020 r., była współnikiem spółki jawnej. Od 1 stycznia 2021 r. zarejestrowała także działalność gospodarczą i uzyskała wpis do CEIDG w zakresie zarządzania przedsiębiorstwem. Spółka zawarła z nią kontrakt menedżerski. Wynagrodzenie za wykonanie umowy ustalono w wysokości 34 tys. zł miesięcznie. Przychód ten, pod względem podatkowym, jest traktowany jako przychód z działalności wykonywanej osobiście. Adrianna M., poza usługami świadczonymi jako menedżer spółki, nie wykonuje w ramach własnej działalności żadnych innych usług.

Zgodnie ze stanowiskiem ZUS i SN spółka uznała, że kontrakt zawarty z prezesem zarządu należy uznać za jedyny tytuł do ubezpieczeń. Zatem pomimo zarejestrowanej przez Adriannę M. działalności spółka zgłosiła ją do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego jako zleceniobiorcę. Dla ZUS Adrianna M. nie jest osobą prowadzącą działalność pozarolniczą, lecz zleceniobiorcą. Zatem z tytułu działalności nie powinna opłacać żadnych składek – ani na ubezpieczenia społeczne, ani na ubezpieczenie zdrowotne.

W sytuacji gdy w ramach posiadanego wpisu do CEIDG dana osoba osiąga przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej (w rozumieniu przepisów podatkowych) i równocześnie osiąga przychody na podstawie kontraktu menedżerskiego (przychody z działalności wykonywanej osobiście), następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji menedżer może dokonać wyboru tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń (działalność gospodarcza lub kontrakt menedżerski), jeśli podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu umowy kontraktu menedżerskiego jest równa lub wyższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność. Jeśli z tytułu umowy kontraktu menedżerskiego podstawa wymiaru składek jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu działalności gospodarczej. Może wówczas dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu umowy kontraktu menedżerskiego.

PRZYKŁAD 33

Załóżmy, że Adrianna M., z przykładu powyżej, w zakresie działalności wpisanym do CEIDG ma również – oprócz zarządzania przedsiębiorstwem – doradztwo i szkolenia. Oprócz kontraktu menedżerskiego ze spółką, realizuje także w ramach działalności inne usługi, o charakterze doradczym, na rzecz innych podmiotów (przychody uzyskiwane z tych usług są opodatkowane jako przychody z działalności gospodarczej). W tej sytuacji u Adrianny M. następuje zbieg tytułów do ubezpieczeń. Może ona wybrać jako tytuł obowiązkowych ubezpieczeń kontrakt menedżerski (traktowany jak umowa zlecenia), ale może także jako tytuł obowiązkowych ubezpieczeń społecznych wskazać własną działalność. To drugie rozwiązanie będzie dla niej korzystniejsze finansowo – składki na ubezpieczenia społeczne opłaci od kwoty 3155,40 zł („ogólna” podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne osób prowadzących działalność pozarolniczą w 2021 r.), a nie od kwoty 34 000 zł (przychód z tytułu kontraktu menedżerskiego). Składka na ubezpieczenie zdrowotne będzie należna z obu tytułów.

Dokumentacja ZUS za zleceniobiorców

Dokumentacja zgłoszeniowa zleceniobiorcy

Płatnicy mogą obecnie zwrócić się do ZUS z pytaniem, jakim ubezpieczeniem powinien podlegać zatrudniony u nich zleceniobiorca. W związku z możliwością uzyskania takiego rozstrzygnięcia koniecznością staje się korygowanie danych dotyczących zleceniobiorców w sytuacji, gdy płatnik samodzielnie źle ustalił obowiązek ubezpieczeniowy, którym powinni zostać objęci.

Zleceniodawca, czyli płatnik składek, w pierwszej kolejności ma obowiązek prawidłowo ustalić obowiązek ubezpieczeń zleceniobiorcy i zgłosić go do właściwych ubezpieczeń.

Zgłoszenie do ubezpieczeń

Zasadniczo zgłoszenia ubezpieczonego trzeba dokonać w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczeń. Dla zleceniobiorców datą powstania obowiązku ubezpieczeń jest dzień oznaczony w umowie zlecenia jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania. Również w przypadku gdy 2 (lub więcej) umowy zlecenia są zawarte z tym samym płatnikiem (przedmiot umów jest różny), płatnik z każdej z tych umów powinien zgłosić zleceniobiorcę do ubezpieczeń społecznych lub ubezpieczenia zdrowotnego. Przez „umowę zlecenia” należy rozumieć umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Tabela 7. Dokumenty zgłoszeniowe dla zleceniobiorcy

Nazwa formularza	Kiedy należy go wypełnić
ZUS ZUA – Zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej	zleceniobiorca podlega ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu lub tylko ubezpieczeniom społecznym
ZUS ZZA – Zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego/zgłoszenie zmiany danych	zleceniobiorca podlega wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu
ZUS ZIUA – Zgłoszenie zmiany danych identyfikacyjnych osoby ubezpieczonej	niezbędne jest zgłoszenie zmiany lub korekty danych identyfikacyjnych ubezpieczonego (np. zmiany nazwiska)
ZUS ZCNA – Zgłoszenie danych o członkach rodziny dla celów ubezpieczenia zdrowotnego	płatnik zgłasza lub wyrejestrowuje członka rodziny z ubezpieczenia zdrowotnego zleceniobiorcy
ZUS ZWUA – Wyrejestrowanie z ubezpieczeń	płatnik wyrejestrowuje zleceniobiorcę z ubezpieczeń, do których uprzednio został zgłoszony
ZUS RIA – Raport informacyjny	płatnik składa za ubezpieczonego, jeśli skraca okres przechowywania jego dokumentów z 50 do 10 lat

W zależności od konkretnej sytuacji zleceniobiorca może być zgłoszony do różnych ubezpieczeń.

Osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu. Ubezpieczenie chorobowe jest dla nich dobrowolne. Podlegają też ubezpieczeniu zdrowotnemu – obowiązkowo, z każdego tytułu ubezpieczenia, który posiadają. Wyjątek stanowią zleceniobiorcy, którzy są uczniami gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, szkół ponadpodstawowych lub studentami, do ukończenia 26 lat. Te osoby nie podlegają (ani obowiązkowo, ani dobrowolnie) ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Zasada obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu ma zastosowanie do zleceniobiorców, dla których umowa zlecenia jest jedynym tytułem do ubezpieczeń. Obecnie obowiązek ubezpieczeń społecznych dotyczy także sytuacji, w których zleceniobiorca ma więcej niż 1 tytuł do ubezpieczeń, np. wykonuje więcej niż 1 umowę zlecenia, ale łączna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od minimalnego wynagrodzenia.

Jeśli płatnik składek ustali, że z tytułu wykonywania umowy zlecenia ubezpieczony podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym obowiązkowo, może zgłosić go na formularzu ZUS ZUA:

- do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, lub
- do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

Ustalenie, do jakich ubezpieczeń (emerytalnego, rentowych, chorobowego, wypadkowego i zdrowotnego) dana osoba została zgłoszona, oraz określenie, czy ustalone ubezpieczenia są obowiązkowe czy dobrowolne, nazywane jest ustaleniem schematu podlegania ubezpieczeniom.

PRZYKŁAD 34

Płatnik składek zawarł z Anetą B. umowę zlecenia od 1 czerwca 2021 r. Umowa zlecenia jest dla niej jedynym tytułem do ubezpieczeń. Aneta B. wyraziła chęć przystąpienia do ubezpieczenia chorobowego, więc płatnik składek zgłosił ubezpieczoną na formularzu ZUS ZUA, wykazując w blokach VI, VII i VIII dane o obowiązkowych i dobrowolnych ubezpieczeniach (rys. 1).

Rys. 1. ZUS ZUA – zgłoszenie do ubezpieczeń obowiązkowych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego (bloki VI i VII formularza) oraz do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego (blok VIII formularza)

V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA		
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾		
0 4 1 1 0 0		
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH		
Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)		
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrrr)	02. Emerytalnemu ☒	
0 1 0 6 2 0 2 1	04. Chorobowemu ☐	
	03. Rentowym ☒	
	05. Wypadkowemu ☒	
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM		
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)		
0 1 0 6 2 0 2 1		
02. Kod oddziału NFZ		
0 7 R		
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH		
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wpisać X w odpowiednim polu)		
01. Emerytalnym ☐	03. Rentowymi ☐	05. Chorobowym ☒
02. Od dnia (dd / mm / rrrr)	04. Od dnia (dd / mm / rrrr)	06. Od dnia (dd / mm / rrrr)
		0 1 0 6 2 0 2 1
IX. DANE O DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM		
01. Data rozpoczęcia ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)		
02. Kod oddziału NFZ		

Pojęcie „zbiegu ubezpieczeń” odnosi się do sytuacji, gdy 1 osoba spełnia jednocześnie warunki do objęcia obowiązkiem ubezpieczeń co najmniej z 2 tytułów. W takim przypadku płatnik składek z każdego tytułu musi prawidłowo ustalić schemat podlegania ubezpieczeniom. W razie zbiegu ubezpieczeń ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe mogą stać się dobrowolne.

Zleceniobiorcy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu, jeżeli podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Oznacza to, że ubezpieczenie wypadkowe jest obowiązkowe tylko dla tych zleceniobiorców, którzy z tytułu wykonywania umowy zlecenia zostali objęci ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi – obowiązkowo lub dobrowolnie. Jeżeli zleceniobiorca nie przystąpi do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, nie podlega również ubezpieczeniu wypadkowemu. Zleceniobiorca, który dobrowolnie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, nie może zgłosić się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

Jeśli płatnik składek ustali, że z tytułu wykonywania umowy zlecenia ubezpieczony podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym dobrowolnie, może zgłosić go:

- na formularzu ZUS ZUA do dobrowolnych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, oraz obowiązkowego ubezpieczenia wypadkowego i zdrowotnego (rys. 2), lub
- na formularzu ZUS ZZA – tylko do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego (rys. 3).

Rys. 2. ZUS ZUA – zgłoszenie zleceniobiorcy do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego oraz do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i obowiązkowego wypadkowego

V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA	
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾	
0 4 1 1 0 0	
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH	
Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wisać X w odpowiednim polu)	
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrrr)	02. Emerytalnemu ☐ 04. Chorobowemu ☐
0 1 0 6 2 0 2 1	03. Rentowym ☐ 05. Wypadkowemu ☒
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM	
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)	02. Kod oddziału NFZ
0 1 0 6 2 0 2 1	O 7 R
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH	
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wisać X w odpowiednim polu)	
01. Emerytalnym ☒	03. Rentowymi ☒ 05. Chorobowym ☐
02. Od dnia (dd / mm / rrrr)	04. Od dnia (dd / mm / rrrr) 06. Od dnia (dd / mm / rrrr)
0 1 0 6 2 0 2 1	0 1 0 6 2 0 2 1
IX. DANE O DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM	
01. Data rozpoczęcia ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)	02. Kod oddziału NFZ
X. INNE DANE O OSOBIE ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ⁴⁾	
01. Kod wykonywanego zawodu	02. Kod pracy w szczególnych warunkach / w szczególnym charakterze
03. Okres pracy w szczególnych warunkach / w szczególnym charakterze (dd / mm / rrrr) - (dd / mm / rrrr)	

Rys. 3. ZUS ZZA – zgłoszenie zleceniobiorcy tylko do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego

V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA	
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾	
0 4 1 1 0 0	
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM	
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)	02. Kod oddziału NFZ
0 1 0 6 2 0 2 1	O 7 R
VII. DANE O DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM	
01. Data rozpoczęcia ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)	02. Kod oddziału NFZ

Zgłoszenie do ubezpieczeń dobrowolnych

Przy dobrowolnych ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych zleceniobiorca podlega ubezpieczeniom od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tymi ubezpieczeniami, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony. Dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe ustają od dnia wskazanego we wniosku o wyłączenie z tych ubezpieczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony. Oznacza to np., że zleceniobiorca, który początkowo został zgłoszony wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego, w trakcie wykonywania umowy zlecenia może złożyć wniosek o objęcie go dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi (oraz w konsekwencji będzie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu wypadkowemu). W takim przypadku płatnik składek musi również zmienić schemat podlegania ubezpieczeniom – na bieżąco.

PRZYKŁAD 35

Płatnik składek zawarł z Katarzyną C. umowę zlecenia od 1 maja 2021 r. Umowa ta jest dla niej drugim tytułem do ubezpieczeń, ponieważ równocześnie pracuje w innym zakładzie pracy na pełny etat. Katarzyna C. nie chciała dobrowolnie podlegać ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, dlatego płatnik składek zgłosił ją od 1 maja 2021 r. wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego.

14 maja 2021 r. Katarzyna C. wyraziła chęć przystąpienia do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Zatem płatnik składek wyrejestrował ją z ubezpieczenia zdrowotnego od 14 maja 2021 r. i od tego samego dnia zgłosił na formularzu ZUS ZUA, wykazując w blokach VI, VII i VIII dane o obowiązkowym ubezpieczeniu wypadkowym i zdrowotnym oraz dobrowolnych ubezpieczeniach emerytalnym i rentowych.

Każda umowa zlecenia albo umowa o świadczenie usług jest odrębnym tytułem do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych oraz do ubezpieczenia zdrowotnego. Dlatego z każdego tytułu (umowy) zleceniobiorca powinien być zgłoszony do ubezpieczeń społecznych, a także ubezpieczenia zdrowotnego bądź wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego.

PRZYKŁAD 36

Płatnik składek zawarł z Adamem S. umowę zlecenia od 1 maja 2021 r. Od 14 maja 2021 r. ten sam płatnik składek zdecydował się zawrzeć z Adamem S. drugą umowę zlecenia, obejmującą inne czynności niż wynikające z pierwszej umowy. Z drugiej umowy również musi zgłosić Adama S. do ubezpieczeń. Treść pierwszej umowy zlecenia stanowi, że z jej tytułu ubezpieczony osiągnie w maju br. przychód w wysokości 2900 zł. W zależności od decyzji zleceniobiorcy płatnik może więc zgłosić go z drugiej umowy do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych oraz do obowiązkowych ubezpieczeń wypadkowego i zdrowotnego (na formularzu ZUS ZUA) lub tylko do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego (na formularzu ZUS ZZA). Ponieważ Adam S. nie złożył wniosku o objęcie dobrowolnymi ubezpieczeniami, płatnik składek z tytułu drugiej umowy zgłosił go wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA.

Przy rozpoczęciu wykonywania umowy zlecenia zleceniobiorca będzie objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem, o ile zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie złożone przez płatnika w ustawowym terminie. Termin ten to 7 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania umowy zlecenia.

W pozostałych sytuacjach zleceniobiorca będzie objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od dnia wskazanego we wniosku, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony.

Zbieg tytułów do ubezpieczeń zleceniobiorcy

Obecnie zleceniobiorca (lub osoba współpracująca ze zleceniobiorcą), dla którego podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest

niższa od minimalnego wynagrodzenia, spełniający warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako zleceniobiorca (albo odpowiednio jako osoba współpracująca) oraz z innych tytułów. Zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia (lub współpracy) albo z innych tytułów osiąga kwotę minimalnego wynagrodzenia.

Przez inne tytuły należy rozumieć m.in.:

- wykonywanie kolejnej lub kolejnych umów zlecenia,
- współpracę ze zleceniobiorcą przy wykonywaniu umowy zlecenia,
- bycie duchownym,
- bycie posłem lub senatorem,
- wykonywanie pracy nakładczej,
- współpracę przy prowadzeniu pozarolniczej działalności.

W przypadku gdy do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorcy wykonującego więcej niż jedną umowę zlecenia jest zobowiązany więcej niż jeden płatnik składek, składka jest opłacana przez każdego płatnika, chyba że ubezpieczony przedłoży płatnikowi dokumenty, z których wynika brak konieczności opłacania składek. Ustawowy wymóg opłacania składek oznacza, że zasadniczo każdy zleceniodawca jest zobowiązany zgłosić ubezpieczonego do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

PRZYKŁAD 37

Załóżmy, że Anna K. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A od 1 maja 2021 r. Następnie zawarła umowę zlecenia z płatnikiem B – od 14 czerwca 2021 r. Płatnik B zgłosił Annę K. do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, ponieważ ubezpieczona nie przedłożyła temu płatnikowi dokumentu potwierdzającego, jaką podstawę wymiaru składek osiągnie u płatnika A. Takie postępowanie jest prawidłowe.

Możliwość nieopłacania składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy jest więc wyjątkiem i wymaga udokumentowania podstawy wymiaru składek, którą zleceniobiorca osiąga z innych tytułów. Przepisy nie precyzują rodzaju dokumentów, które ubezpieczony może przedłożyć płatnikowi. Istotne jest, aby wynikały z nich wszystkie okoliczności niezbędne do rozstrzygnięcia w danym przypadku zbiegu tytułów, a tym samym stwierdzenia braku konieczności opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. To, że płatnik składek oprze się na dokumencie przedłożonym przez ubezpieczonego, nie ma znaczenia, jeśli okaże się, iż zbieg tytułów został rozstrzygnięty nieprawidłowo. To płatnik będzie zobowiązany naprawić błąd, korygując dokumenty zgłoszeniowe, rozliczeniowe i opłacając należne składki, razem z odsetkami.

PRZYKŁAD 38

Karina M. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A od 1 czerwca 2021 r. Następnie Karina M. zawarła umowę zlecenia z płatnikiem B – od 11 czerwca 2021 r. Płatnik B zgłosił ją wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego, ponieważ ubezpieczona przedłożyła płatnikowi umowę zlecenia z płat-

nikiem A, w której określono, że przychód za wykonanie zlecenia, w kwocie 2900 zł, będzie wypłacany do 28 dnia każdego miesiąca. Pod koniec czerwca okazało się jednak, że Karina M., ze względu na problemy zdrowotne, nie wykonała całości prac zleconych na czerwiec br. i w efekcie nie uzyskała w tym miesiącu kwoty minimalnego wynagrodzenia u płatnika A. W tej sytuacji płatnik B jest zobowiązany do korekty zgłoszenia do ubezpieczeń. Płatnik składek musi wyrejestrować zleceniobiorczynię z ubezpieczenia zdrowotnego od 11 czerwca 2021 r. (ZUS ZWUA) i od tej samej daty zgłosić ją do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, na druku ZUS ZUA.

Zleceniobiorca spełniający warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku ww. tytułów jest objęty obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może on jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęty ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń. Jeśli zleceniobiorca z pierwszego tytułu nie osiągnął podstawy wymiaru składek w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z kolejnych umów, zgodnie z zachowaniem kolejności powstawania tytułów do ubezpieczeń.

PRZYKŁAD 39

Zleceniobiorca wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej od 1 maja 2021 r. z płatnikiem A, z wynagrodzeniem miesięcznym określonym w umowie na kwotę 1500 zł. 1 czerwca 2021 r. zleceniobiorca zawarł umowę zlecenia z płatnikiem B. W umowie tej określono miesięczne wynagrodzenie w kwocie 2800 zł. Wynagrodzenie z tytułu każdej z tych umów jest wypłacane w tym samym miesiącu, za który jest należne. Zleceniobiorca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i zdrowotnemu w maju 2021 r. u płatnika A, natomiast od 1 czerwca 2021 r. – obowiązkowo z obu tytułów, ponieważ z pierwszej umowy nie osiąga minimalnego wynagrodzenia. Zastosowanie ma zasada sumowania podstaw wymiaru składek z kolejnych umów aż do uzyskania kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę. Obaj płatnicy musieli zgłosić zleceniobiorcę na formularzu ZUS ZUA do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, odpowiednio od 1 maja i od 1 czerwca 2021 r. (rys. 4 i 5).

Zgłoszenie do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego zależy od wniosku zleceniobiorcy.

Jednak zleceniobiorca może zmienić tytuł ubezpieczeń od 1 czerwca 2021 r. W takim przypadku płatnik B zgłosi zleceniobiorcę do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, od 1 czerwca 2021 r. (rys. 5, identycznie jak w tym przypadku bez zmiany tytułu ubezpieczenia). Natomiast płatnik A musi wyrejestrować zleceniobiorcę z ubezpieczeń społecznych od 1 czerwca 2021 r. (rys. 6) i od tej samej daty zgłosić go wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego lub – na wniosek zleceniobiorcy – do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych oraz obowiązkowych ubezpieczeń wypadkowego i zdrowotnego (rys. 7).

Rys. 4. ZUS ZUA – zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego przez płatnika A

III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ			
01. Numer PESEL ²⁾		03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)	
7 5 0 6 2 5 0 5 0 8 2		numer dokumentu ZUS	
05. Nazwisko			
K O W A L S K A			
06. Imię pierwsze		07. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)	
K A T A R Z Y N A		2 5 0 6 1 9 7 5	
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ			
01. Imię drugie			
E W E L I N A			
02. Nazwisko rodowe			
nazwisko rodowe			
03. Obywatelstwo			
P O L S K I E			
04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)			
K			
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA			
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾			
0 4 1 1 0 0			
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrrr)		Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)	
0 1 0 5 2 0 2 1		02. Emerytalnemu ☒ 04. Chorobowemu ☐	
		03. Rentowym ☒ 05. Wypadkowemu ☒	
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)		02. Kod oddziału NFZ	
0 1 0 5 2 0 2 1		O 7 R	
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH			
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wpisać X w odpowiednim polu)			
01. Emerytalnym ☐		03. Rentowymi ☐	
02. Od dnia (dd / mm / rrrr)		05. Chorobowym ☐	
		04. Od dnia (dd / mm / rrrr)	
		06. Od dnia (dd / mm / rrrr)	

Rys. 5. ZUS ZUA – zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego przez płatnika B

III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ			
01. Numer PESEL ²⁾		03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)	
7 5 0 6 2 5 0 5 0 8 2		numer dokumentu ZUS	
05. Nazwisko			
K O W A L S K A			
06. Imię pierwsze		07. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)	
K A T A R Z Y N A		2 5 0 6 1 9 7 5	
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ			
01. Imię drugie			
E W E L I N A			
02. Nazwisko rodowe			
nazwisko rodowe			
03. Obywatelstwo			
P O L S K I E			
04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)			
K			
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA			
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾			
0 4 1 1 0 0			
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrrr)		Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)	
0 1 0 6 2 0 2 1		02. Emerytalnemu ☒ 04. Chorobowemu ☐	
		03. Rentowym ☒ 05. Wypadkowemu ☒	
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)		02. Kod oddziału NFZ	
0 1 0 6 2 0 2 1		O 7 R	
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH			
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wpisać X w odpowiednim polu)			
01. Emerytalnym ☐		03. Rentowymi ☐	
02. Od dnia (dd / mm / rrrr)		05. Chorobowym ☐	
		04. Od dnia (dd / mm / rrrr)	
		06. Od dnia (dd / mm / rrrr)	

Rys. 6. ZUS ZWUA – wyrejestrowanie zleceniobiorcy z dotychczasowych ubezpieczeń przez płatnika A (w związku ze zmianą tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych)

☒ 01. WYREJESTROWANIE Z UBEZPIECZEŃ (jeżeli TAK, wpisać X)	☐ DANYCH O WYREJESTROWANIU Z UBEZPIECZEŃ (jeżeli TAK, wpisać X)
03. Data nadania (dd / mm / rrr)	04. Nalepka „R”
II. DANE IDENTYFIKACYJNE PŁATNIKA SKŁADEK	
01. Numer NIP (wpisać bez kresek)	02. Numer REGON
1 1 3 2 3 4 2 3 0 1	0 1 6 6 2 3 8 0 0
03. Numer PESEL ¹⁾	04. Rodzaj dokumentu: jeśli dowód osobisty, wpisać 1, jeśli paszport - 2
PESEL	05. Seria i numer dokumentu
06. Nazwa skrócona	numer dokumentu ZUS
P Ł A T N I K A	
07. Nazwisko	
08. Imię pierwsze	09. Data urodzenia (dd / mm / rrr)
09. Data urodzenia	
III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY WYREJESTROWYWANEJ Z UBEZPIECZEŃ	
01. Numer PESEL ¹⁾	02. Numer NIP (wpisać bez kresek) ²⁾
7 5 0 6 2 5 0 5 0 8 2	NIP
03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)	04. Seria i numer dokumentu
	numer dokumentu ZUS
05. Nazwisko	
K O W A L S K A	
06. Imię pierwsze	07. Data urodzenia (dd / mm / rrr)
K A T A R Z Y N A	2 5 0 6 1 9 7 5
IV. WYREJESTROWANIE Z UBEZPIECZEŃ	
01. Kod tytułu ubezpieczenia	02. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń od dnia (dd / mm / rrr)
0 4 1 1 0 0	0 1 0 6 2 0 2 1
	03. Kod przyczyny wyrejestrowania
	6 0 0

Rys. 7. ZUS ZZA – zgłoszenie zleceniobiorcy do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego przez płatnika A (w związku ze zmianą tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych)

III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZENIA			
01. Numer PESEL ²⁾	02. NIP	03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)	04. Seria i numer dokumentu
7 5 0 6 2 5 0 5 0 8 2			numer dokumentu ZUS
05. Nazwisko			
K O W A L S K A			
06. Imię pierwsze		07. Data urodzenia (dd / mm / rrr)	
K A T A R Z Y N A		2 5 0 6 1 9 7 5	
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZENIA			
01. Imię drugie			
E W E L I N A			
02. Nazwisko rodowe			
03. Obywatelstwo			04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)
P O L S K I E			K
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA			
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾			
0 4 1 1 0 0			
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrr)	02. Kod oddziału NFZ		
0 1 0 6 2 0 2 1	0 7 R		
VII. DANE O DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM			
01. Data rozpoczęcia ubezpieczenia (dd / mm / rrr)	02. Kod oddziału NFZ		

Wybór ubezpieczonego musi być zgodny z zasadą podlegania ubezpieczeniom również z innych tytułów, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia (lub współpracy przy jej wykonywaniu) albo z innych tytułów nie osiąga kwoty minimalnego wynagrodzenia.

PRZYKŁAD 40

Ubezpieczony wykonujący równocześnie 3 umowy zlecenia, wszystkie zawarte od marca 2021 r. z 3 płatnikami składek, dokonał wyboru 2 z nich jako tytułów do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Płatnik składek, z którym została zawarta trzecia umowa, zgłosił ubezpieczonego wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego. W maju 2021 r. łączna podstawa wymiaru składek z 2 pierwszych umów nie osiągnęła minimalnego wynagrodzenia. Wybór ubezpieczonego jest więc „bezskuteczny”. Trzecia, kolejna umowa także będzie skutkowałą obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, niezależnie od wcześniejszej deklaracji ubezpieczonego i dokonanej na jej podstawie zgłoszenia. Płatnik składek musiał wyrejestrować zleceniobiorcę z ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZWUA od 1 maja 2021 r. i od tej samej daty zgłosić go do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego (na formularzu ZUS ZUA).

Obowiązek zgłoszenia zmian

Płatnik składek musi zawiadomić ZUS o wszelkich zmianach, jakie nastąpiły w stosunku do danych osób ubezpieczonych zawartych w zgłoszeniu, w ciągu 7 dni od zaistnienia zmian lub stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie bądź otrzymania zawiadomienia o stwierdzonych nieprawidłowościach przez ZUS. Zmiana występuje wtedy, gdy zmieniły się dane wykazane we wcześniej złożonym zgłoszeniu, np. zmiana adresu zamieszkania. Z korektą mamy do czynienia wtedy, gdy trzeba poprawić błędy popełnione we wcześniej złożonym zgłoszeniu, np. błąd w nazwisku rodowym.

Zmiany/korekty danych dotyczących osoby ubezpieczonej dokonuje się na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA. Wyjątkiem jest zmiana/korekta:

- danych identyfikacyjnych, którą należy zgłosić na formularzu ZUS ZIUA, oraz
- schematu podlegania, kodu tytułu ubezpieczenia i daty objęcia ubezpieczeniami, które są dokonywane przez wyrejestrowanie na formularzu ZUS ZWUA i ponowne zarejestrowanie z aktualnymi/prawidłowymi danymi (na druku ZUS ZUA lub ZUS ZZA, ale nie w trybie zmiany/korekty, lecz jako zgłoszenie).

W przypadku konieczności korekty danych ewidencyjnych i adresowych ubezpieczonego należy złożyć dokument zgłoszenia do ubezpieczeń ZUS ZUA lub ZUS ZZA w trybie korekty. Dokument zgłoszenia do ubezpieczeń ZUS ZUA w trybie korekty wypełnia się, wpisując „2” w polu 02 bloku I „Dane organizacyjne”, a następnie wpisując wszystkie prawidłowe dane w kolejnych blokach. Dokument zgłoszenia do ubezpieczeń w trybie zmiany wypełnia się, wpisując „1” w odpowiednim polu bloku I „Dane organizacyjne”, a następnie wpisując wszystkie prawidłowe dane w kolejnych blokach, uwzględniając aktualne dane ubezpieczonego.

PRZYKŁAD 41

W zgłoszeniu zleceniobiorcy do ubezpieczeń na druku ZUS ZUA został podany adres zameldowania. Ubezpieczony nie otrzymywał informacji o stanie konta z ZUS. Pracodawca, wyjaśniając przyczynę takiej sytuacji, ustalił, że przy zgłoszeniu do ubezpieczeń zleceniobiorca podał nieprawidłowy numer domu i taki adres został wpisany na druku zgłoszenia. Po wykryciu błędu pracodawca powinien złożyć druk ZUS ZUA, wpisując „2” (korekta) w polu 02 w bloku danych organizacyjnych. Cały druk powinien zostać wypełniony tak, jak było wypełnione pierwotne zgłoszenie, z wyjątkiem

poła 05 w bloku XI „Adres zameldowania na stałe miejsce pobytu”, gdzie powinien zostać podany prawidłowy numer domu.

Rys. 8. ZUS ZUA – pierwszorazowy formularz zgłoszenia z błędem w danych adresowych

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		ZUS ZUA		strona: 1		ZGŁOSZENIE DO UBEZPIECZEŃ / ZGŁOSZENIE ZMIANY DANYCH OSOBY UBEZPIECZONEJ	
I. DANE ORGANIZACYJNE				02. ZGŁOSZENIE ZMIANY (wpisać - 1) / KOREKTY (wpisać - 2) DANYCH OSOBY UBEZPIECZONEJ (nie dotyczy zmiany danych identyfikacyjnych) ¹⁾			
☒ 01. ZGŁOSZENIE DO UBEZPIECZEŃ (jeśli TAK, wpisać X)				04. Nalepka „R”			
03. Data nadania (dd / mm / rrrr)							
II. DANE IDENTYFIKACYJNE PŁATNIKA SKŁADEK				02. Numer REGION			
01. Numer NIP (wpisać bez kresek)				0 1 6 6 2 3 8 0 0			
1 1 3 2 3 4 2 3 0 1							
03. Numer PESEL ²⁾				04. Rodzaj dokumentu: jeśli dowód osobisty, wpisać 1, jeśli paszport - 2			
				05. Seria i numer dokumentu			
06. Nazwa skrócona							
S P Ó Ł K A Z O . O .							
07. Nazwisko							
08. Imię pierwsze				09. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)			
III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ				03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)			
01. Numer PESEL ²⁾				04. Seria i numer dokumentu			
8 9 0 5 0 5 1 2 3 4 5							
05. Nazwisko							
C I C H O C K I							
06. Imię pierwsze				07. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)			
D A R I U S Z				0 5 0 5 1 9 8 9			
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ							
01. Imię drugie							
R O B E R T							
02. Nazwisko rodowe							
P O L S K I E							
03. Obywatelstwo				04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)			
				M			
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA							
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾							
0 4 1 1 0 0							
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH				Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrrr)				02. Emerytalnemu ☒		04. Chorobowemu ☐	
0 1 0 5 2 0 2 0				03. Rentowym ☒		05. Wypadkowemu ☒	
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM							
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)				02. Kod oddziału NFZ			
0 1 0 5 2 0 2 0				0 7 R			
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH							
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wpisać X w odpowiednim polu)				01. Emerytalnym ☐		03. Rentowymi ☐	
02. Od dnia (dd / mm / rrrr)		04. Od dnia (dd / mm / rrrr)		05. Chorobowym ☐		06. Od dnia (dd / mm / rrrr)	
IX. DANE O DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM							
01. Data rozpoczęcia ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)				02. Kod oddziału NFZ			
XI. ADRES ZAMELDOWANIA NA STAŁE MIEJSCE POBYTU							
01. Kod pocztowy		02. Miejscowość					
0 4 - 3 8 4		W A R S Z A W A					
03. Gmina / Dzielnica							
M . S t . W a r s z a w a							
04. Ulica							
W I A T R A C Z N A							
05. Numer domu		06. Numer lokalu					
2 5		1 3					
07. Numer telefonu				08. Symbol państwa - zagraniczny kod pocztowy (wypełnić w przypadku, gdy adres jest inny niż polski)			

Rys. 9. ZUS ZUA – korekta błędnie wypełnionego zgłoszenia

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		ZUS ZUA		strona: 1	ZGŁOSZENIE DO UBEZPIECZEŃ / ZGŁOSZENIE ZMIANY DANYCH OSOBY UBEZPIECZONEJ	
I. DANE ORGANIZACYJNE				02. ZGŁOSZENIE ZMIANY (wpisać - 1) / KOREKTY (wpisać - 2) DANYCH OSOBY UBEZPIECZONEJ (nie dotyczy zmiany danych identyfikacyjnych) ¹⁾		
01. ZGŁOSZENIE DO UBEZPIECZEŃ (jeśli TAK, wpisać X)				2		
03. Data nadania (dd / mm / rrrr)				04. Nalepka „R”		
II. DANE IDENTYFIKACYJNE PŁATNIKA SKŁADEK				02. Numer REGION		
01. Numer NIP (wpisać bez kresek)				016623800		
1132342301						
03. Numer PESEL ²⁾				04. Rodzaj dokumentu: jeśli dowód osobisty, wpisać 1, jeśli paszport - 2		
				05. Seria i numer dokumentu		
06. Nazwa skrócona						
S P Ó Ł K A Z O . O .						
07. Nazwisko						
08. Imię pierwsze				09. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)		
III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ				03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04) 04. Seria i numer dokumentu		
01. Numer PESEL ²⁾				05. Seria i numer dokumentu		
89050512345						
05. Nazwisko				07. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)		
C I C H O C K I				05051989		
06. Imię pierwsze						
D A R I U S Z						
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ						
01. Imię drugie						
R O B E R T						
02. Nazwisko rodowe						
03. Obywatelstwo				04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)		
P O L S K I E				M		
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA						
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾						
041100						
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH				Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)		
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrrr)				02. Emerytalnemu ☒ 04. Chorobowemu ☐		
01052020				03. Rentowym ☒ 05. Wypadkowemu ☒		
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM						
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)				02. Kod oddziału NFZ		
01052020				O7R		
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH						
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wpisać X w odpowiednim polu)				01. Emerytalnym ☐ 03. Rentowymi ☐ 05. Chorobowym ☐		
02. Od dnia (dd / mm / rrrr)				04. Od dnia (dd / mm / rrrr) 06. Od dnia (dd / mm / rrrr)		
IX. DANE O DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM						
01. Data rozpoczęcia ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)				02. Kod oddziału NFZ		
XI. ADRES ZAMELDOWANIA NA STAŁE MIEJSCE POBYTU						
01. Kod pocztowy				02. Miejscowość		
04-384				W A R S Z A W A		
03. Gmina / Dzielnica						
M . S t . W a r s z a w a						
04. Ulica						
W I A T R A C Z N A						
05. Numer domu				06. Numer lokalu		
255				13		
07. Numer telefonu				08. Symbol państwa - zagraniczny kod pocztowy (wypełnić w przypadku, gdy adres jest inny niż polski)		

Korekta podlegania ubezpieczeniom

Aby dokonać korekty danych dotyczących podlegania ubezpieczeniom, należy wyrejestrować daną osobę z ubezpieczeń z dniem zarejestrowania, tj. od dnia objęcia ubezpieczeniami z nieprawidłowymi danymi (na formularzu ZUS ZWUA). Następnie trzeba ponownie złożyć zgłoszenie, z podaniem prawidłowych danych dotyczących schematu i dat podlegania poszczególnym ubezpieczeniom, na formularzu ZUS ZUA lub ZUS ZZA.

PRZYKŁAD 42

Płatnik składek zgłosił zleceniobiorcę na formularzu ZUS ZUA do ubezpieczeń obowiązkowych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, od 21 maja 2021 r. Przez pomyłkę nie zgłosił tego ubezpieczonego do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, chociaż zleceniobiorca wyraził chęć podlegania temu ubezpieczeniu i złożył zleceniodawcy odpowiedni wniosek. W celu dokonania korekty płatnik składek powinien złożyć za tego ubezpieczonego dokument ZUS ZWUA, na którym wyrejestruje daną osobę z ubezpieczeń z datą 21 maja 2021 r. Następnie powinien złożyć dokument ZUS ZUA (jako zgłoszenie, czyli zaznaczając pole 01 w bloku danych organizacyjnych), na którym zgłosi od 21 maja 2021 r. daną osobę do ubezpieczeń obowiązkowych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego oraz zdrowotnego, a także do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Prawidłowo wypełnione dokumenty korygujące przedstawiamy poniżej.

Rys. 10. Zgłoszenie pierwszorazowe ZUS ZUA

III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ			
01. Numer PESEL ²⁾		03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)	
8 9 0 5 0 5 1 2 3 4 5		04. Seria i numer dokumentu	
NIP		numerus dokumentu ZUS	
05. Nazwisko			
C I C H O C K I			
06. Imię pierwsze		07. Data urodzenia (dd / mm / rrr)	
D A R I U S Z		0 5 0 5 1 9 8 9	
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ			
01. Imię drugie			
R O B E R T			
02. Nazwisko rodowe			
nazwisko rodowe			
03. Obywatelstwo			04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)
P O L S K I E			M
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA			
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾			
0 4 1 1 0 0			
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrr)		Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)	
2 1 0 5 2 0 2 1		02. Emerytalnemu ☒	04. Chorobowemu ☐
		03. Rentowym ☒	05. Wypadkowemu ☒
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM			
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrr)		02. Kod oddziału NFZ	
2 1 0 5 2 0 2 1		O 7 R	
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH			
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wpisać X w odpowiednim polu)			
01. Emerytalnym ☐		03. Rentowymi ☐	
02. Od dnia (dd / mm / rrr)		04. Od dnia (dd / mm / rrr)	
		05. Chorobowym ☐	
		06. Od dnia (dd / mm / rrr)	

Rys. 11. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń ZUS ZWUA

III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY WYREJESTROWYWANEJ Z UBEZPIECZEŃ			
01. Numer PESEL ¹⁾	02. Numer NIP (wpisać bez kresek) ²⁾	03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)	04. Seria i numer dokumentu
8 9 0 5 0 5 1 2 3 4 5	NIP		numer dokumentu ZUS
05. Nazwisko			
C I C H O C K I			
06. Imię pierwsze		07. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)	
D A R I U S Z		0 5 0 5 1 9 8 9	
IV. WYREJESTROWANIE Z UBEZPIECZEŃ			
01. Kod tytułu ubezpieczenia	02. Wyrejestrowanie z ubezpieczeń od dnia (dd / mm / rrrr)	03. Kod przyczyny wyrejestrowania	
0 4 1 1 0 0	2 1 0 5 2 0 2 1	6 0 0	
V. ROZWIĄZANIE/ WYGAŚNIĘCIE STOSUNKU PRACY/ STOSUNKU SŁUŻBOWEGO			
01. Data (dd / mm / rrrr)	02. Kod wygaśnięcia/ kod trybu rozwiązania stosunku pracy/ stosunku służbowego		
03. Kod podstawy prawnej rozwiązania/ wygaśnięcia stosunku pracy/ stosunku służbowego			
04. Jeśli w polu 03 podałeś kod 550 - wpisz podstawę prawną rozwiązania/ wygaśnięcia stosunku pracy/ stosunku służbowego			
05. Strona z inicjatyw, której nastąpiło rozwiązanie stosunku pracy jeśli PRACOWNIK wpisz 1, jeśli PRACODAWCA - 2			

Rys. 12. Ponowne złożenie prawidłowego zgłoszenia ZUS ZUA

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		ZUS ZUA	strona: 1	ZGŁOSZENIE DO UBEZPIECZEŃ / ZGŁOSZENIE ZMIANY DANYCH OSOBY UBEZPIECZONEJ
I. DANE ORGANIZACYJNE				
☒ 01. ZGŁOSZENIE DO UBEZPIECZEŃ (jeśli TAK, wpisać X)		☐ 02. ZGŁOSZENIE ZMIANY (wpisać - 1) / KOREKTY (wpisać - 2) DANYCH OSOBY UBEZPIECZONEJ (nie dotyczy zmiany danych identyfikacyjnych) ¹⁾		
03. Data nadania (dd / mm / rrrr)		04. Nalepka „R”		
II. DANE IDENTYFIKACYJNE PŁATNIKA SKŁADEK				
01. Numer NIP (wpisać bez kresek)		02. Numer REGON		
1 1 3 2 3 4 2 3 0 1		0 1 6 6 2 3 8 0 0		
03. Numer PESEL ²⁾		04. Rodzaj dokumentu: jeśli dowód osobisty, wpisać 1, jeśli paszport - 2		05. Seria i numer dokumentu
06. Nazwa skrócona				
S P Ó Ł K A Z O . O .				
07. Nazwisko				
08. Imię pierwsze		09. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)		
III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ				
01. Numer PESEL ²⁾		03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04)		04. Seria i numer dokumentu
8 9 0 5 0 5 1 2 3 4 5				
05. Nazwisko				
C I C H O C K I				
06. Imię pierwsze		07. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)		
D A R I U S Z		0 5 0 5 1 9 8 9		
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ				
01. Imię drugie				
R O B E R T				
02. Nazwisko rodowe				
03. Obywatelstwo				
P O L S K I E				
04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)				☒ M
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA				
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾				
0 4 1 1 0 0				
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH				
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń (dd / mm / rrrr)		Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)		
2 1 0 5 2 0 2 1		02. Emerytalnemu ☒	04. Chorobowemu ☐	
		03. Rentowym ☒	05. Wypadkowemu ☒	

VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM					
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)			02. Kod oddziału NFZ		
2 1 0 5 2 0 2 1			O 7 R		
VIII. DANE O DOBROWOLNYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH					
Wnoszę o objęcie ubezpieczeniami: (wpisać X w odpowiednim polu)					
01. Emerytalnym		03. Rentowymi		05. Chorobowym	
☐		☐		☒	
02. Od dnia (dd / mm / rrrr)		04. Od dnia (dd / mm / rrrr)		06. Od dnia (dd / mm / rrrr)	
				2 1 0 5 2 0 2 1	
IX. DANE O DOBROWOLNYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM					
01. Data rozpoczęcia ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)			02. Kod oddziału NFZ		
X. INNE DANE O OSOBIE ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ⁴⁾					
01. Kod wykonywanego zawodu		02. Kod pracy w szczególnych warunkach / w szczególnym charakterze		03. Okres pracy w szczególnych warunkach / w szczególnym charakterze (dd / mm / rrrr)	

Dla ustalenia podlegania ubezpieczeniom z tytułu umowy zlecenia przy określaniu łącznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne istotny jest przychód wypłacony lub postawiony do dyspozycji ubezpieczonego (w tym przypadku nie są brane pod uwagę zapisy umowy).

PRZYKŁAD 43

Joanna Z. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A od 3 maja 2021 r. Następnie zawarła umowę zlecenia z płatnikiem B – od 10 maja 2021 r. Płatnik B zgłosił Joannę Z. wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego, ponieważ ubezpieczona przedłożyła mu umowę zlecenia z płatnikiem A, w której określono, że przychód w kwocie 3000 zł będzie wypłacany do 28 dnia każdego miesiąca. Jednak 4 czerwca 2021 r. Joanna Z. zgłosiła płatnikowi B, że płatnik A nie wypłacił jej należnego przychodu. Wpłata za maj br. od płatnika A nastąpi 10 czerwca 2021 r. W tej sytuacji płatnik B jest zobowiązany do skorygowania zgłoszenia do ubezpieczeń. Powinien złożyć za ubezpieczoną dokument ZUS ZWUA, na którym wyrejestruje ją z ubezpieczeń z datą 10 maja 2021 r. Następnie powinien złożyć dokument ZUS ZUA (jako zgłoszenie, czyli zaznaczając pole 01 w bloku danych organizacyjnych), na którym zgłosi od 10 maja 2021 r. Joannę Z. do ubezpieczeń obowiązkowych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego oraz zdrowotnego.

Objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie tym ubezpieczeniem, jeśli zgłoszenie do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zostanie złożone w terminie określonym w ustawie systemowej, tj. w terminie 7 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania umowy zlecenia.

W pozostałych sytuacjach objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony. W związku z tym przy korygowaniu zgłoszenia do ubezpieczeń np. w grudniu nie można zgłosić zleceniobiorcy od 1 listopada do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego.

Jeżeli do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorcy wykonującego więcej niż jedną umowę zlecenia jest zobowiązany więcej niż jeden płatnik składek, również może wystąpić konieczność korekty zgłoszenia.

PRZYKŁAD 44

Kamil D. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A od 15 kwietnia 2021 r. Od 1 maja 2021 r. zawarł umowę zlecenia z płatnikiem B. Płatnik B zgłosił go do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, ponieważ ubezpieczony nie przedłożył żadnego dowodu potwierdzającego, jaką podstawę wymiaru składek osiąga u płatnika A. W czerwcu płatnik B otrzymał z ZUS informację, że nieprawidłowo ustalił obowiązek ubezpieczeń Kamila D. w maju br. Okazało się, że płatnik A wykazał w imiennym raporcie miesięcznym za maj 2021 r. za Kamila D. podstawę wymiaru w kwocie 3000 zł. W związku z tym płatnik B musi wyrejestrować go z ubezpieczeń na formularzu ZUS ZWUA z datą 1 maja 2021 r. i zgłosić tylko do ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA z tą samą datą. Płatnik B. nie ma możliwości zgłoszenia zleceniobiorcy do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, ponieważ nie może go zgłosić do ubezpieczeń dobrowolnych z datą wsteczną.

Wyrejestrowanie zleceniobiorcy

Płatnik składek ma obowiązek wyrejestrowania każdej osoby, w stosunku do której występuje tytuł do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Płatnik ma również obowiązek wyrejestrowania każdej osoby, która podlegała wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu. Zgłoszenie wyrejestrowania płatnik jest zobowiązany złożyć w terminie 7 dni od daty ustania tytułu do ubezpieczeń.

PRZYKŁAD 45

Płatnik zawarł z ubezpieczonym Andrzejem K. 3 umowy zlecenia:

- od 1 stycznia do 31 marca 2021 r.,
- od 1 lutego do 30 kwietnia 2021 r.,
- od 1 marca do 30 listopada 2021 r.

Płatnik zgłosił ubezpieczonego z tytułu pierwszej umowy do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego na druku ZUS ZUA. Z tytułu drugiej i trzeciej umowy płatnik składek zgłosił tę osobę na formularzu ZUS ZZA wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego, ponieważ z pierwszej umowy podstawa wymiaru składek wynosi 3500 zł miesięcznie.

W przypadku gdy pierwsza z tych umów uległa zakończeniu, płatnik powinien przekazać do ZUS:

- wyrejestrowanie z ubezpieczeń – na dokumencie ZUS ZWUA – od 1 kwietnia 2021 r.,
- zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego oraz do ubezpieczenia zdrowotnego od tej samej daty co wyrejestrowanie – na dokumencie ZUS ZUA i ZUS ZZA (albo tylko do ubezpieczeń społecznych na druku ZUS ZUA – jeżeli podstawa wymiaru składek z każdej umowy nie przekracza minimalnego wynagrodzenia) z tych 2 umów, które nadal trwają.

W przypadku zakończenia również drugiej umowy płatnik powinien przekazać do ZUS:

- wyrejestrowanie z ubezpieczeń – na dokumencie ZUS ZWUA – od 1 maja 2021 r.,
- zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego od tej samej daty co wyrejestrowanie – na dokumencie ZUS ZUA z ostatniej umowy, która nadal trwa.

Po zakończeniu trzeciej umowy płatnik składek po raz kolejny powinien przekazać do ZUS wyrejestrowanie na formularzu ZUS ZWUA z datą od 1 grudnia 2021 r.

Gdy ubezpieczony zgłaszał do ubezpieczenia zdrowotnego członków rodziny, płatnik składek, dokonując kolejnych wyrejestrowań i zgłoszeń do ubezpieczenia zdrowotnego stosownie do dat, w jakich następowało zakończenie wykonywania poszczególnych umów zlecenia, nie powinien wyrejestrowywać zgłoszonych członków rodziny. Wyrejestrowanie to powinno nastąpić dopiero po zakończeniu ostatniej umowy, wraz z ustaniem podlegania obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego (a także ubezpieczeń społecznych) przez zleceniobiorcę.

Zbieg tytułów – umowy zlecenia i umowy o pracę

Mniej problemów przysparza prawidłowe ustalenie obowiązku ubezpieczeń zleceniobiorcy, który jednocześnie wykonuje umowę o pracę. Umowy zlecenia nadal nie są bowiem tytułem do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych dla osób, które:

- w umowie o pracę mają zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie,
- nie mają zagwarantowanego co najmniej minimalnego wynagrodzenia (co może mieć miejsce w przypadku pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy) – jeśli podstawa wymiaru składek z tytułu stosunku pracy w przeliczeniu na okres miesiąca wynosi co najmniej minimalne wynagrodzenie.

Jeśli natomiast podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę w przeliczeniu na pełny miesiąc będzie niższa niż minimalne wynagrodzenie, przy braku zagwarantowanego w umowie o pracę minimalnego wynagrodzenia, obowiązek ubezpieczeń powinien być ustalany z uwzględnieniem zasady sumowania podstaw wymiaru składek. Oznacza to, że w przypadku takich zleceniobiorców również będą występować korekty zgłoszeń do ubezpieczeń.

PRZYKŁAD 46

Zuzanna G. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę na 1/2 etatu przez płatnika A od 1 listopada 2020 r. W umowie o pracę nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia. Od 1 maja 2021 r. osoba ta zawarła z płatnikiem B. jedną umowę zlecenia, a od 17 maja 2021 r. drugą umowę zlecenia z płatnikiem C (umowy nie są wykonywane na rzecz pracodawcy A). Obaj zleceniodawcy zgłosili Zuzannę G. na formularzu ZUS ZUA do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego – odpowiednio od 1 i od 17 maja 2021 r.

W maju br. osoba ta osiągnęła:

- wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę – 1500 zł,
- przychód z umowy zlecenia zawartej z płatnikiem B – 2000 zł, oraz
- przychód z umowy zlecenia zawartej z płatnikiem C – 900 zł.

W maju 2021 r. Zuzanna G. podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom z umowy o pracę i z umowy zlecenia z płatnikiem B. Natomiast płatnik C musi skorygować jej zgłoszenie do ubezpieczeń, ponieważ z drugiej umowy zlecenia Zuzanna G. podlegała obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Korekty należy dokonać przez wyrejestrowanie zleceniobiorczynie na formularzu ZUS ZWUA od 17 maja 2021 r. i zgłoszenie wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego na formularzu ZUS ZZA od tej samej daty.

Dokumentacja rozliczeniowa

Dokumentami rozliczeniowymi są formularze:

- imienny raport miesięczny o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach – ZUS RCA,
- raport imienny o należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne – ZUS RZA,
- raport imienny o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłaceniu składek – ZUS RSA,
- raport imienny o przychodach ubezpieczonego/okresach pracy nauczycielskiej – ZUS RPA
- deklaracja rozliczeniowa – ZUS DRA.

Terminy składania dokumentów za zleceniobiorców

Każdy płatnik składek musi przysyłać do ZUS, w ustalonym terminie, deklarację rozliczeniową i imienne raporty miesięczne, a także opłacać składki za dany miesiąc. Terminy składania dokumentów rozliczeniowych oraz opłacania składek są uzależnione od rodzajów podmiotów.

Tabela 8. Terminy składania dokumentów rozliczeniowych i opłacania składek

Termin składania dokumentów rozliczeniowych za poprzedni miesiąc	Których płatników obowiązuje
do 5 dnia następnego miesiąca	jednostki budżetowe i samorządowe
do 10 dnia następnego miesiąca	osoby fizyczne opłacające składkę wyłącznie za siebie
do 15 dnia następnego miesiąca	pozostali płatnicy, w tym płatnicy opłacający składki na ubezpieczenie zdrowotne, do których nie mają zastosowania przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych

Korekta podstawy wymiaru składek zleceniobiorcy

Dla każdego zleceniobiorcy, dla którego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi przychód (w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych), płatnik składek w imiennym raporcie miesięcznym sporządzonym za tego zleceniobiorcę oraz w deklaracji rozliczeniowej powinien uwzględnić należne składki na ubezpieczenia społeczne od wszystkich wypłat stanowiących podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, dokonanych lub postawionych do dyspozycji zleceniobiorcy od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca kalendarzowego, którego dotyczą raport i deklaracja.

PRZYKŁAD 47

Płatnik zawiera ze zleceniobiorcą kolejne umowy zlecenia. Wynagrodzenie jest wypłacone w następnym miesiącu. Pierwsza umowa była zawarta od 1 do 31 marca 2021 r. Wynagrodzenie w wysokości 1000 zł wypłacono 9 kwietnia 2021 r. Kolejna umowa została zawarta od 1 do 30 kwietnia 2021 r., a wynagrodzenie 900 zł wypłacono 10 maja 2021 r. Umowy zostały wyrejestrowane terminowo. A zatem płatnik powinien złożyć następujące dokumenty rozliczeniowe:

- za marzec 2021 r. – raport ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 xx, z kwotą podstawy wymiaru składek – 0 zł,

- za kwiecień 2021 r. – raport ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 xx, z kwotą podstawy wymiaru składek 0 zł, oraz ZUS RCA z kodem 30 00 xx i z kwotą podstawy wymiaru składek – 1000 zł,
- za maj 2021 r. – raport ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 30 00 xx z kwotą 900 zł.

Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorców jest:

- przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych – osiągniany z tytułu wykonywania umowy zlecenia, jeżeli w umowie tej określono odpłatność za jej wykonywanie kwotowo albo w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej bądź prowizyjnie,
- zadeklarowana kwota, nie niższa jednak od kwoty minimalnego wynagrodzenia – jeżeli odpłatność za wykonanie umowy została ustalona w innej formie niż ww.

Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe jest podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, bez stosowania ograniczenia górnej rocznej podstawy wymiaru składek (tzw. 30-krotności).

Podstawa wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Kwota minimalnego wynagrodzenia nie jest kwotą graniczną podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

PRZYKŁAD 48

Anna B. wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A na okres od 1 do 20 maja 2021 r. Osoba ta zawarła umowę zlecenia także z płatnikiem B, na okres od 17 do 31 maja 2021 r. Przychód uzyskany w maju 2021 r. wyniósł:

- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem A – 2800 zł,
- z tytułu umowy zawartej z płatnikiem B – 2000 zł.

W związku z tym płatnik B zgłosił Annę B. do ubezpieczenia zdrowotnego i rozliczył za nią składkę za maj w raporcie ZUS RZA – wyłącznie na ubezpieczenie zdrowotne, uznając, że z pierwszej umowy osiągnęła już minimalną podstawę wymiaru składek. Było to postępowanie nieprawidłowe.

Płatnik składek B jest zobowiązany do skorygowania zarówno zgłoszenia do ubezpieczenia, jak i rozliczenia. Zbieg ubezpieczeń istnieje bowiem tylko w okresie od 17 do 20 maja 2021 r., a od 21 maja br. Anna B. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z umowy zawartej z płatnikiem B.

Po złożeniu ZUS ZWUA i ZUS ZUA płatnik B powinien ustalić, jaka kwota przychodu przysługuje Annie B. za okres od 17 do 20 maja 2021 r., a jaka za okres od 21 do 31 maja 2021 r. (załóżmy, że jest to kwota 1295 zł). Powinien złożyć korygujący raport ZUS RCA oznaczony numerem 02 z kodem 04 11 xx oraz z kwotą przychodu należną za okres od 21 do 31 maja 2021 r. – będącą podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, a na ubezpieczenie zdrowotne – z kwotą 2000 zł pomniejszoną o składki finansowane przez ubezpieczoną (rys. 13). Natomiast poprzednio złożony raport ZUS RZA należy „wyzerować”.

Rys. 13. Korekta raportu ZUS RCA – podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne ustalona od przychodu należnego za okres realizacji zlecenia poza zbiegiem tytułów, ubezpieczenie zdrowotne – pełna kwota przychodu

III. A. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY UBEZPIECZONEJ											
01. Nazwisko K O W A L S K A											
02. Imię pierwsze K A T A R Z Y N A											
03. Typ 04. Identyfikator P 7 5 0 6 2 5 0 5 0 8 2											
III. B. ZESTAWIENIE NALEŻNYCH SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE											
01. Kod tytułu ubezpieczenia 0 4 1 1 0 0											
02. Informacja o przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe											
03. Wymiar czasu pracy											
UBEZPIECZENIE	EMERYTALNE	RENTOWE	CHOROBY	WYPADKOWE							
04. PODSTAWA WYMIARU SKŁADKI	1 2 9 5 0 0		05.	06.	1 2 9 5 0 0						
SKŁADKA FINANSOWANA PRZEZ:											
ubezpieczonego	07. 1 2 6 3 9	08. 1 9 4 3	09. zł gr	10. zł gr							
płatnika	11. 1 2 6 3 9	12. 8 4 1 8	13. zł gr	14. 2 3 3 1							
budżetu państwa	zł gr		zł gr		zł gr						
PFRON [*]	zł gr		zł gr		zł gr						
Fundusz Kościelny	zł gr		zł gr		zł gr						
27. Kwota obniżenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu opłacania składek w ramach pracowniczego programu emerytalnego											
28. Łączna kwota składek (suma od p.07 do p.26)											
3 7 9 7 0											
III. C. ZESTAWIENIE NALEŻNYCH SKŁADEK NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE											
01. Podstawa wymiaru składki											
1 8 5 4 1 8											
02. Kwota należnej składki finansowana przez płatnika [*]											
zł gr											
03. Kwota należnej składki finansowana z budżetu państwa bezpośrednio do ZUS											
zł gr											
04. Kwota należnej składki finansowana przez Fundusz Kościelny											
1 6 6 8 8											
05. Kwota należnej składki finansowana przez Fundusz Kościelny											
zł gr											

PRZYKŁAD 49

Zleceniobiorca wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z płatnikiem A na okres od 1 do 14 maja 2021 r. Osoba ta zawarła umowę zlecenia także z płatnikiem B, na okres od 17 do 31 maja br. Zleceniobiorca przedłożył płatnikowi B umowę zlecenia z płatnikiem A i przelew, z których wynikało, że przychód osiągnięty z tej umowy wyniósł 2500 zł i że były odprowadzone od niego składki na ubezpieczenia społeczne. Płatnik B rozliczył za zleceniobiorcę wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne. Było to postępowanie nieprawidłowe.

W związku z tym, że u zleceniobiorcy w ogóle nie wystąpił zbieg tytułów do ubezpieczeń (w żadnym dniu nie wykonywał 2 umów), podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu obu umów zlecenia. Po skorygowaniu dokumentów zgłoszeniowych płatnik B powinien złożyć raport korygujący ZUS RCA, oznaczony numerem 02 z kodem 04 11 xx oraz z kwotą podstawy wymiaru składek, jaką zleceniobiorca osiągnął z tytułu wykonywania umowy oraz rozliczonymi składkami na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne. Raport ZUS RZA złożony w pierwszorazowej deklaracji należy „wyzerować”.

Komplet dokumentów rozliczeniowych korygujących składa się z deklaracji rozliczeniowej ZUS DRA i dołączonych do niej imiennych raportów miesięcznych wymagających skorygowania (odpowiednio ZUS RCA, ZUS RZA, ZUS RSA).

Terminy korekty dokumentów rozliczeniowych

Płatnik składek ma obowiązek złożyć korektę dokumentów rozliczeniowych w każdym przypadku, gdy zachodzi konieczność korekty danych. Konieczność korekty może zostać stwierdzona przez płatnika składek we własnym zakresie lub przez ZUS, np. w wyniku rozpatrzenia wniosku płatnika składek o zbadanie prawidłowości wykazywanych przez niego składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorcy.

PRZYKŁAD 50

Załóżmy, że w czerwcu 2021 r. pracownik oprócz wynagrodzenia podstawowego otrzymał również wypłatę za umowę zlecenia zawartą z własnym pracodawcą.

Płatnik składek, sporządzając raport ZUS RCA za tego ubezpieczonego z kodem tytułu ubezpieczenia 0110 00 za czerwiec 2021 r., popełnił błąd. Jako podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wykazał tylko kwotę wynagrodzenia zasadniczego.

Płatnik zauważył swój błąd w lipcu 2021 r., już po wysłaniu deklaracji za czerwiec. W związku z tym jest zobowiązany przekazać do ZUS raport korygujący ZUS RCA za tego pracownika, z kodem tytułu ubezpieczenia 01 10 00, w którym musi wpisać m.in. prawidłową podstawę wymiaru składek, czyli przychód zarówno z umowy o pracę, jak i z umowy zlecenia. Raport należy dołączyć do deklaracji rozliczeniowej korygującej za czerwiec 2021 r.

Płatnik składek musi sporządzić i przekazać do ZUS korektę dokumentów rozliczeniowych w terminie 7 dni od stwierdzenia nieprawidłowości we własnym zakresie lub od otrzymania zawiadomienia o stwierdzeniu nieprawidłowości przez ZUS.

Jeśli konieczność korekty dokumentów rozliczeniowych jest wynikiem stwierdzenia nieprawidłowości przez ZUS w drodze decyzji, to płatnik składek jest zobowiązany do złożenia korekty nie później niż w terminie 7 dni od uprawomocnienia się decyzji.

Gdyby nieprawidłowości w dokumentach rozliczeniowych zostały stwierdzone przez kontrolę z ZUS, korektę należy złożyć nie później niż w terminie 30 dni od otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku dokonywania korekty dokumentów rozliczeniowych płatnik jest zobowiązany złożyć komplet dokumentów korygujących. Taki komplet zawsze składa się z imiennych raportów miesięcznych korygujących i deklaracji rozliczeniowej korygującej. Imienne raporty miesięczne korygujące dotyczą osób, za które zostały przekazane błędne dane. Natomiast deklaracja rozliczeniowa korygująca zawiera dane dotyczące wszystkich ubezpieczonych – zarówno tych, za których składki i świadczenia zostały prawidłowo rozliczone w poprzednim komplecie dokumentów, jak i tych, za których zostały sporządzone imienne raporty miesięczne korygujące.

PRZYKŁAD 51

W komplecie dokumentów rozliczeniowych oznaczonym numerem identyfikatora 01.05.2021 płatnik składek złożył deklarację rozliczeniową oraz imienne raporty mie-

siężne za 45 ubezpieczonych. Okazało się, że należy skorygować imienne raporty miesięczne za 2 zleceniobiorców, zatem firma przestała do ZUS tylko imienne raporty miesięczne korygujące za 2 ubezpieczonych oraz deklarację rozliczeniową korygującą – w formie nowego dokumentu zawierającego wszystkie prawidłowe dane. Zarówno deklarację, jak i raporty należy oznaczyć numerem identyfikatora 02.05.2021.

Płatnik musi pamiętać, że nie może złożyć samego raportu (ZUS RCA, ZUS RSA, ZUS RZA), gdyż zawsze jest on załącznikiem do deklaracji. Inaczej wygląda sytuacja, gdy korekta dotyczy danych wykazanych wyłącznie w deklaracji rozliczeniowej. Wówczas imienne raporty miesięczne nie należy składać.

PRZYKŁAD 52

Płatnik przekazał do ZUS komplet dokumentów rozliczeniowych (deklarację rozliczeniową i imienne raporty miesięczne) z numerem identyfikatora 01. Okazało się, że składka na Fundusz Pracy została naliczona od wszystkich ubezpieczonych, także zleceniobiorców, którzy podlegali ubezpieczeniom społecznym dobrowolnie. W związku z tym płatnik jest zobowiązany przekazać deklarację rozliczeniową korygującą, którą oznaczy numerem identyfikatora 02. Do deklaracji nie musi dołączać żadnych imiennych raportów korygujących, ponieważ składki na Fundusz Pracy nie wykazuje się w raportach.

Identyfikator dokumentu

W każdym dokumencie rozliczeniowym w bloku I „Dane organizacyjne” należy podać identyfikator dokumentu (raportu lub deklaracji). Identyfikator dokumentu składa się z numeru identyfikatora oraz miesiąca i roku, za który jest dokonywane rozliczenie (rys. 14).

Numer identyfikatora oznacza numer dokumentu za dany okres rozliczeniowy. Numer 01 oznacza pierwszorazowe dokumenty rozliczeniowe, natomiast numery od 02 do 39 oznaczają kolejną wersję dokumentów rozliczeniowych korygujących za ten miesiąc.

Imienny raport korygujący powinien być oznaczony (w polu 01 „Identyfikator raportu”) tym samym numerem co deklaracja rozliczeniowa korygująca, do której jest dołączony.

Rys. 14. ZUS DRA – fragment deklaracji z identyfikatorem dokumentu

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		ZUS	DRA	strona: 1	DEKLARACJA ROZLICZENIOWA	
I. DANE ORGANIZACYJNE		02. Identyfikator deklaracji (numer / mm / rrrr)		05. Znak i numer decyzji pokontrolnej		
01. Termin przysyłania deklaracji i raportów	0 1		0 6 2 0 2 1			
03. Data nadania (dd / mm / rrrr)			04. Nalepka „R”			
II. DANE IDENTYFIKACYJNE PŁATNIKA SKŁADEK		02. Numer REGON		05. Seria i numer dokumentu		
01. Numer NIP (wpisać bez kresek)	5 2 5 2 4 2 7 7 8 7		0 6 6 2 3 5 1 2 3		numer dokumentu ZUS	
03. Numer PESEL ¹⁾	PESEL		04. Rodzaj dokumentu: jeśli dowód osobisty, wpisać 1, jeśli paszport - 2			
06. Nazwa skrócona	S P Ó Ł K A Z O . O .					
07. Nazwisko	nazwisko					
08. Imię pierwsze	imię				09. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)	
						data urodzenia

PRZYKŁAD 53

Płatnik składek przekazał do ZUS komplet dokumentów rozliczeniowych (deklaracja rozliczeniowa wraz z imiennymi raportami miesięcznymi) oznaczony numerem identyfikatora 01. W następnym miesiącu stwierdził, że błędnie wyliczył składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. W związku z tym przekazał do ZUS deklarację rozliczeniową korygującą oznaczoną numerem identyfikatora 02.

Następnie okazało się, że popełnił błędy w imiennych raportach miesięcznych, a zatem musi skorygować imienne raporty miesięczne oraz deklarację rozliczeniową. Zarówno deklaracja rozliczeniowa korygująca, jak i imienne raporty miesięczne korygujące będą oznaczone numerem identyfikatora 03.

To, że jest to pierwsza korekta imiennych raportów miesięcznych, nie ma w tym przypadku znaczenia.

PRZYKŁAD 54

Płatnik składek przekazał do ZUS komplet dokumentów rozliczeniowych (raporty wraz z deklaracją) oznaczonych numerem identyfikatora 01.03.2021. W kwietniu 2021 r. stwierdził, że nie przekazał imiennego raportu miesięcznego za marzec za zleceniobiorcę, który podjął pracę od 30 marca 2021 r. i nie otrzymał w tym miesiącu żadnego przychodu.

Płatnik jest zobowiązany przekazać raport imienny (zerowy) za tego ubezpieczonego oraz deklarację rozliczeniową korygującą (mimo że nie ma żadnych zmian dotyczących składek).

Zarówno deklarację rozliczeniową korygującą, jak i raport imienny należy oznaczyć numerem identyfikatora 02.03.2021. Co prawda jest to raport pierwszorazowy za tego ubezpieczonego, ale imienny raport miesięczny musi być oznaczony takim samym numerem identyfikatora jak deklaracja rozliczeniowa, do której został dołączony.

W razie wyczerpania przez płatnika składek numerów identyfikatorów przeznaczonych do oznaczania jego dokumentów rozliczeniowych korygujących (deklaracji i imiennych raportów miesięcznych) za dany miesiąc i w przypadku konieczności sporządzania i przekazania do ZUS następnych korekt – płatnik powinien używać ostatniego numeru.

Płatnik, dla którego są przeznaczone numery deklaracji od 01 do 39 i który wyczerpał już te numery, w przypadku kolejnych korekt dokumentów rozliczeniowych za dany miesiąc powinien używać numeru identyfikatora deklaracji i raportów rozpoczynającego się liczbą 39.

Sporządzając kolejny komplet dokumentów rozliczeniowych korygujących za dany miesiąc kalendarzowy z numerem identyfikatora 39, należy zwrócić szczególną uwagę na prawidłowe wpisanie daty wypełnienia dokumentów. Jeżeli numer identyfikatora nie zmienia się, to właśnie data wypełnienia ma istotne znaczenie przy ustalaniu kolejności poszczególnych dokumentów korygujących.

Wycofywanie raportów imiennych

W przypadku gdy płatnik złożył raport składkowy za osobę, za którą nie powinien złożyć raportu, musi go skorygować do zera. Aby wyciąć raport składkowy, należy sporządzić raport korygujący. W polach dotyczących podstawy wymiaru i kwoty składek należy wpisać wartość 0,00.

PRZYKŁAD 55

Płatnik składek zawarł umowę zlecenia ze studentem od 1 maja 2021 r. Był przekonany, że zleceniobiorca powinien podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, ponieważ nie ma innych tytułów do ubezpieczeń. Zgłosił go do ubezpieczeń na formularzu ZUS ZUA od 1 maja 2021 r.

Za maj sporządził także raport ZUS RCA z kodem 04 11 00 i rozliczył składki na ubezpieczenia społeczne od kwoty 250 zł. Jednak zasada, że zleceniobiorca będący studentem do ukończenia 26 roku życia nie podlega ubezpieczeniom ani obowiązkowo, ani dobrowolnie, nie zmieniła się. Aby dokonać korekty, płatnik składek powinien wyrejestrować tę osobę z ubezpieczeń z datą zgłoszenia, tj. 1 maja 2021 r., oraz przekazać za nią imienny raport miesięczny korygujący, w którym w polach dotyczących podstawy wymiaru i kwoty składek wpisze „0,00”. Raport ten dołącza do deklaracji rozliczeniowej korygującej. Dokumenty muszą być oznaczone takim samym numerem identyfikatora.

Prawidłowo złożone dokumenty za studenta powinny wyglądać następująco:

Rys. 15. Błędnie wypełniony i złożony druk ZUS ZUA

III. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ	
01. Numer PESEL ²⁾	03. Rodzaj dokumentu (wypełnić jak pole II.04) 04. Seria i numer dokumentu
9 9 0 5 0 5 1 2 3 4 5	numeri dokumentu ZUS
05. Nazwisko	
C I C H O C K I	
06. Imię pierwsze	07. Data urodzenia (dd / mm / rrrr)
D A R I U S Z	0 5 0 5 1 9 9 9
IV. DANE EWIDENCYJNE OSOBY ZGŁASZANEJ DO UBEZPIECZEŃ	
01. Imię drugie	
R O B E R T	
02. Nazwisko rodowe	
nazwisko rodowe	
03. Obywatelstwo	04. Płeć (wpisać: K - kobieta, M - mężczyzna)
P O L S K I E	M
V. TYTUŁ UBEZPIECZENIA	
01. Kod tytułu ubezpieczenia ³⁾	
0 4 1 1 0 0	
VI. DANE O OBOWIĄZKOWYCH UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH	
01. Data powstania obowiązku ubezpieczeń ³⁾ (dd / mm / rrrr)	Osoba zgłaszana podlega ubezpieczeniom: (wpisać X w odpowiednim polu)
0 1 0 5 2 0 2 1	02. Emerytalnemu ☒ 04. Chorobowemu ☐
	03. Rentowym ☒ 05. Wypadkowemu ☒
VII. DANE O OBOWIĄZKOWYM UBEZPIECZENIU ZDROWOTNYM	
01. Data powstania obowiązku ubezpieczenia (dd / mm / rrrr)	02. Kod oddziału NFZ
0 1 0 5 2 0 2 1	0 7 R

Krok 2. Wyzerowanie błędnie złożonego raportu ZUS RCA (z kodem 02.05.2021)

Rys. 18. Prawidłowo wypełniony druk ZUS RCA

III. A. DANE IDENTYFIKACYJNE OSOBY UBEZPIECZONEJ				
01. Nazwisko C I C H O C K I				
02. Imię pierwsze D A R I U S Z			03. Typ P	04. Identyfikator 9 9 0 0 5 0 5 1 2 3 4 5
III. B. ZESTAWIENIE NALEŻNYCH SKŁADEK NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE				
01. Kod tytułu ubezpieczenia 0 4 1 1 0 0				
02. Informacja o przekroczeniu rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe				
03. Wymiar czasu pracy				
UBEZPIECZENIE	EMERYTALNE	RENTOWE	CHOROBOWE	WYPADKOWE
04. PODSTAWA WYMIARU SKŁADKI	05. 0 0 0	06. 0 0 0	07. 0 0 0	08. 0 0 0
SKŁADKA FINANSOWANA PRZEZ:				
09. ubezpieczonego	10. 0 0 0	11. 0 0 0	12. 0 0 0	13. 0 0 0
14. płatnika	15. 0 0 0	16. 0 0 0	17. 0 0 0	18. 0 0 0
19. budżet państwa	20. zł, gr	21. zł, gr	22. zł, gr	23. zł, gr
24. PFRON ⁸	25. zł, gr	26. zł, gr	27. zł, gr	28. zł, gr
29. Fundusz Kościelny	30. zł, gr	31. zł, gr	32. zł, gr	33. zł, gr
27. Kwota obniżenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu opłacania składek w ramach pracowniczego programu emerytalnego				34. zł, gr
28. Łączna kwota składek (suma od p.07 do p.26)				35. zł, gr
III. C. ZESTAWIENIE NALEŻNYCH SKŁADEK NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE				
01. Podstawa wymiaru składki 0 0 0				
02. Kwota należnej składki finansowana przez płatnika ⁹		03. Kwota należnej składki finansowana z budżetu państwa bezpośrednio do ZUS		
36. zł, gr		37. zł, gr		
04. Kwota należnej składki finansowana przez ubezpieczonego		05. Kwota należnej składki finansowana przez Fundusz Kościelny		
38. 0 0 0		39. zł, gr		

WAŻNE Aby wycofać raport składkowy, złożony z niewłaściwym tytułem ubezpieczenia, również należy zastosować zasadę wyzerowania niepotrzebnego raportu.

PRZYKŁAD 56

Ubezpieczony zawarł umowę zlecenia z płatnikiem A od 1 kwietnia do 31 maja 2021 r. oraz umowę zlecenia z płatnikiem B od 1 do 30 kwietnia 2021 r. W obu przypadkach wypłata następuje po zakończonym miesiącu pracy. Za kwiecień przychód z każdej umowy wyniósł 1000 zł i został wypłacony w maju 2021 r. Obaj płatnicy składek zgłosili zleceniobiorcę do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i rozliczyli składki w raporcie za maj 2021 r., z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 00. W maju 2021 r. zleceniobiorca faktycznie podlegał ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo u obu płatników składek. Jednak płatnik B popełnił błąd przy rozliczaniu składek za maj br. Tytuł ubezpieczenia ustał 30 kwietnia 2021 r. W dokumentach rozliczeniowych za maj 2021 r. jako kod tytułu ubezpieczenia płatnik B powinien wskazać 30 00 00 – „osoba, za którą należy rozliczyć i opłacić składki lub należne świadczenia w dokumentach

rozliczeniowych składanych nie wcześniej niż za następny miesiąc, po ustaniu tytułu do ubezpieczeń”. A zatem płatnik B musi skorygować rozliczenia, składając raport ZUS RCA za maj 2021 r. z numerem 02, z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 00 oraz podstawą wymiaru i kwotą składek 0,00, a także kolejny raport ZUS RCA za maj 2021 r. z numerem 02, z kodem tytułu ubezpieczenia 30 00 00 oraz podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 1000 zł.

Na podobnych zasadach odbywa się korygowanie raportu świadczeniowego ZUS RSA, który nie powinien zostać złożony. Aby wycofać raport świadczeniowy, należy sporządzić raport korygujący. W polach dotyczących liczby dni zasiłkowych/liczby wypłat kwoty świadczenia należy wpisać 0,00.

PRZYKŁAD 57

Płatnik składek sporządził za zleceniobiorcę Jana N. raport ZUS RSA za maj 2021 r., wykazując wypłatę zasiłku chorobowego za okres od 3 do 5 maja 2021 r. w kwocie 350 zł. Po rozpatrzeniu wniosku płatnika przez ZUS okazało się, że Jan N. nie podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, a więc nie mógł być zgłoszony do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Płatnik składek skorygował dokumenty zgłoszeniowe i raport składkowy. Płatnik składek w celu wycofania raportu świadczeniowego złożonego za Jana N. sporządził korygujący raport ZUS RSA, w którym wykazał:

- kod tytułu ubezpieczenia taki jak na pierwszorazowym raporcie, czyli 04 11 00, 0 w polu liczba dni zasiłkowych/liczba wypłat,
- kod świadczenia/przerwy 313, taki jak na pierwszorazowym raporcie,
- okres taki sam jak w wycofywanym raporcie, czyli 03.05.2021 – 05.05.2021, oraz 0,00 w polu „kwota”.

Płatnik składek dołączył do deklaracji rozliczeniowej korygującej raporty korygujące ZUS RSA, ZUS RCA (z zerowymi podstawami i składkami) oraz ZUS RZA z podstawą składki zdrowotnej w wysokości przychodu uzyskanego za ten miesiąc. Wszystkie dokumenty muszą być oznaczone takim samym numerem identyfikatora.

Rys. 19. Prawidłowo wypełniony fragment ZUS RSA (wycofujący błędnie wykazaną kwotę zasiłku)

IV. B. RODZAJE I OKRESY PRZERW W OPLACANIU SKŁADEK I ZESTAWIENIE WYPŁACONYCH ŚWIADCZEŃ / WYNAGRODZEŃ ZA CZAS ABSENCEJ CHOROBOWEJ											
01. Kod tytułu ubezpieczenia											
0 4 1 1 0 0											
03. Od (dd / mm / rrrr)						04. Do (dd / mm / rrrr)					
0 3 0 5 2 0 2 1 -						0 5 0 5 2 0 2 1					
02. Kod świadczenia / przerwy											
3 1 3											
05. Liczba dni zasiłkowych / liczba wypłat											
0 0											
06. Kwota											
0 0 0 0											

W przypadku złożenia kilku raportów świadczeniowych za danego ubezpieczonego z danym kodem tytułu ubezpieczenia, ale różnym kodem świadczenia/przerwy, i konieczności wycofania jednego z nich – składa się tylko raporty, które są aktualne, oznaczając je jako korygujące.

PRZYKŁAD 58

Założmy, że w pierwszorazowym komplecie dokumentów rozliczeniowych za maj 2021 r. płatnik złożył za daną ubezpieczoną, z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 00, następujące raporty świadczeniowe ZUS RSA:

- kod świadczenia/przerwy 312, okres: 3.05.2021 – 7.05.2021, kwota: 500,00,
- kod świadczenia/przerwy 313, okres: 10.05.2021 – 14.05.2021, kwota: 500,00,
- kod świadczenia/przerwy 313, okres: 24.05.2021 – 28.05.2021, kwota: 500,00.

Płatnik chce wycofać raport z kodem świadczenia/przerwy 312, ponieważ zasiłek opiekuńczy nie dotyczył tej ubezpieczonej. Pozostałe raporty (z kodem 313) były poprawne.

W komplecie dokumentów rozliczeniowych korygujących o numerze identyfikatora 02 (lub wyższym, jeśli za dany miesiąc płatnik przekazał już dokumenty rozliczeniowe korygujące) należy przekazać deklarację rozliczeniową wraz z poprawnymi raportami ZUS RSA. W raportach tych należy wpisać:

- kod świadczenia/przerwy 313, okres: 10.05.2021 – 14.05.2021, kwota: 500,00,
- kod świadczenia/przerwy 313, okres: 24.05.2021 – 28.05.2021, kwota: 500,00.

Korygowanie imiennych raportów miesięcznych

Imienne raporty miesięczne mogą dotyczyć należnych składek (w tym składek na ubezpieczenie zdrowotne) i wypłaconych świadczeń albo wypłaconych świadczeń i przerw w opłaceniu składek.

Raporty za danego ubezpieczonego koryguje się w ramach raportu danego typu, tj.:

- odrębnie dla raportów składkowych (ZUS RCA, ZUS RZA, RPA) i
 - odrębnie dla raportu świadczeniowego (ZUS RSA)
- w ramach danego 6-znakowego kodu tytułu ubezpieczenia.

PRZYKŁAD 59

Założmy, że za czerwiec 2021 r. płatnik składek sporządził za zleceniobiorcę podlegającego obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu raport składkowy ZUS RCA oraz 2 raporty świadczeniowe ZUS RSA.

Aby skorygować błąd popełniony w raporcie składkowym ZUS RCA, płatnik powinien złożyć deklarację rozliczeniową korygującą ZUS DRA z załączonym do niej raportem imiennym ZUS RCA. Płatnik nie musi natomiast przekazywać za tego zleceniobiorcę raportów ZUS RSA.

W przypadku konieczności skorygowania dokumentu składkowego ZUS RCA lub ZUS RZA płatnik składek koryguje raport za danego ubezpieczonego z danym (6-znakowym) kodem tytułu ubezpieczenia.

W związku z rozliczaniem składek za zleceniobiorców najczęściej popełnianym błędem jest rozliczenie składek na niewłaściwe rodzaje ubezpieczeń. Jeśli płatnik popełnił tego rodzaju błąd w imiennym raporcie miesięcznym, musi złożyć za ubezpieczonego poprawnie wypełniony raport korygujący. Raport ten i deklarację rozliczeniową oznacza się kolejnym numerem identyfikatora.

PRZYKŁAD 60

Emeryt zatrudniony od 1 stycznia 2021 r. na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy zawartej z płatnikiem A (nie ma zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia) dodatkowo od 1 marca 2021 r. wykonuje pracę jako zleceniobiorca na podstawie miesięcznych umów zawartych z płatnikiem B (umowa zlecenia nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy). W umowie zlecenia określono odpłatność kwotową stawką godzinową. Ubezpieczony otrzymał następujące przychody:

- z tytułu umowy o pracę: w marcu – 1600 zł, w kwietniu – 2800 zł, w maju – 1800 zł,
- z tytułu umowy zlecenia: w marcu – 365 zł, w kwietniu – 0 zł, w maju – 800 zł (300 zł za kwiecień i 500 zł za maj 2021 r.).

Płatnik B błędnie uznał, że z tytułu umowy zlecenia emeryt podlega wyłącznie ubezpieczeniu zdrowotnemu. Złożył za niego za marzec, kwiecień i maj 2021 r. raporty ZUS RZA. Jednak ZUS rozstrzygnął, że emeryt obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym jako zleceniobiorca w marcu i w maju 2021 r. W kwietniu natomiast nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, gdyż z tytułu umowy o pracę osiągnął przychód w wysokości minimalnego wynagrodzenia. Oprócz skorygowania zgłoszeń do ubezpieczeń płatnik składek musi skorygować imienne raporty miesięczne za zleceniobiorcę. Płatnik B złoży raporty oznaczone numerem 02:

- za marzec 2021 r. ZUS RCA, z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 10, z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne – 365 zł,
- za maj 2021 r. ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 10, z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 500 zł (płatność za maj), oraz ZUS RZA z kodem 30 00 10, pod warunkiem że kwietniowa umowa została wyrejestrowana, i kwotą podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne 300 zł (płatność za kwiecień).

Dodatkowo za te miesiące należy „wyzerować” poprzednio złożone raporty ZUS RZA.

PRZYKŁAD 61

Zleceniobiorca wykonuje pracę na podstawie 2 umów zlecenia zawartych w 2021 r. z różnymi zleceniodawcami. Obaj zgłosili go od 1 marca 2021 r. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. ZUS rozstrzygnął, że w marcu, kwietniu i maju 2021 r. zleceniobiorca podlega obowiązkowo ubezpieczeniom tylko z tytułu umowy u płatnika A – ten tytuł powstał jako pierwszy, a w każdym miesiącu zleceniobiorca osiągnął kwotę większą niż minimalne wynagrodzenie. Płatnik B jest zobowiązany zatem wyrejestrować zleceniobiorcę z ubezpieczeń od 1 marca 2021 r. i zgłosić go od tej daty wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego z kodem 04 11 00. Następnie musi skorygować imienne raporty miesięczne za marzec, kwiecień i maj 2021 r. Za każdy z tych miesięcy składa imienny raport ZUS RZA oznaczony numerem 02, z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 xx, podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne i rozliczoną składką na to ubezpieczenie oraz zerowy raport ZUS RCA.

Korekta imiennych raportów składkowych będzie powodować w każdym miesiącu nadpłatę składek na ubezpieczenia społeczne i niedopłatę składki na ubezpieczenie zdrowotne, co powinno być uwzględnione w korygującej deklaracji ZUS DRA.

PRZYKŁAD 62

Osoba wykonująca umowę zlecenia od 15 kwietnia do 31 maja 2021 r. została zgłoszona wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego ze względu na posiadanie drugiego tytułu do ubezpieczeń, tj. umowy o pracę wykonywanej w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia zostało wypłacone 10 maja 2021 r., a składki rozliczone w raporcie ZUS RZA za maj 2021 r. Okazało się, że z tytułu wykonywania umowy o pracę ubezpieczony w okresie od 4 do 11 maja 2021 r. przebywał na urlopie bezpłatnym. W związku z tym zleceniobiorca w okresie od 4 do 11 maja 2021 r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia.

Zleceniodawca powinien skorygować dokumenty zgłoszeniowe oraz rozliczeniowe. W raporcie ZUS RCA z numerem 02 za maj 2021 r. należy wykazać podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (powinna zostać przyjęta kwota w części należnej za okres od 4 do 11 maja 2021 r., odpowiednio do okresu podlegania ubezpieczeniom) oraz podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne (przychód pomniejszony o składki finansowane przez ubezpieczonego).

Korekty z urzędu, forma złożenia dokumentów

Zakład Ubezpieczeń Społecznych może sporządzać z urzędu:

- zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych,
- zgłoszenia wyrejestrowania ubezpieczonego z ubezpieczeń społecznych,
- zgłoszenia płatnika składek,
- zgłoszenia wyrejestrowania płatnika składek,
- imienne raporty miesięczne,
- deklaracje rozliczeniowe oraz
- dokumenty korygujące ww. dokumenty.

Może również korygować z urzędu błędy stwierdzone w dokumentach związanych z ubezpieczeniami społecznymi, w tym w deklaracji rozliczeniowej i imiennych raportach miesięcznych.

ZUS może z urzędu wprowadzać i korygować dane bezpośrednio na kontaktach ubezpieczonych lub kontaktach płatników składek, informując o tym ubezpieczonych i płatników składek.

W przypadku stwierdzenia w dokumentach ubezpieczeniowych nieprawidłowości uniemożliwiających dokonanie prawidłowego rozliczenia na koncie płatnika składek i zewidencjonowania danych na koncie ubezpieczonego, ZUS przeprowadza postępowanie wyjaśniające mające na celu wyeliminowanie tych nieprawidłowości. Postępowanie wyjaśniające może skończyć się sporządzeniem lub skorygowaniem dokumentów ubezpieczeniowych z urzędu przez ZUS.

W przypadku wystąpienia różnic między kwotami składek wykazanymi przez płatnika składek w deklaracji o najwyższym numerze identyfikatora a kwotami wyliczonymi w wewnętrznym dokumencie rozliczeniowym wszczyna się postępowanie wyjaśniające, jeżeli łączna kwota różnic przekracza 2 zł.

WAŻNE Jeżeli płatnik składek pomylił się w danych identyfikacyjnych ubezpieczonego, np. w nazwisku, imieniu lub w identyfikatorze numerycznym, podanych w imiennym raporcie miesięcznym, to taki błąd zostanie wychwycony przez Program Płatnika lub e-Płatnika jeszcze przed wysyłką dokumentu.

WAŻNE ZUS dokonuje korekt tych błędów, które uzna za możliwe do poprawienia we własnym zakresie.

ZUS informuje ubezpieczonego i płatnika składek o sporządzonych lub skorygowanych z urzędu dokumentach ubezpieczeniowych oraz o danych wprowadzonych lub skorygowanych bezpośrednio na koncie ubezpieczonego lub na koncie płatnika składek. Może także zwrócić się do ubezpieczonego lub do płatnika składek o przekazanie danych niezbędnych do sporządzenia lub skorygowania z urzędu dokumentów ubezpieczeniowych oraz wprowadzenia lub skorygowania z urzędu danych na koncie ubezpieczonego lub na koncie płatnika składek.

W przypadku stwierdzenia rozbieżności w kwotach składek wykazanych przez płatnika składek i kwotach składek wyliczonych przez ZUS od podstaw wymiaru składek wykazanych przez płatnika składek, za prawidłowe przyjmuje się kwoty składek wyliczone przez ZUS od podstaw wymiaru składek wykazanych przez płatnika składek.

ZUS dokonuje zewidencjonowania danych na koncie ubezpieczonego i rozliczenia na koncie płatnika składek na podstawie skorygowanych przez siebie dokumentów rozliczeniowych. Jeżeli płatnik nie zgadza się z dokumentami lub ich korektą sporządzoną przez ZUS albo z danymi wprowadzonymi lub skorygowanymi bezpośrednio na koncie ubezpieczonego lub koncie płatnika składek, w ciągu 14 dni od otrzymania zawiadomienia powinien złożyć deklarację rozliczeniową i imienne raporty miesięczne korygujące dokumenty nadesłane przez ZUS.

Jeżeli ubezpieczony nie zgadza się z danymi zawartymi w dokumentach ubezpieczeniowych sporządzonych lub skorygowanych z urzędu albo z danymi wprowadzonymi lub skorygowanymi bezpośrednio na koncie ubezpieczonego lub koncie płatnika składek, w terminie 30 dni od dnia otrzymania informacji z ZUS powinien złożyć wniosek o przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego, chyba że dane wynikają z prawomocnej decyzji lub z prawomocnego wyroku sądu.

Przypomnijmy, że płatnik składek rozliczający składki za więcej niż 5 osób jest zobowiązany przekazywać do ZUS dokumenty ubezpieczeniowe oraz korekty tych dokumentów poprzez teletransmisję danych w formie dokumentu elektronicznego z oprogramowania zgodnego z wymaganiami ZUS (przy wykorzystaniu aplikacji ePłatnik udostępnionej na Platformie Usług Elektronicznych bądź z programu Płatnik lub innego oprogramowania interfejsowego). Dotyczy to również płatnika, który przekazywał dokumenty pierwszorazowe w formie papierowej (np. w formie wydruków z programu Płatnik), a obecnie ma ustawowy obowiązek przekazywania dokumentów w formie elektronicznej.

Obowiązek przekazywania dokumentów w formie elektronicznej dotyczy również dokumentów korygujących składanych za okresy wcześniejsze, kiedy takiego obowiązku nie było (np. za 1999 r. lub 2000 r.). Przy składaniu dokumentów rozliczeniowych korygujących (a także dokumentów zgłoszeniowych zmieniających i korygujących, tj. wszystkich zmian i korekt zgłoszeń) obowiązkowa dla płatnika składek jest forma przekazywania dokumentów wynikająca z liczby osób, za które rozliczył on składki w komplecie dokumentów rozliczeniowych złożonym za ostatni miesiąc.

WAŻNE Płatnik nie może skorygować dokumentów lub korekt wykonanych z urzędu przez ZUS, jeśli dane w tych dokumentach/korektach wynikają z prawomocnej decyzji lub z prawomocnego wyroku sądu.

WAŻNE Obowiązek przekazywania dokumentów w formie elektronicznej dotyczy także tych płatników, którzy pierwszorazowe dokumenty rozliczeniowe przekazywali w formie papierowej, a obecnie mają obowiązek przekazywania ich w formie elektronicznej.

Wniosek o ustalenie zakresu podlegania ubezpieczeniom przez zleceniobiorcę

Obecnie płatnik składek może zwrócić się do ZUS z wnioskiem o zbadanie prawidłowości wykazywanych przez niego składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zleceniobiorcy (także osoby współpracującej ze zleceniobiorcą). ZUS rozstrzygnie sprawę w zakresie zbiegu tytułów do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Wniosek można złożyć osobiście w ZUS lub przesać pocztą. Od 24 stycznia 2019 r. obowiązuje nowy, uproszczony wzór wniosku o zbadanie prawidłowości wykazanych składek za zleceniobiorcę – ZUS USZ (wzór formularza prezentujemy na str. 68). Został on udostępniony na stronie internetowej www.zus.pl z możliwością wypełnienia i wydruku bądź jedynie wydruku, wraz z zasadami jego wypełniania. Płatnik nie jest zobowiązany do korzystania z udostępnionego przez ZUS wzoru wniosku. Może złożyć pismo w tej sprawie zawierające niezbędne dane do ustalenia prawidłowego schematu podlegania. Przedmiotem powyższego wniosku jest bowiem zbadanie, czy wykonywanie umowy powoduje w danym okresie obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, w oparciu o podstawy wymiaru składek wykazane przez płatników składek w dokumentach rozliczeniowych za ubezpieczonego.

Wniosek rozpatruje jednostka ZUS właściwa według siedziby płatnika składek. W przypadku złożenia przez płatnika wniosku w niewłaściwej jednostce wniosek jest niezwłocznie przekazywany do właściwego oddziału lub inspektoratu ZUS.

PRZYKŁAD 63

Płatnik A na początku kwietnia 2021 r. zwrócił się do ZUS z wnioskiem o zbadanie prawidłowości wykazanych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za marzec 2021 r. Wniosek dotyczył zleceniobiorcy, który równocześnie wykonuje jeszcze 2 inne umowy zlecenia – z płatnikiem B i z płatnikiem C. Wnioskodawca otrzymał odpowiedź z ZUS, że ubezpieczony nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartej umowy zlecenia.

Po 2 miesiącach płatnik C skorygował imienny raport miesięczny za tego zleceniobiorcę za marzec 2021 r., wpisując kwotę 0 jako podstawę wymiaru składek, ponieważ faktycznie nie dokonał w marcu br. wypłaty na jego rzecz.

Informując płatnika A o braku obowiązku ubezpieczeń zleceniobiorcy w marcu 2021 r., oddział ZUS uwzględnił, że z imiennego raportu złożonego przez płatnika C wynika, iż ubezpieczony z tytułu umowy zlecenia otrzymał w marcu kwotę 2800 zł i był to tytuł ubezpieczenia, który powstał najwcześniej. Tym samym, zgodnie z zasadą sumowania podstaw wymiaru składek, ta umowa zlecenia stanowiła tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń (2800 zł = 2800 zł). Jednak w związku ze skorygowaniem imiennego raportu miesięcznego przez płatnika C okazało się, że w marcu br. ubezpieczony podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom u płatników A, B i C, ponieważ łącznie jego podstawa wymiaru składek nie osiągnęła minimalnego wynagrodzenia. Płatnik A, mimo uzyskania wcześniej stanowiska ZUS, będzie zobowiązany ponownie do skorygowania dokumentacji rozliczeniowej i uiszczenia za zleceniobiorcę zaległych składek wraz z odsetkami.

Rys. 20. Wzór formularza ZUS USZ

WNIOSEK
O ZBADANIE PRAWIDŁOWOŚCI WYKAZANYCH SKŁADEK ZA ZLECENIOBIORCĘ

Instrukcja wypełniania

Wypełnij ten wniosek, jeżeli chcesz, abyśmy sprawdzili czy prawidłowo wykazałeś składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za zleceniobiorcę.

1. Wypełnij **WIELKIMI LITERAMI**
2. Pola wyboru zaznacz znakiem **X**
3. Wypełnij kolorem czarnym lub niebieskim (nie ołówkiem)
4. We wniosku podaj **adres do korespondencji** w tej sprawie

Dane wnioskodawcy

NIP	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
REGON	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
PESEL	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
Rodzaj, seria i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
	Jeśli nie masz numeru PESEL, podaj serię i numer innego dokumentu														
Nazwa albo imię i nazwisko płatnika	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
Ulica	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
Numer domu	<input style="width: 100%;" type="text"/>					Numer lokalu	<input style="width: 100%;" type="text"/>								
Kod pocztowy	<input style="width: 100%;" type="text"/>					Miejscowość	<input style="width: 100%;" type="text"/>								
Nazwa państwa	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
	Podaj, jeśli Twój adres jest inny niż polski														
Numer telefonu	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
	Podaj numer telefonu – to ułatwi nam kontakt w Twojej sprawie														

Dane zleceniobiorcy

PESEL	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
Rodzaj, seria i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
	Jeśli nie masz numeru PESEL, podaj serię i numer innego dokumentu														
Imię	<input style="width: 100%;" type="text"/>														
Nazwisko	<input style="width: 100%;" type="text"/>														

USZ**Zakres wniosku**

Wnoszę o weryfikację prawidłowości wykazanych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Wskaż właściwy kod tytułu ubezpieczenia (objaśnienie kodów znajdziesz w Informacji dołączonej do wniosku):

0411 0417 0426 0428

Wskaż okres rozliczeniowy, którego dotyczy Twój wniosek (możesz podać maksymalnie 6 okresów rozliczeniowych):

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
mm /		rrrr				mm /		rrrr				mm /		rrrr			
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
mm /		rrrr				mm /		rrrr				mm /		rrrr			

Oświadczam, że zleceniobiorca:

- złożył dokument, z którego wynika brak konieczności opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe
- nie złożył dokumentu, z którego wynika brak konieczności opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Dodatkowe informacje**Załączniki**

Załączam dokumentów

Data

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
dd /		mm /		rrrr					

Czytelny podpis

Informacje, o których mowa w art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO), są dostępne w centrali lub terenowych jednostkach organizacyjnych ZUS oraz na stronie internetowej ZUS pod adresem: <http://bip.zus.pl/rodo/rodo-klauzule-informacyjne>

INFORMACJA

do wniosku o zbadanie prawidłowości wykazanych składek za zleceniobiorcę

Co załatwisz tym wnioskiem

Gdy złożysz ten wniosek, ustalimy i poinformujemy Cię czy prawidłowo wykazałeś składki na ubezpieczenia za zleceniobiorcę, o którym mowa w art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Jeżeli ustalimy, że wykazałeś je błędnie, wraz z odpowiedzią przeznaczoną dla Ciebie prześlemy również jej kopię, którą powinieneś przekazać zleceniobiorcy.

Przepis art. 9 ust. 2c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych reguluje zasady podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym zleceniobiorcy w przypadku równoczesnego spełniania warunków do objęcia tymi ubezpieczeniami z innymi określonych tytułów. Przedmiotem wniosku jest więc wyłącznie zbadanie, czy wykonywanie umowy rodzi w badanym okresie obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, w oparciu o podstawy wymiaru składek wykazane przez płatników składek w dokumentach rozliczeniowych za ubezpieczonego.

Kogo uznajemy za zleceniobiorcę

Zleceniobiorca to osoba wykonująca pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Kody tytułu do ubezpieczenia

- 0411 – osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług
- 0417 – osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu
- 0426 – osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, opłacająca składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009
- 0428 – osoba wykonująca umowę agencyjną, umowę zlecenia lub umowę o świadczenie usług, z mocy przepisów szczególnych niepodlegająca ubezpieczeniu zdrowotnemu, opłacająca składki na własne ubezpieczenia w przypadku określonym w art. 109 rozporządzenia Rady (EWG) nr 574/72 albo w art. 21 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 987/2009.

Rozpatrzymy Twój Wniosek jeśli:

- podasz swoje dane identyfikacyjne (dane wnioskodawcy), dane identyfikacyjne ubezpieczonego (dane zleceniobiorcy) oraz okres rozliczeniowy, którego wniosek dotyczy
- wszyscy płatnicy zleceniobiorcy przekazali za niego prawidłowe dokumenty rozliczeniowe za miesiąc(ce) które wskazałeś we wniosku.

Ważne!

Jeśli nie podasz adresu, na który ma zostać wysłana odpowiedź na wniosek, wyślemy Ci ją na adres który figuruje w systemie ZUS.

Podaj przynajmniej jeden okres, którego wniosek dotyczy. Jeśli tego nie zrobisz wezwiemy Cię do uzupełnienia braków.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 300, z późn. zm.).

PODSTAWA PRAWNA:

- art. 4, art. 6, art. 8–9, art. 11–14, art. 18, art. 19, art. 34, art. 36, art. 46–48b ustawy z 13 października 1998 o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 423; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 619),
- art. 66, art. 69, art. 81–82 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1398; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 694),
- art. 104 ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1409; ost. zm. Dz.U. z 2020 r. poz. 2400),
- art. 9 ustawy z 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 7),
- art. 5b, art. 10, art. 11, art. 13, art. 22, art. 26, art. 29, art. 30, art. 41 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1426; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 868),
- art. 13–15, art. 78, art. 83 art. 108–109 ustawy z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 478; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 619),
- art. 63 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1327; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 4),
- art. 10 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1300),
- art. 459–476 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1575; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 11),
- art. 627–646, art. 734–751 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1740),
- art. 22, art. 281 § 1 pkt 1, art. 304 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1320),
- § 2 ust. 1, § 5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 1949),
- rozporządzenie Rady Ministrów z 11 września 2018 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2021 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 1596),
- § 1 ust. 1 pkt 1, 3, 5, pkt 12–17 i 22, załączniki nr 1, 3, 5, 12, 14, 15 i 17 do rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 20 grudnia 2020 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych, informacji o zawartych umowach o dzieło oraz innych dokumentów (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 2366; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 846),
- § 1–4 rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1831).

Odpowiedzi na pytania Czytelników

? Jak ustalić obowiązek ubezpieczeń ZUS za zleceniobiorcę studiującego w szkole doktorskiej

PROBLEM

Od 1 czerwca 2021 r. zamierzamy zatrudnić na podstawie umowy zlecenia osobę (w wieku 25 lat), która od 1 października 2020 r. kształci się w szkole doktorskiej. Czy z tytułu umowy zlecenia osoba ta będzie podlegać u nas ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu? Czy zatrudnienie na zlecenie wpłynie na zakres ubezpieczenia w szkole doktorskiej?

RADA

Jeżeli Państwa zleceniobiorca pobiera stypendium doktoranckie i wynosi ono nie mniej niż minimalne wynagrodzenie, wówczas z tytułu umowy zlecenia obowiązkowo

podlega tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. W sytuacji gdy zleceniobiorca nie pobiera stypendium doktoranckiego albo pobiera je w kwocie niższej niż minimalne wynagrodzenie, muszą go Państwo zgłosić do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego jako zleceniobiorcę. Obowiązkowe zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu umowy zlecenia skutkuje wyłączeniem go z tego ubezpieczenia jako doktoranta.

■ UZASADNIENIE

Począwszy od 1 października 2019 r. doktoranci kształcący się w szkołach doktorskich zostali objęci obowiązkiem ubezpieczeń społecznych.

Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne doktoranta

Zgodnie z obowiązującymi przepisami pobieranie stypendium doktoranckiego stanowi tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego. Doktorant ma także prawo przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego (art. 6 ust. 1 pkt 7b, art. 11 ust. 2 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej). Doktoranci podlegają także obowiązkowo ubezpieczeniu zdrowotnemu, chyba że posiadają inny tytuł do tego ubezpieczenia albo są zgłoszeni do ubezpieczenia zdrowotnego jako członkowie rodziny.

Dotyczy to doktorantów, którzy kształcenie w szkole doktorskiej rozpoczęli nie wcześniej niż w roku akademickim 2019/2020 i pobierają stypendium doktoranckie. Ubezpieczenie chorobowe jest w tym przypadku dobrowolne (art. 11 ust. 2 ustawy systemowej).

Uczestnik szkoły doktorskiej nie jest uznawany za studenta, a zatem w tym przypadku nie ma zastosowania art. 6 ust. 4 ustawy systemowej, zgodnie z którym zleceniobiorcy nie podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, jeżeli są uczniami szkół ponadpodstawowych lub studentami, do ukończenia 26 lat.

W sytuacji gdy doktorant pobiera stypendium doktoranckie i jednocześnie wykonuje umowę zlecenia na rzecz podmiotu trzeciego, zachodzi zbieg tytułów do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

WAŻNE Doktorant kształcący się w szkole doktorskiej nie ma statusu studenta, dlatego niezależnie od wieku podlega obowiązkowi ubezpieczeń społecznych – pod warunkiem że pobiera stypendium doktoranckie.

Ubezpieczenia społeczne przy zbiegu tytułów doktorat-zlecenie

W przypadku tego zbiegu tytułów, tj. pobierania stypendium w szkole doktorskiej oraz wykonywania umowy zlecenia (na rzecz podmiotu trzeciego, tj. innego niż podmiot prowadzący szkołę doktorską), obowiązują 2 zasady:

- pobieranie stypendium doktoranckiego jest tytułem z pierwszeństwem w zakresie ubezpieczeń społecznych – z tytułu pobierania stypendium doktorant musi zostać zgłoszony do tych ubezpieczeń, niezależnie od wykonywania umowy zlecenia;
- w sytuacji gdy stypendium doktoranckie byłoby niższe niż kwota minimalnego wynagrodzenia na dany rok – obowiązek ubezpieczeń społecznych dotyczy także umowy zlecenia.

Taką wykładnię potwierdził ZUS w wyjaśnieniach zamieszczonych w ramce.

Wyjaśnienia ZUS z 11 grudnia 2019 r. w sprawie ubezpieczeń społecznych doktorantów

Z ustawy wynika, że w sytuacji, gdy doktorant rozpoczynający studia w szkole doktorskiej uzyskuje podstawę wymiaru składek w kwocie nie niższej niż minimalne wynagrodzenie, to ubezpieczenia emerytalne i rentowe:

- z tytułu pobierania stypendium doktoranckiego zawsze są obowiązkowe,
- z tytułu umowy zlecenia – są dobrowolne.

Nie jest istotna wysokość podstawy wymiaru składek zleceniobiorcy.

Natomiast w sytuacji, gdy doktorant rozpoczynający studia w szkole doktorskiej uzyskuje podstawę wymiaru składek w kwocie niższej niż minimalne wynagrodzenie, to ubezpieczenia emerytalne i rentowe:

- z tytułu pobierania stypendium doktoranckiego zawsze są obowiązkowe,
- z tytułu umowy zlecenia – również będą obowiązkowe.

Ubezpieczenie zdrowotne będzie obowiązkowe z umowy zlecenia.

Zarówno w pierwszym jak i drugim przypadku zleceniobiorca nie może wybrać tego tytułu/zamienić na ten tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń, zamiast tytułu, jakim jest pobieranie stypendium doktoranckiego.

Przenosząc te zasady na sytuację przedstawioną w problemie – zleceniobiorca-doktorant, uzyskujący stypendium doktoranckie nie niższe niż 2800 zł brutto (w 2021 r.), nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia. Z tytułu tej umowy może jedynie przystąpić dobrowolnie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (wówczas obowiązkowe stanie się także ubezpieczenie wypadkowe, brak możliwości objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym). Jeżeli natomiast stypendium doktoranckie jest niższe niż minimalne wynagrodzenie – obowiązek ubezpieczeń społecznych obejmie także umowę zlecenia.

Ubezpieczenie zdrowotne przy zbiegu tytułów doktorat-zlecenie

Odmienne zasady regulują sytuację zbiegu prawa do ubezpieczenia zdrowotnego. Doktorant podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu pobierania stypendium w szkole doktorskiej tylko w sytuacji, gdy nie ma innego tytułu do objęcia tym ubezpieczeniem. Oznacza to, że w sytuacji przedstawionej w problemie przy ustalaniu obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego pierwszeństwo ma umowa zlecenia. W tym zakresie wykonywanie umowy zlecenia wpłynie na zakres obowiązku ubezpieczeniowego z tytułu pobierania stypendium doktoranckiego. Od dnia zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu umowy zlecenia doktorant będzie musiał zostać wyrejestrowany z tego ubezpieczenia przez uczelnię prowadzącą szkołę doktorską.

PRZYKŁAD 64

Spółka z o.o. od 1 maja 2021 r. zatrudniła na podstawie umowy zlecenia osobę kształcąca się jednocześnie w szkole doktorskiej (prowadzonej przez uczelnię) i pobierającą stypendium doktoranckie.

Wariant I. Stypendium doktoranckie jest uzyskiwane w kwocie nie niższej niż minimalne wynagrodzenie (w 2021 r. 2800 zł). W tej sytuacji zleceniobiorca podlega obowiązkowo tylko ubezpieczeniu zdrowotnemu. Z tytułu umowy zlecenia może przy-

stąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (wówczas z obowiązkiem ubezpieczenia wypadkowego).

Wariant II. Stypendium doktoranckie jest uzyskiwane w kwocie niższej niż minimalne wynagrodzenie. W tej sytuacji:

- ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, wypadkowe) są obowiązkowe z obu tytułów, tj. otrzymywania stypendium i umowy zlecenia,
- z obydwu tytułów doktorant-zleceniobiorca może przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego,
- ubezpieczenie zdrowotne jest obowiązkowe tylko z tytułu umowy zlecenia.

Tabela 9. Najczęstsze zbiegi tytułów do ubezpieczeń w przypadku osoby kształcącej się w szkole doktorskiej (po 30 września 2019 r.)

Tytuł do ubezpieczeń 1	Tytuł do ubezpieczeń 2	Ubezpieczenia społeczne	Ubezpieczenie zdrowotne
1	2	3	4
Doktorant otrzymujący stypendium doktoranckie w kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę	Pracownik	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe ze stosunku pracy	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe ze stosunku pracy
	Wynagradzany członek rady nadzorczej	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu członkostwa w radzie	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu członkostwa w radzie*
	Zleceniobiorca na tej samej uczelni, w której jest doktorantem	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, dobrowolne z tytułu umowy zlecenia	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu umowy zlecenia
	Zleceniobiorca w innym podmiocie niż uczelnia, w której jest doktorantem	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, dobrowolne z tytułu umowy zlecenia	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu umowy zlecenia
	Osoba prowadząca działalność pozarolniczą	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, dobrowolne z tytułu działalności pozarolniczej	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu działalności pozarolniczej
Doktorant otrzymujący stypendium doktoranckie w kwocie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę	Pracownik	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe ze stosunku pracy	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe ze stosunku pracy
	Wynagradzany członek rady nadzorczej	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu członkostwa w radzie	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu członkostwa w radzie*
	Zleceniobiorca na tej samej uczelni, w której jest doktorantem	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu umowy zlecenia	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu umowy zlecenia

1	2	3	4
	Zleceniobiorca w innym podmiocie niż uczelnia, w której jest doktorantem	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu umowy zlecenia	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu umowy zlecenia
	Osoba prowadząca działalność pozarolniczą	Obowiązkowe z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu działalności pozarolniczej	Brak podlegania z tytułu pobierania stypendium, obowiązkowe z tytułu działalności pozarolniczej

* Przy założeniu, że ubezpieczony zamieszkuje w Polsce.

PODSTAWA PRAWNA:

- art. 4 pkt 9, art. 6 ust. 1 pkt 7b, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1–1a, art. 11. ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 18 ust. 1 i ust. 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1 i ust. 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 423; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 619),
- art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e, pkt 20, ust. 2 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1398; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 694).

Małgorzata Kozłowska

autorka licznych publikacji z zakresu składowego, od 10 lat zajmuje się prawem ubezpieczeń społecznych, radca prawny, były wieloletni pracownik ZUS

? Czy od umowy zlecenia należy opłacić składki, jeśli z umowy o pracę wynagrodzenie jest płacone w następnym miesiącu

PROBLEM

Nasz zleceniobiorca poinformował nas, że od 1 maja 2021 r. zawarł z innym podmiotem umowę o pracę na pełen etat. Wynagrodzenie z umowy o pracę jest wypłacane do 5 dnia następnego miesiąca. Czy to oznacza, że za maj 2021 r., za który wynagrodzenie zleceniobiorca otrzyma w czerwcu, musimy opłacić ze zlecenia pełne składki ZUS?

RADA

Nie. Skoro Państwa zleceniobiorca w maju 2021 r. rozpoczął także umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, to za ten miesiąc opłacacie ze zlecenia obowiązkowo tylko składkę na ubezpieczenie zdrowotne. W tym przypadku nie ma znaczenia, że wypłata z etatu nastąpi dopiero w czerwcu.

UZASADNIENIE

Osoba zatrudniona w ramach stosunku pracy i jednocześnie wykonująca umowę zlecenia (która nie jest zawarta z własnym pracodawcą i nie jest wykonywana na rzecz

własnego pracodawcy) podlega ubezpieczeniom społecznym wyłącznie ze stosunku pracy, jeśli:

- ma umowę o pracę na pełen etat albo z tytułu umowy o pracę ma zagwarantowane wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnej płacy (w 2021 r. 2800 zł) lub
- uzyskuje w danym miesiącu wynagrodzenie powyżej kwoty minimalnego (np. oprócz wynagrodzenia otrzymał premię). W tym przypadku nie ma znaczenia wymiar czasu pracy ani gwarancja minimalnej płacy.

W opisanych wcześniej przypadkach zleceniodawca obowiązkowo zgłasza zleceniobiorcę tylko do ubezpieczenia zdrowotnego (art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e ustawy zdrowotnej). Zleceniobiorca może także przystąpić do ubezpieczenia emerytalnego i rentowych na zasadzie dobrowolności.

Jeżeli pracownik jest zatrudniony na pełen etat, to oznacza, że z mocy prawa pracy przysługuje mu wynagrodzenie nie niższe od minimalnego, a zatem – zgodnie z przepisami ustawy systemowej – nie podlega ubezpieczeniom społecznym ze zlecenia. Nieważne jest, że wynagrodzenie to ma płacone z przesunięciem (np. z dołu, w następnym miesiącu) albo nastąpi inny powód (z wyjątkiem urlopu bezpłatnego), który będzie skutkować brakiem lub niższą wypłatą wynagrodzenia (np. zwolnienie lekarskie).

Tak właśnie jest w Państwa przypadku. Zleceniobiorca od 1 maja 2021 r. zawarł umowę o pracę na pełny etat. A to oznacza, że z tytułu umowy o pracę nie może zarobić mniej, niż wynosi obowiązująca w danym roku kwota minimalnego wynagrodzenia. Nie ma znaczenia, że wynagrodzenie wypłacane jest w następnym miesiącu (w maju z etatu zostanie złożony raport ZUS RCA z zerową podstawą wymiaru składek i zerowymi składkami). Zatem z tytułu umowy zlecenia musicie go Państwo wyrejestrować z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z datą zawarcia umowy o pracę, a następnie z tą samą datą ponownie go zgłosić, jednak tym razem wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego (ZUS ZZA). Od tego dnia należy za tę osobę opłacać wyłącznie składkę zdrowotną (przy założeniu, że zleceniobiorca nie zawniósł o dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe).

PRZYKŁAD 65

Pan Artur wykonuje od kilku miesięcy umowę zlecenia, z której podlega obowiązkowo składkom na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne. Od 1 maja 2021 r. zawarł dodatkowo umowę o pracę na pełny etat z podmiotem innym niż ten, u którego wykonuje zlecenie. Zlecenie nie jest też wykonywane na rzecz nowego pracodawcy. Z uwagi na to, że z umowy o pracę pan Artur uzyskuje miesięcznie wynagrodzenie wyższe od minimalnego (i ze zlecenia nie zawniósł o objęcie go dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalno-rentowymi), to zleceniodawca musi:

- z 1 maja 2021 r. wyrejestrować go z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego oraz
- zgłosić go do ZUS, wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego na druku ZUS ZZA, wskazując datę objęcia ubezpieczenia 1 maja 2021 r. i kod tytułu ubezpieczenia 04 11 xx.

Jeżeli zleceniobiorca nie uzyskuje z umowy o pracę wynagrodzenia co najmniej minimalnego, to podlega ubezpieczeniom społecznym zarówno jako pracownik, jak i zleceniobiorca (art. 9 ust. 1a oraz art. 9 ust. 2c ustawy systemowej).

Zasady rozliczania składek przy zbiegach tytułów ubezpieczeń przedstawiamy w tabeli.

PRZYKŁAD 66

Pani Antonina jest pracownikiem spółki JCK zatrudnionym na 1/4 etatu, z wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 700 zł. W maju 2021 r. zawarła umowę o świadczenie usług ze spółką BBB (umowa nie jest wykonywana na rzecz pracodawcy JCK). Skoro pani Antonina z umowy o pracę nie uzyskuje miesięcznie wynagrodzenia przynajmniej minimalnego, to zleceniodawca (spółka BBB) musi zgłosić ją w ZUS do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (emerytalnego, rentowych i wypadkowego) oraz zdrowotnego na druku ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 xx. Na wniosek zleceniobiorca może także zostać objęty dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym.

Jeżeli jednak pani Antonina w którymś z miesięcy uzyska z etatu oskładkowany przychód w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia (np. otrzyma premię) – wówczas ze zlecenia w tym miesiącu powinna być opłacona obowiązkowo jedynie składka zdrowotna.

Zleceniodawca powinien ją w tych miesiącach wyrejestrować z obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego oraz zarejestrować obowiązkowo do ubezpieczenia zdrowotnego. Jeżeli w kolejnym miesiącu pani Antonina z umowy o pracę i z umowy zlecenia nie uzyska co najmniej kwoty minimalnej płacy, wówczas zleceniodawca ponownie ją wyrejestruje, ale tym razem tylko z ubezpieczenia zdrowotnego, i zarejestruje ją ponownie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego.

Tabela 10. Rozliczanie składek przy zbiegach tytułów do ubezpieczeń

Zbieg tytułów do ubezpieczeń	Schemat podlegania oraz kto opłaca składki	Dokumenty oraz kod tytułu ubezpieczenia
1	2	3
Umowa o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy albo w niepełnym wymiarze, ale zagwarantowane w umowie wynagrodzenie w wysokości przynajmniej minimalnego albo uzyskane w danym miesiącu wynagrodzenie przynajmniej minimalne oraz zlecenie niewykonywane na rzecz własnego pracodawcy	Pracownik: ■ obowiązkowe ubezpieczenia: emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe, a także zdrowotne. Składki rozlicza pracodawca.	■ kod tytułu ubezpieczenia 01 10 xx ■ raport ZUS RCA – podstawa wymiaru i składki z umowy o pracę
	Zleceniobiorca: ■ obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne. ■ może przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych (wtedy obowiązkowe również ubezpieczenie wypadkowe). Składki rozlicza zleceniodawca.	■ kod tytułu ubezpieczenia 04 11 xx ■ raport ZUS RZA – podstawa wymiaru i składka ze zlecenia, lub ZUS RCA – w przypadku gdy zleceniobiorca zgłosił się do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Należy wykazać podstawę wymiaru oraz składki dobrowolne (i obowiązkową składkę wypadkową) ze zlecenia

1	2	3
Umowa o pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy (wynagrodzenie w umowie poniżej minimalnego wynagrodzenia) w danym miesiącu uzyskuje wynagrodzenie niższe od minimalnego oraz zlecenie niewykonywane na rzecz własnego pracodawcy	Pracownik: ■ obowiązkowe ubezpieczenia: emerytalne i rentowe, chorobowe i wypadkowe, a także zdrowotne. Składki rozlicza pracodawca.	■ kod tytułu ubezpieczenia 01 10 xx ■ raport ZUS RCA – podstawa wymiaru i składki z umowy o pracę
	Zleceniobiorca: ■ obowiązkowe ubezpieczenia: emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenie wypadkowe) ■ może przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego ■ obowiązkowe również ubezpieczenie zdrowotne. Składki rozlicza zleceniodawca	■ kod tytułu ubezpieczenia 04 11 xx ■ raport ZUS RCA – podstawa wymiaru i składki ze zlecenia

PODSTAWA PRAWNA:

- art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1–1a, ust. 2c, art. 18 ust. 3 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 423; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 619),
- art. 81 ust. 3 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 1398; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 694),
- § 1 ust. 1, 3, 12 i 14 oraz załącznik 24 do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 20 grudnia 2018 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych oraz innych dokumentów (Dz.U. z 2020 r. poz. 2366; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 846).

©©

Andrzej Okułowicz

ekspert i praktyk, od wielu lat zajmujący się ubezpieczeniami społecznymi

? Jak ustalić obowiązkowe ubezpieczenia od 2 umów zlecenia, jeżeli wynagrodzenie za ich wykonanie będzie wypłacone w następnym miesiącu

PROBLEM

Przedsiębiorca w maju 2021 r. zawarł z osobą fizyczną 2 umowy zlecenia (w różnych dniach) na okres kilku miesięcy (przedmiot umów jest różny). Wynagrodzenie z tych umów płatne jest 10 dnia następnego miesiąca kalendarzowego i tak będzie rozliczane za każdy kolejny miesiąc. Z pierwszej zawartej umowy wynagrodzenie będzie znacznie wyższe od minimalnego wynagrodzenia za pracę, z drugiej będzie niższe niż minimalne. Jak prawidłowo oskładać umowy zlecenia i wykazać w dokumentach rozliczeniowych?

■ RADA

Ponieważ w maju 2021 r. (tj. w miesiącu zawarcia 2 umów) zleceniobiorca nie uzyskał przychodu z żadnej zawartej umowy, zleceniodawca miał obowiązek zgłosić tę osobę do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych i wypadkowego, oraz obowiązkowo do ubezpieczenia zdrowotnego z obydwu umów. W kolejnym miesiącu, ze względu na osiągnięcie przez zleceniobiorcę przychodu z pierwszej umowy w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę, zleceniodawca ma obowiązek zgłoszenia zleceniobiorcy z tytułu drugiej umowy tylko do ubezpieczenia zdrowotnego.

■ UZASADNIENIE

Zleceniobiorca spełniający jednocześnie warunki do objęcia go obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z tytułu kolejnej zawartej umowy zlecenia jest obejmowany tymi ubezpieczeniami z tej umowy, którą zawarł jako pierwszą (art. 9 ust. 2 ustawy systemowej). Z tytułu drugiej umowy zleceniobiorca będzie podlegać obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, jeżeli comiesięczny przychód z pierwszej umowy będzie wynosić poniżej minimalnego wynagrodzenia za pracę lub jeżeli tego przychodu nie osiągnie (art. 9 ust. 2c ustawy systemowej).

Nie ma przeszkód, aby w danym podmiocie osoba wykonywała pracę na podstawie kilku zawartych umów zlecenia, pod warunkiem że swoim zakresem obejmują one różne rodzaje obowiązków i czynności. W takim przypadku każda umowa zlecenia jest odrębnym tytułem do ubezpieczeń, dlatego z każdej umowy zleceniobiorca powinien być zgłoszony przez płatnika do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych oraz do ubezpieczenia zdrowotnego albo tylko do ubezpieczenia zdrowotnego, jeżeli w miesiącu zgłoszenia zleceniobiorca osiągnie przychód w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę (w 2021 r. – 2800 zł).

Ponieważ w Państwa przypadku zleceniobiorca otrzymał wynagrodzenie z 2 zleceń w następnym miesiącu, zgłoszenie do ZUS poszczególnych umów oraz ich rozliczenie w kolejnych miesiącach powinno wyglądać następująco:

Krok 1. Zgłoszenie umów do obowiązkowych ubezpieczeń w maju 2021 r.

Załóżmy, że Państwa zleceniobiorca zawarł umowy 1 maja (umowa z wynagrodzeniem miesięcznym 3000 zł płatnym do 10 dnia następnego miesiąca) oraz kolejną umowę 11 maja 2021 r. (z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 1000 zł płatnym do 10 dnia kolejnego miesiąca). Ponadto zleceniobiorca nie wnioskował o objęcie go na zasadzie dobrowolności ubezpieczeniami społecznymi. Płatnik składek powinien złożyć do ZUS następujące dokumenty:

- ZUS ZUA z kodem tytułu do ubezpieczeń 04 11 00 (zleceniobiorca nie jest emerytem ani rencistą oraz nie legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności), do ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego oraz zdrowotnego z datą 1 maja 2021 r.,
- ZUS ZUA z kodem tytułu ubezpieczeń 04 11 00 również do ubezpieczenia emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego z datą 11 maja 2021 r.

Krok 2. Rozliczenie umów zlecenia w raporcie rozliczeniowym ZUS RCA za maj 2021 r.

Płatnik wykazuje zleceniobiorcę w raporcie ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 00 oraz z zerową podstawą wymiaru składek i zerowymi składkami.

Krok 3. Zmiana schematu podlegania ubezpieczeniom w czerwcu 2021 r.

Ponieważ w czerwcu br. (płatność za maj) przychód zleceniobiorcy z tytułu pierwszej umowy osiągnął kwotę co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę, tj. 3000 zł, z drugiej umowy zleceniodawca miał obowiązek:

- z dniem 1 czerwca 2021 r. wyrejestrować daną osobę z obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego, na druku ZUS ZWUA z kodem tytułu ubezpieczenia: 04 11 00, kodem przyczyny wyrejestrowania: 600, przekazanym do ZUS najpóźniej do 8 czerwca br.,
- z tym samym dniem zgłosić daną osobę do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego na druku ZUS ZZA z kodem tytułu ubezpieczenia: 04 11 00, przekazanym do ZUS najpóźniej do 8 czerwca 2021 r. oraz
- zgłosić daną osobę do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego od 1 czerwca 2021 r. z kodem tytułu ubezpieczeń 04 11 00 (gdyż druk ZUS ZWUA wyrejestrowuje w ZUS wszystkie zgłoszone umowy zlecenia, a nie jedną wybraną).

Krok 4. Rozliczenie umów zlecenia w czerwcu 2021 r.

W czerwcu br. dokonali Państwo wypłaty wynagrodzenia za maj z tytułu 2 zleceń. Zleceniodawca ma obowiązek rozliczyć składki na ubezpieczenia społeczne oraz składkę na ubezpieczenie zdrowotne, gdyż za maj 2021 r. zleceniobiorca został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z 2 umów.

Potrącone składki z wynagrodzenia zleceniobiorcy należy rozliczyć w imiennym raporcie ZUS RCA za czerwiec 2021 r. w następujący sposób:

- umowę zlecenia zawartą od 1 maja 2021 r. należy wykazać z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 00 i podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 3000 zł,
- umowę zlecenia zawartą od 11 maja 2021 r. należy wykazać z kodem 30 00 00 (zmiana schematu podlegania umowy od 1 czerwca 2021 r.) i podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości 677,42 zł (1000 zł : 31 dni × 21 dni podlegania).

Zleceniodawca od wypłaconego zleceniobiorcy wynagrodzenia jest zobowiązany rozliczyć i opłacić z własnych środków również składkę na FP i FGŚP, przyjmując, że zleceniobiorca nie osiągnął wieku odpowiednio co najmniej 55 lat (kobieta) i 60 lat (mężczyzna) i nie zachodzą pozostałe ustawowe przesłanki do zwolnienia z opłacania tych składek.

Krok 5. Rozliczenie umów zlecenia w lipcu 2021 r. i w kolejnych miesiącach

Dopiero od wynagrodzenia należnego za czerwiec 2021 r., wypłaconego 10 lipca 2021 r. z drugiej umowy zlecenia, zostanie potrącona tylko składka na ubezpieczenie zdrowotne. Rozliczenie umów w deklaracji za lipiec br. powinno wyglądać następująco:

Obie umowy należy wykazać w raporcie ZUS RCA z kodem tytułu ubezpieczenia 04 11 00. Podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyniesie 3000 zł, natomiast podstawa składki zdrowotnej tylko do wykazania w raporcie ZUS RCA wyniesie sumę wynagrodzenia z 2 umów zlecenia, pomniejszoną o kwotę składek społecznych finansowanych przez zleceniobiorcę. Faktyczną składkę na ubezpieczenie zdrowotne płatnik powinien wyliczyć odrębnie z każdego tytułu i do raportu ZUS RCA wpisać jej sumę.

Zleceniodawca ma także obowiązek rozliczyć i opłacić składki na FP i FGŚP.

Należy pamiętać o tym, że w przypadku zakończenia umów (lub jednej z nich) w raporcie rozliczeniowym ponownie należy zastosować kod tytułu ubezpieczenia 30 00 xx. Kody te stosuje się bowiem do tych wynagrodzeń, które były wypłacone już po ustaniu podlegania ubezpieczeniom.

PODSTAWA PRAWNA:

- art. 9 ust. 2 i 2c ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2021 r. poz. 423; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 619),
- § 1 ust. 1 pkt 1 i 3 załączniki nr 3, 12–15, 17 do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 20 grudnia 2018 r. w sprawie określenia wzorów zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, imiennych raportów miesięcznych i imiennych raportów miesięcznych korygujących, zgłoszeń płatnika składek, deklaracji rozliczeniowych i deklaracji rozliczeniowych korygujących, zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, raportów informacyjnych, oświadczeń o zamiarze przekazania raportów informacyjnych oraz innych dokumentów (j.t. Dz.U. z 2020 r. poz. 2366; ost. zm. Dz.U. z 2021 r. poz. 846).

Przemysław Jeżek

trener z zakresu prawa pracy i rozliczania wynagrodzeń

Podsumowanie

1. Umowa zlecenia, bez względu na okres, na jaki została zawarta, skutkuje obowiązkiem ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, wypadkowego i zdrowotnego, chyba że zachodzą okoliczności wyłączające ten obowiązek, np. zbieg tytułów do ubezpieczeń.
2. W przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczeń lub wykonywania jednocześnie kilku umów zlecenia kluczowe znaczenie ma łączna podstawa wymiaru składek w danym miesiącu. Jeżeli jest ona niższa od minimalnej płacy, wówczas osoba taka podlega ubezpieczeniom obowiązkowym zarówno ze zlecenia, jak i z innych tytułów.
3. Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o dzieło powstaje wówczas, gdy taka umowa została zawarta z własnym pracodawcą lub jest wykonywana na rzecz własnego pracodawcy. W takich przypadkach osoba wykonująca umowę o dzieło jest w zakresie ubezpieczeń społecznych traktowana jak pracownik.
4. W zakresie obowiązku ubezpieczeń społecznych, do kontraktu menedżerskiego w formie umowy o świadczenie usług stosuje się przepisy dotyczące zleceniobiorców.
5. W przypadku korygowania dokumentów rozliczeniowych, oprócz złożenia prawidłowo wypełnionego raportu składkowego, należy wycofać poprzednio złożony raport składkowy z błędnymi danymi (np. z niewłaściwym tytułem ubezpieczenia, z błędnym schematem podlegania) poprzez jego „wyzerowanie”.